

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Michael Svoboda

**Leniency program jako spravedlivý nástroj
soutěžního práva EU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.

Katedra evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 6. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 169 043 znaků včetně mezer.

Dále bych na tomto místě rád poděkoval doc. JUDr. Václavu Šmejkalovi, Ph.D., za velmi pohotové a cenné rady, podněty a připomínky při výběru tématu diplomové práce a při jejím zpracovávání.

Michael Svoboda

V Praze dne 28. 6. 2022

OBSAH

Úvod	5
Cíle a struktura práce, výzkumné otázky	7
Metoda	8
1. Leniency program v evropském právu	10
1.1. Legislativní zakotvení leniency programu Komise	10
1.2. Podmínky leniency programu Komise	12
1.3. Leniency programy na úrovni jednotlivých členských států	17
2. Uplatňování základních zásad při aplikaci leniency programu	20
2.1. Vymezení analýzy	20
2.2. Zásada proporcionality a její specifický charakter	20
2.3. Zásada právní jistoty a legitimního očekávání	23
2.3.1. Závaznost Leniency Notice a legitimní očekávání z ní plynoucí	24
2.3.2. Hypotetická žádost a rezervace pořadí (marker)	26
2.3.3. Důkazy potřebné k získání imunity	28
2.3.4. Důkaz s významnou přidanou hodnotou	31
2.3.5. Podmínka spolupráce a okamžik oznámení splnění podmínek leniency programu	35
2.3.6. Míra snížení pokuty	39
2.3.7. Žádosti o leniency ve více jurisdikcích	41
2.3.8. Dílčí závěr	43
2.4. Zásada rovného zacházení	45
2.4.1. Věcná působnost leniency programu	46
2.4.2. Osobní působnost leniency programu	48
2.4.3. Odpuštění nebo redukce pokuty odměnou za spolupráci a zvýhodnění dřívějších žadatelů o leniency	51

2.4.4.	Dílčí závěr.....	52
2.5.	Právo na spravedlivý proces.....	53
2.5.1.	Právo na obhajobu a presumpce nevinny	54
2.5.2.	Zákaz nucení k sebeobviňování.....	59
2.5.3.	Právo na soudní ochranu.....	63
2.5.4.	Dílčí závěr.....	65
Závěr		67
Seznam zkratk		71
Seznam použitých zdrojů		73
Abstrakt		84
Abstract		85

ÚVOD

Kartely, jakožto tajné dohody mezi konkurenty o cenách, rozdělení trhů nebo zákazníků, jsou s tržním prostředím zřejmě spojeny prakticky od počátku. Ostatně už i zakladatel moderní ekonomie Adam Smith ve svém nejznámějším díle uvedl, že zřídka kdy se příslušníci téhož druhu podnikání sejdou, aniž by se jejich rozhovor nestočil k vymýšlení nějakého způsobu, jak zvýšit ceny. Byl názoru, že se tomu nedá zabránit, ale neměly by se jim tyto schůzky usnadňovat.¹ Od poloviny 18. století ušla ekonomická teorie dlouhou cestu a časem vznikla pravidla, která měla vzniku kartelů zabránit, včetně nástrojů, jež měly umožnit kartely odhalit.

Jedním ze současných celosvětově nejdůležitějších nástrojů k odhalování tvrdých zakázaných horizontálních dohod (tj. kartelů), které jsou zakázány v čl. 101 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), je tzv. leniency program (*leniency programme*, v českém právním prostředí někdy nazýván jako „program shovívavosti“). V EU jej využívá jak Komise, tak soutěžní úřady na úrovni členských států. Společně s procedurou narovnání (*settlement procedure*), která má usnadnit především závěr řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže, a nově i procedurou kooperace (*cooperation procedure*)², která je kombinací programu leniency i procedury narovnání určenou pro případy jiných protisoutěžních jednání, než jsou tvrdé zakázané horizontální dohody, tvoří jednu skupinu nástrojů, jimiž Komise disponuje za účelem zvýšení efektivity vymáhání pravidel hospodářské soutěže.

Všechny výše uvedené nástroje zjednodušeně řečeno spočívají v tom, že podniku, který se dopustil porušení pravidel hospodářské soutěže, přiznávají některé výhody (zpravidla snížení pokuty nebo dokonce upuštění od uložení pokuty) výměnou za to, že s Komisí spolupracuje tím, že ji informuje o svém protisoutěžním jednání a předloží o něm informace a důkazy (leniency)³, nebo svou odpovědnost za protisoutěžní jednání uzná (narovnání).

¹ SMITH, Adam. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. Books I-V [on-line]. MetaLibry, 2007, str. 105, 106.

² Srov. např. Evropská komise: Fact Sheet – Cooperation – FAQ.

³ V evropské legislativě je leniency program definován jako „program týkající se uplatňování článku 101 Smlouvy o fungování EU nebo příslušného ustanovení vnitrostátního práva, na jehož základě účastník tajného kartelu spolupracuje nezávisle na ostatních podnicích účastnících se tohoto kartelu při šetření orgánu pro hospodářskou soutěž tím, že dobrovolně poskytne informace o kartelu a o své úloze v něm, oplátkou za což je tomuto účastníkovi na základě rozhodnutí nebo v důsledku zastavení řízení prominuta, nebo snížena pokuta, která by mu jinak byla za jeho účast na kartelu uložena [...]“. Viz čl. 2 odst. 15 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži (dále jen „Směrnice o náhradě škody“).

Význam leniency programu v současném evropském soutěžním právu se jeví jako zcela zásadní, když kupříkladu řízení o kartelech skončená rozhodnutím Komise mezi roky 2011-2017 byla ve 38 případech ze 40 zahájena na základě žádosti o leniency.⁴ Leniency program však není dokonalý. Zatímco v odborné literatuře je diskutován leniency program zejména z pohledu efektivity vymáhání soutěžního práva, v této diplomové práci bych se chtěl zaměřit zejména na možné nedostatky leniency programu Komise z pohledu základních procesních zásad chránících podniky, a to jak ty z nich, které se leniency programu účastní (nebo o to mají alespoň zájem), tak i ty, které se leniency programu ze svého vlastního rozhodnutí neúčastní. Mým výchozím předpokladem je, že nedostatky leniency programu Komise lze v tomto směru identifikovat a jejich alespoň částečné odstranění by mohlo přispět k navýšení zájmu o leniency program.

Přiznání výhody v návaznosti na účast v programu leniency některému z podniků znamená, že ostatní účastníci zakázané dohody, kteří podmínky leniency programu nesplnili nebo se jej vůbec neúčastnili, jsou znevýhodněni, a to zejména tím způsobem, že jim je uložena vyšší pokuta, ačkoliv se na protisoutěžním jednání podíleli shodně nebo i méně, než podnik úspěšně se účastní programu leniency. Vedle toho jsou podmínky leniency programu a s účastí v něm spojené výhody formulovány v *soft-law* Komise,⁵ navíc některé z nich pouze poměrně obecně, a dávají tak Komisi široký prostor pro správní uvážení.

Je tak patrné, že některá procesní práva a zásady mohou být a do určité míry bezpochyby i jsou uplatňováním leniency programu v určitém rozsahu omezena (zásada právní jistoty a legitimního očekávání, zásada rovného zacházení, zásada práva na obhajobu jakožto součást práva na spravedlivý proces, zásada zákazu nucení k sebeobviňování atd.). Zásadní otázkou však je, zda k takovému omezení procesních práv a zásad dochází v souladu se zásadou proporcionality. Při hodnocení proporcionality leniency programu je přitom nezbytné zohlednit minimálně dvě důležité skutečnosti. Předně, že žadatelem o leniency je ten, kdo se dobrovolně přiznává ke kartelu, aby se vyhnul sankci nebo dosáhl její redukce, a je tedy diskutabilní, zda je na místě poskytnout mu v plném rozsahu všechny procesní záruky, které by mu náležely, kdyby se leniency programu neúčastnil. Dále je nezbytné zohlednit důležitost leniency

⁴ YSEWYN, Johan, KAHMANN, Siobhan. The decline and fall of the leniency programme in Europe. *Concurrences* [on-line]. 2018, Vol. 1, str. 46.

⁵ Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případě kartelů (2006/C 298/11).

programu pro naplňování hodnot a cílů soutěžního práva EU, když leniency program se jeví jako klíčový nástroj pro odhalování kartelů.

Cíle a struktura práce, výzkumné otázky

V této diplomové práci se pokusím zodpovědět otázku, jakým způsobem je v praxi leniency program uplatňován z pohledu základních procesních zásad a zdali jej lze z tohoto pohledu považovat za spravedlivý (proporcionální). Pro toto hodnocení je nezbytné předložit teoretický úvod, jež je obsahem 1. kapitoly této práce, která popisuje současný leniency program Komise. Analýza leniency programu Komise z pohledu jednotlivých procesních práv a zásad je obsažena v 2. kapitole. Věnována bude konkrétně zásadě právní jistoty a legitimního očekávání, zásadě rovného zacházení a právu na spravedlivý proces, které považuji s ohledem na specifika leniency programu za nejrelevantnější. „Spravedlivost“ leniency programu pak bude hodnocena prizmatem zásady proporcionality, která není typickou zásadou, ale spíše optimalizačním principem.

V závěru se pokusím nastínit možné dílčí úpravy leniency programu tak, aby byly napraveny případně zjištěné rezervy ve vztahu k ochraně základních zásad, potažmo pak základních práv jednotlivých podniků.

S ohledem na omezený rozsah, jež diplomová práce skýtá, se budu snažit omezit související teoretická pojednání a budu se snažit zaměřovat zejména na konkrétní praktické otázky. Pominu tak například pojednání o historii leniency programu, teoretickou podstatu jeho fungování založenou na teorii her a věžňovu dilematu, problematiku zakotvení základních zásad v právu EU, vztah ochrany základních práv v EU a v systému Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních osob (dále jen „EÚLP“), postavení podniku jakožto nositele základních práv nebo posouzení souladu systému vymáhání evropských pravidel hospodářské soutěže jako celku s požadavky Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) kladenými na řízení „trestní povahy“. Tyto související otázky tvoří přirozený kontext zkoumané problematiky, ovšem nikoliv samotnou problematiku, kterou chci v práci podrobit cílenému výzkumu. Proto jim nebude v další textu věnována samostatná analýza.

Takto pojatou analýzu považuji za významnou, neboť se domnívám, že případné limity leniency programu ve vztahu k respektování základních práv a zásad mohou mít podstatný

negativní vliv na ochotu podniků se jej účastnit. Případné odstranění některých takovýchto nedostatků by tak mohlo zvýšit efektivitu leniency programu.

Metoda

Zodpovězení otázky, do jaké míry je leniency program souladný se základními procesními zásadami, bude založeno především na analýze rozhodovací praxe unijních soudů a ESLP a odborné literatury.

Pokud jde právě o odbornou literaturu, přehled základních práv a zásad, která mohou být v souvislosti s vymáháním soutěžního práva jako celku evropskými orgány narušena, nabízí například Luis Ortiz Blanco a Konstantin Jörgens, kteří zmiňují právo na spravedlivý proces, zásadu presumpce nevinoty, zásadu zákazu nucení k sebeobviňování, zásadu legality, zásadu řádné správy, právo na ochranu obchodního tajemství, právo na ochranu soukromého a rodinného života, obydlí a listovního tajemství, zásadu ochrany legitimního očekávání a zásadu právní jistoty.⁶ Wouter Wils zmiňuje právo na ochranu před nepřiměřenými zásahy do soukromých aktivit (ochrana soukromí, právo na nedotknutelnost obydlí), zásadu zákazu nucení k sebeobviňování, zásadu ochrany advokátního tajemství, zásadu presumpce nevinoty, právo být slyšen (včetně práva na přístup do spisu), právo na pečlivé a nestranné prošetření věci, právo na odůvodnění prohlášení o námitkách, právo na efektivní soudní ochranu, právo na rozhodnutí v přiměřené lhůtě a zásadu *ne bis in idem*.⁷

Konkrétně souladem leniency programu se základními právy a zásadami se komplexně zabývá Tine Carmeliet⁸, na jejíž práci víceméně navazuje Emma Salemmé⁹. Řada autorů, kteří budou citováni na příslušných místech této diplomové práce, se pak v souvislosti s leniency programem věnuje jednotlivým dílčím právům a zásadám.

⁶ ORTIZ BLANCO, Luis, JÖRGENS, Konstantin. The Institutional Framework. *In*: EU Competition Procedure. Edited by Luis Ortiz Blanco. 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, marg. 1.28-1.45.

⁷ WILS, Wouter P. J. Fundamental Procedural Rights and Effective Enforcement of Articles 101 and 102 TFEU in the European Competition Network. *World Competition* [on-line]. 2020, Vol. 43, No. 1, str. 6, 7.

⁸ CARMELIET, Tine. A critical analysis of the procedural fairness of the leniency instrument: finding the right balance between efficiency and justice in EU competition law. *Jura Falconis* [on-line]. 2014, Vol. 50, No. 2.

⁹ SALEMME, Emma. Enforcing European Competition Law through Leniency Programmes in the Light of Fundamental Rights: With an Overview of the US Leniency Programme. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2019.

Vedle výše uvedeného vyjdu i z řady dalších odborných publikací a článků zabývajících se leniency programem nebo systémem vymáhání evropského soutěžního práva.

1. LENIENCY PROGRAM V EVROPSKÉM PRÁVU

1.1. Legislativní zakotvení leniency programu Komise

Leniency program Komise je v současnosti explicitně zakotven v čl. 4a nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy ES (dále jen „Prováděcí nařízení“).¹⁰ To stanovuje oprávnění Komise stanovit požadavky a podmínky spolupráce, za nichž může podniky odměnit udělením ochrany před pokutami nebo snížením pokut. Podrobně je pak upraven v Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případě kartelů (2006/C 298/11) (dále jen „Leniency Notice“).¹¹

Ochranu před pokutami lze dle Prováděcího nařízení poskytnout jen podniku, který jako první předloží důkaz, který by Komisi dle jejího názoru umožnil provést cílenou kontrolu nebo konstatovat porušení čl. 101 SFEU. Snížení pokuty může být poskytnuto podnikům, které Komisi předají důkaz o údajném protiprávním jednání, který představuje významnou přidanou hodnotu oproti důkazům, kterými Komise již disponuje. Ochranu před pokutou nebo její snížení poskytne Komise jen tehdy, pokud na konci správního řízení podnik splnil požadavky a podmínky spolupráce stanovené v leniency programu. Za účelem získání benefitů leniency programu by podniky měly Komisi dobrovolně poskytnout informace o kartelu a o své úloze v něm, přičemž tyto informace mohou mít i formu dobrovolného sdělení ze strany bývalých nebo současných zaměstnanců nebo zástupců podniku. Komise by měla podnikům nabídnout možnost učinit jejich prohlášení jinak než písemně, včetně možnosti ústního podání. Za součást prohlášení podniku v rámci řízení o leniency (*leniency statement*) nejsou považovány informace a důkazy, které existují bez ohledu na řízení prováděné Komisí, byť je podnik předložil v rámci leniency programu. Tím dochází k užšímu definování rozsahu prohlášení podniku, což má význam zejména při nahlížení do spisu (čl. 15 Prováděcího nařízení) nebo poskytování prohlášení podniku národním soudům pro řízení o náhradě škody (čl. 16a Prováděcího nařízení). Přístup k prohlášení podniku mají strany, jimž je určeno prohlášení o námitkách, pouze v prostorách Komise a nemohou si pořizovat jeho kopie. Informace získané

¹⁰ Prováděcí nařízení Komise přijala na základě zmocňovacího čl. 33 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy (dále jen „nařízení č. 1/2003“).

¹¹ Leniency Notice doznala jediné změny v roce 2015 (Sdělení Komise – Změny v oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případě kartelů (2015/C 256/01)).

z prohlášení podniku pak nemůžou být využity v řízení před soudy o náhradě škody způsobené porušením pravidel hospodářské soutěže.

Je třeba podotknout, že čl. 4a, upravený čl. 15a a nový čl. 16a byly do Prováděcího nařízení vloženy až v roce 2015,¹² když cílem bylo vyřešit zejména problematiku přístupu k prohlášení podniků a využívání informací z nich. To se vyjevilo jako aktuální zejména v souvislosti s přijetím Směrnice o náhradě škody. Do té doby nebyl legislativně leniency program Komise nikterak zakotven a stál pouze na legitimním očekávání plynoucího z Leniency Notice,¹³ pravomoc Komise zavést leniency program pak byla odvozována z čl. 23 nařízení č. 1/2003¹⁴ upravujícího pravomoci Komise při ukládání pokut za porušení čl. 101 a 102 SFEU, kde se uvádí, že Komise „může“ rozhodnutím uložit pokutu, nikoliv že musí.¹⁵ Po vstupu Lisabonské smlouvy v účinnost byl tento způsob zakotvení leniency programu některými kritizován¹⁶ pro možný rozpor s čl. 290 odst. 1 SFEU¹⁷. Zakotvení leniency programu do Prováděcího nařízení však dle mého názoru těmto výtkám stejně nedostálo, neboť ani Prováděcí nařízení Komise není legislativním aktem¹⁸ a nařízení č. 1/2003 nadále žádné explicitní zmocnění pro zavedení leniency programu neobsahuje. Pravomoc Komise zavést a aplikovat leniency program je tak nadále na úrovni legislativních aktů vyvozována z velmi obecného čl. 23 nařízení č. 1/2003.

¹² Nařízení Komise (EU) 2015/1348 ze dne 3. srpna 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 773/2004 o vedení řízení Komise podle článku 81 a 82 Smlouvy ES.

¹³ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 14. 12. 2006 ve spojených věcech T-259/02 až T-264/02 a T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich v. Komise*, ECLI:EU:T:2006:396, body 221-223.

¹⁴ Srov. čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003: „Komise může rozhodnutím uložit podnikům a sdružením podniků pokuty, pokud úmyslně nebo z nedbalosti se a) dopouštějí jednání v rozporu s články 81 nebo 82 Smlouvy nebo b) [...]“.

¹⁵ Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 11. 2000, C-298/98 P *Metsä-Serla Sales v. Komise*, ECLI:EU:C:2000:634, bod 56, kde soud uvedl, že nařízení č. 17 (předchůdce nařízení č. 1/2003) nestanoví uzavřený výčet kritérií, která Komise může zohlednit při určení pokuty, přičemž chování podniku během řízení může být jedním z faktorů při stanovení výše pokuty. Srov. např. též rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 1. 2017, C-619/13 P *Mamoli Robinetteria v. Komise*, ECLI:EU:C:2017:50, body 51-53, kde bylo potvrzeno, že Komise může přijmout pravidla postupu, jako jsou obsažena v leniency programu, kterými se omezuje při výkonu posuzovací pravomoci, která je jí nařízením č. 1/2003 přiznána, a Komise rovněž může konstatovat porušení čl. 101 SFEU, aniž by uložila pokutu, avšak pouze v přísně vymezených výjimečných případech.

¹⁶ Srov. WEISS, Wolfgang. After Lisbon, can the European Commission Continue to Rely on ‘Soft Legislation’ in its Enforcement Practice? *Journal of European Competition Law & Practice* [on-line]. 2011, Vol. 2, No. 5, str. 450.

¹⁷ Dle čl. 290 odst. 1 SFEU platí: „Legislativním aktem lze na Komisi přenést pravomoc přijímat nelegislativní akty s obecnou působností, kterými se doplňují nebo mění některé prvky legislativního aktu, které nejsou podstatné. Legislativní akty výslovně vymezují cíle, obsah, rozsah a dobu trvání přenesení pravomoci. Podstatné prvky dané oblasti jsou vyhrazeny legislativním aktům, a nesmějí tedy být předmětem přenesení pravomoci.“.

¹⁸ Srov. čl. 289 odst. 1, odst. 3 SFEU *a contrario*.

1.2. Podmínky leniency programu Komise

S ohledem na skutečnost, že v následující kapitole bude zkoumán soulad leniency programu se základními procesními zásadami, jeví se jako nezbytné zmínit základní pravidla, ať už hmotněprávní nebo procesní, plynoucí zejména z Leniency Notice. Některé podrobnosti postupu Komise jsou pak uvedeny v pracovním manuálu Komise.¹⁹

Leniency Notice je strukturována tak, že stanovuje zvlášť požadavky, které je nezbytné splnit za účelem získání upuštění od pokuty, a průběh řízení o takové žádosti, a zvlášť požadavky, které je nezbytné splnit za účelem snížení pokuty, a průběh řízení o takové žádosti. Dále specifikuje prohlášení podniku a dílčí „obecné poznámky“.

Ochranu před pokutami, tj. plnou imunitu (někdy označováno jako leniency typu I), poskytne Komise podniku, který přizná svou účast v kartelu, pokud jako první předloží informace a důkazy, které Komisi dle jejího názoru umožní, aby provedla cílenou kontrolu nebo zjistila porušení čl. 101 SFEU.²⁰ Aby Komise konstatovala, že jí informace a důkazy předložené podnikem umožnily provést cílenou kontrolu, vyžaduje po podniku mimo jiné předložení prohlášení obsahujícího podrobný popis kartelové dohody a důkazy související s kartelem, které má podnik k dispozici, zejména ty z doby, kdy kartel trval.²¹ V druhé variantě, tj. aby Komise poskytla ochranu před pokutami na základě předložení informací umožňujících zjištění porušení čl. 101, musí platit, že v době podání žádosti Komise neměla dostatek důkazů k prokázání kartelu a že žádnému jinému podniku nebyla poskytnuta ani podmíněčná ochrana před pokutami. Po podniku se vyžaduje předložení „usvědčujících důkazů“ pocházejících z doby trvání kartelu a prohlášení podniku.²² Podnik má rovněž povinnost předložit všechny informace a důkazy vztahující se ke kartelu, které má k dispozici.²³

Vedle splnění těchto podmínek musí podnik od okamžiku podání své žádosti po celou dobu správního řízení s Komisí „skutečně, plně, průběžně a pohotově“ spolupracovat, nesmí pokračovat v účasti kartelu, ledaže by to vedlo ke zmaření cílené kontroly, a nesměl v době,

¹⁹ Evropská Komise: Antitrust Manual of Procedures. Internal DG Competition working documents on procedures for the application of Articles 101 and 102 TFEU (dále jen „Manuál postupů“). Je v něm však výslovně uvedeno, že jde o pouhý návod pro úředníky Komise, který je často aktualizován, a měl by tak sloužit pouze jako referenční bod, nikoliv jako závazný soubor instrukcí.

²⁰ Leniency Notice, bod 8.

²¹ Leniency Notice, bod 9.

²² Leniency Notice, bod 11.

²³ Leniency Notice, bod 16 a).

kdy předložení žádosti o leniency zvažoval, ničit, padělat nebo zahlazovat důkazy o kartelu nebo zveřejnit obsah své žádost o leniency.²⁴ Úplná ochrana před pokutami nemůže být přiznána podniku, který jiné podniky nutil k účasti nebo k setrvání v kartelu, takový podnik však může žádat o snížení pokuty.²⁵

Snížení pokuty (někdy označováno jako leniency typu II) může obdržet podnik, který Komisi poskytne důkaz o protiprávním jednání, který představuje „významnou přidanou hodnotu“ k důkazům, které již má Komise k dispozici.²⁶ „Přidaná hodnota“ je vysvětlena tak, že se vztahuje k rozsahu, ve kterém poskytnutý důkaz posiluje svou povahou nebo úrovní detailu schopnost Komise kartel prokázat. Komise uvádí vodítka, jakým důkazům přiřkládá jakou hodnotu – za nejvýznamnější jsou považovány písemné důkazy pocházející z doby trvání kartelu, přímé důkazy jsou významnější než nepřímé důkazy. Hodnota důkazu bude silnější, budou-li potvrzeny i z jiných zdrojů, což neplatí například u prohlášení podniků, která pokud jsou zpochybněna, vyžadují potvrzení z dalšího zdroje.²⁷

Snížení pokuty pak závisí na pořadí, ve kterém podniky podají žádost o snížení pokuty. Prvnímu bude snížena pokuta o 30-50 %, druhému o 20-30 % a dalším maximálně do 20 %. O kolik konkrétně Komise pokutu sníží, by mělo záviset na době, kdy byly důkazy předloženy, a na „míře, v jaké představovaly přidanou hodnotu“.²⁸

Rovněž platí, že pokud podnik předloží důkaz představující významnou přidanou dohodu, díky čemuž Komise zjistí další skutečnosti zvyšující závažnost nebo délku protiprávního jednání, Komise tyto skutečnosti nezohlední při stanovení pokuty podniku, který předmětný důkaz poskytl.²⁹

Další podmínkou je, rovněž jako v případě úplné imunity, že podnik musí od okamžiku podání své žádosti po celou dobu správního řízení s Komisí spolupracovat, nesmí pokračovat v účasti kartelu, ledaže by to vedlo ke zmaření kontroly, a nesměl v době, kdy předložení žádosti

²⁴ Leniency Notice, bod 12.

²⁵ Leniency Notice, bod 13.

²⁶ Leniency Notice, bod 24.

²⁷ Leniency Notice, bod 25.

²⁸ Leniency Notice, bod 26.

²⁹ Ibid.

o leniency zvažoval, manipulovat s důkazy o kartelu nebo zveřejnit obsah své žádosti o leniency.³⁰

Leniency Notice vedle hmotněprávních podmínek pro získání leniency stanovuje i některé aspekty řízení o žádosti o leniency. Předně je třeba uvést, že Komise na svých webových stránkách označuje kanály, kterými je možné Komisi ohledně podání žádosti kontaktovat³¹ – buď e-mailem, nebo prostřednictvím on-line nástroje eLeniency, který umožňuje podnikům a jejich právním zástupcům komunikovat s Komisí a zasílat dokumenty vzdáleně napřímo prostřednictvím zabezpečeného kanálu.³²

Pokud jde o žádost o upuštění od uložení pokuty, pak Komise postupuje následovně. V případě „běžné“ žádosti Komise ověří, zda poskytnuté informace a důkazy odůvodňují upuštění od uložení pokuty, a pokud ano, poskytne podniku podmíněnou ochranu před pokutami (přičemž zda bude ochrana skutečně přiznána, závisí na plnění dalších podmínek během šetření a řízení).³³ Pokud naopak vyhodnotí, že předložené informace a důkazy nesplňují podmínky pro upuštění od uložení pokuty, podnik o tom písemně informuje. V takovém případě může podnik předložené důkazy vzít zpět, nebo Komisi požádat, aby posoudila, zda nenaplnují alespoň podmínky pro snížení pokuty, tedy zda nepředstavují významnou přidanou hodnotu. Vezme-li podnik předložené důkazy zpět, Komise s nimi nemůže v řízení nijak operovat³⁴, avšak vyhrazuje si právo je získat běžnými vyšetřovacími pravomocemi, tj. např. žádostí o informace.³⁵

Ne vždy je nezbytně nutné rovnou podávat žádost o leniency. Podnik může před podáním žádosti požádat o rezervaci pořadí (marker) nebo podat hypotetickou žádost, nemůže však využít hypotetické žádosti, aby naplnil podmínky udělení markeru.³⁶ Žádostí o marker si podnik zajistí, že pokud žádost o upuštění od uložení pokuty podá ve lhůtě, která mu na základě jeho žádosti o marker bude určena, bude se na takto později podanou žádost hledět, jako by ji podal

³⁰ Leniency Notice, bod 12.

³¹ Leniency applications – How to make an application for Leniency [on-line]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition-policy/cartels/leniency/leniency-applications_en [cit. 2022-04-30].

³² eLeniency [on-line]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition-policy/cartels/leniency/eleniency_en [cit. 2022-04-30].

³³ Leniency Notice, bod 18.

³⁴ Veškeré poskytnuté dokumenty by Komise v takovém případě měla podniku vrátit a veškeré jejich kopie zničit (srov. Manuál postupů, kapitola 9, bod 93).

³⁵ Leniency Notice, bod 20.

³⁶ Leniency Notice, bod 15; Manuál postupů, kapitola 9, bod 10.

v okamžiku podání žádosti o marker. Přitom za podání žádosti o leniency se nepovažuje podání tzv. hypotetické žádosti. V žádosti o marker podnik musí uvést mimo jiné informace o účastnících kartelu, dotčených relevantních trzích a povaze a trvání kartelu. Svou žádost o marker by měl odůvodnit (z pohledu toho, proč není ještě možné podat formální žádost o leniency).³⁷ Informace v žádosti by měly být dostatečně jasné, aby na jejich základě bylo možné posoudit, že žádost o marker může vést k otevření případu.³⁸

Pokud jde o „hypotetickou žádost“, Komise umožňuje, aby podnik předložil soupis důkazů, které hodlá předložit, aniž by konkrétně identifikoval sebe nebo další účastníky kartelu. Komise ověří, zdali by hypoteticky předložené důkazy byly důvodem pro upuštění od uložení pokuty (samozřejmě za splnění i ostatních podmínek), a informuje o tomto vyhodnocení podnik. Pokud ve stanovené lhůtě skutečně Komise od podniku obdrží dříve hypoteticky předložené důkazy, poskytne podniku podmíněnou ochranu před pokutami.³⁹

V případě splnění všech podmínek na konci správního řízení poskytne Komise podniku ochranu před pokutami. Pokud podmínky nesplní, žádného výhodnějšího zacházení plynoucího z Leniency Notice se mu nedostane.⁴⁰

V případě žádosti o snížení pokuty nemá podnik možnost předložit hypotetickou žádost ani žádost o marker,⁴¹ ačkoliv minimálně v prvních letech platnosti Leniency Notice bylo v odborné literatuře zmiňováno, že hypotetické žádosti Komise v praxi akceptuje i v těchto případech.⁴² Společně s žádostí o snížení pokuty musí podnik poskytnout důkazy o existenci kartelu s významnou přidanou hodnotou.⁴³ Komise uvádí, že nebude posuzovat žádnou žádost o snížení pokuty, dokud nerozhodne (ve smyslu přiznání nebo nepřiznání podmíněčné imunity) o všech předložených žádostech o upuštění od uložení pokuty.⁴⁴

³⁷ Leniency Notice, bod 14, 15. Srov. též Manuál postupů, kapitola 9, bod 27.

³⁸ Manuál postupů, kapitola 9, bod 26.

³⁹ Leniency Notice, bod 16 b). Komise v takovém případě vyhotovuje dvě rozhodnutí – nejprve o tom, že důkazy a informace popsané v hypotetické žádosti splňují základní podmínky pro upuštění od uložení pokuty, a následně o tom, že poskytnuté důkazy odpovídají popisu obsaženému v hypotetické žádosti, a o přiznání podmíněčné imunity (srov. Manuál postupů, kapitola 9, bod 101).

⁴⁰ Leniency Notice, bod 21.

⁴¹ Manuál postupů, kapitola 9, bod 117, bod 120 *in fine*.

⁴² BAILEY, David, ROSE, Vivien. *Bellamy & Child European Union Law of Competition*. 7th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, str. 1158; citace z: SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 203.

⁴³ Leniency Notice, bod 27.

⁴⁴ Leniency Notice, bod 28.

Komise dá podniku vědět nejpozději v den vydání prohlášení o námitkách, že podmínky pro snížení pokuty splnil, a sdělí mu, v jakém pásmu hodlá pokutu snížit, přesnou míru snížení pokuty pak sdělí až v konečném rozhodnutí. Případně Komise podnik informuje, že podmínky nesplnil a že nemá nárok na žádné příznivější zacházení.⁴⁵

Komise si vyhrazuje právo nepřihlédnout k žádosti o upuštění od uložení pokuty nebo o snížení pokuty po vydání sdělení o námitkách (což na druhou stranu znamená, že úspěšné podání žádosti o leniency obou typů není teoreticky vyloučeno ani po vydání prohlášení o námitkách).⁴⁶ Komise se rovněž nebude zabývat žádostí o leniency vztahující se k již promlčenému kartelu, neboť by to postrádalo jakýkoliv smysl.⁴⁷

Leniency Notice rovněž obsahuje pravidla vztahující se k prohlášení podniku, které popisuje povědomí podniku o kartelu a o jeho úloze v něm a je vypracováno pro účely podání žádosti o leniency. Předně je uvedeno, že jakékoliv takovéto prohlášení podniku se stává součástí spisu a může být použito jako důkaz.⁴⁸ Prohlášení lze přijmout i v ústní formě v prostorách Komise.⁴⁹ Co se týče nakládání s prohlášením podniku, jak už bylo částečně zmíněno výše ve zmínce o Prováděcím nařízení, přístup k němu Komise poskytne pouze adresátům prohlášení o námitkách, zaváží-li se, že nebudou pořizovat žádné kopie informací tvořících obsah prohlášení. Dalším stranám Komise přístup k prohlášení podniku neposkytne.⁵⁰ Takto získané informace potom adresát prohlášení o námitkách může využít jen v řízení před Komisí nebo před soudem týkajícím se předmětného správního řízení. Jiné využití informací z prohlášení podniku je Komisí označeno za nedostatečnou spolupráci, tedy diskvalifikuje podnik z výhod leniency programu, a Komise může v případě, že již vydala rozhodnutí, kterým výhodnější zacházení na základě leniency programu přiznala, požádat soud, aby pokutu navýšil (a tedy fakticky odebral přiznané výhody).⁵¹ Informace z prohlášení podniku je v řízení o náhradě škody nepřijatelná a její použití může být sankcionováno pokutou.⁵² Prohlášení podniku nepředá soudům pro řízení o náhradě škody ani Komise.⁵³ Jedinou situací, kdy by Komise měla

⁴⁵ Leniency Notice, bod 29, 30.

⁴⁶ Leniency Notice, bod 14, 29.

⁴⁷ Leniency Notice, bod 36.

⁴⁸ Leniency Notice, bod 31.

⁴⁹ Leniency Notice, bod 32.

⁵⁰ Leniency Notice, bod 33.

⁵¹ Leniency Notice, bod 34.

⁵² Čl. 7, 8 Směrnice o náhradě škody.

⁵³ Leniency Notice, bod 35a.

umožnit nahlédnout do prohlášení podniku vnitrostátnímu soudu, je situace, kdy se vnitrostátní soud rozhodne na návrh žalobce ověřit, zda dokumenty označované jako prohlášení podniku jimi skutečně jsou. Ani v takovém případě však vnitrostátní soud nesmí informace z prohlášení podniku žádným způsobem v řízení o náhradě škody využít.⁵⁴ Prohlášení podniku může být poskytnuto národním soutěžním autoritám za podmínek uvedených v *soft-law* Komise⁵⁵ za podmínky zajištění shodné míry ochrany, jako poskytuje Komise.⁵⁶

Komise pak rovněž fakticky uvádí, že nebude ani jakkoliv jinak uveřejňovat dokumenty nebo prohlášení podniku získané v rámci leniency programu.⁵⁷

1.3. Leniency programy na úrovni jednotlivých členských států

S ohledem na skutečnost, že v další kapitole bude zmiňována i problematika paralelní aplikace soutěžních pravidel několika soutěžními úřady v rámci EU, je žádoucí na tomto místě stručně zmínit i problematiku uplatňování evropského soutěžního práva na úrovni jednotlivých členských států, včetně leniency programů.

Dle nařízení č. 1/2003, platí, že vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž nebo vnitrostátní soudy aplikují v případě možnosti ovlivnění obchodu mezi členskými státy i čl. 101 a 102 SFEU.⁵⁸ Komise a vnitrostátní orgány by měly uplatňovat pravidla hospodářské soutěže v úzké spolupráci. Za tím účelem dochází mezi Komisí a vnitrostátními soutěžními úřady k výměně dokumentů a informací.⁵⁹ Vnitrostátní soutěžní orgány nemohou rozhodovat v rozporu s rozhodnutím přijatým Komisí.⁶⁰

Nařízení č. 1/2003 nestanovuje striktní pravidla pro rozdělení případů mezi Komisí a národní soutěžní úřady, ale spíše poskytuje soubor nástrojů umožňující flexibilní a konsenzuální

⁵⁴ Čl. 6 odst. 7 Směrnice o náhradě škody.

⁵⁵ Commission Notice on cooperation within the Network of Competition Authorities (2004/C 101/03) (dále jen „Sdělení o spolupráci“).

⁵⁶ Leniency Notice, bod 35.

⁵⁷ Leniency Notice, bod 40. Odkazuje se přitom na nařízení (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise, které v čl. 4 stanovuje důvody, pro které orgány EU odeprou přístup k dokumentům, vedlo-li by k porušení veřejného zájmu nebo soukromí a osobnosti jednotlivce.

⁵⁸ Čl. 3, 5 nařízení č. 1/2003.

⁵⁹ Čl. 11, 12 nařízení č. 1/2003.

⁶⁰ Čl. 16 odst. 2 nařízení č. 1/2003.

spolupráci.⁶¹ Proto Komise vydala Sdělení o spolupráci, ve kterém podrobnosti spolupráce mezi Komisí a vnitrostátními soutěžními orgány upravuje.

Komise a národní soutěžní orgány společně tvoří evropskou soutěžní síť – European Competition Network (dále jen „ECN“), která je jakýmsi fórem pro diskuzi a kooperaci. ECN by měla zajišťovat efektivní rozdělení práce a efektivní a konzistentní aplikaci evropských soutěžních pravidel. Jejím cílem je vybudovat efektivní právní rámec pro vymáhání evropského soutěžního práva zejména při přeshraničních protisoutěžních praktikách.⁶² Spíše než jako platforma pro spolupráci při prosazování soutěžních pravidel funguje jako fórum pro tvorbu politik vymáhání soutěžního práva.⁶³

ECN v roce 2006 vydala modelový leniency program,⁶⁴ který revidovala v roce 2012.⁶⁵ Tento „vzorový“ leniency program není pro národní soutěžní autority závazný, poskytuje však soubor procesních a hmotněprávních pravidel, která by měla být společná všem leniency programům v rámci ECN. Jeho cílem bylo zvýšit předvídatelnost pro potenciální zájemce z řad podniků a vyhnout se tomu, aby podniky čelily rozdílným požadavkům při účasti v několika leniency programech napříč ECN. Vzorový leniency program rovněž zavedl proceduru pro podání souhrnné žádosti o leniency pro případy zahrnující více jak tři členské státy.⁶⁶ Revize z roku 2012 pak přinesla kupříkladu jednotný vzor žádosti o leniency použitelný ve všech členských státech.⁶⁷

Podstatným krokem k harmonizaci národních leniency programů a obecně vymáhání evropského soutěžního práva národními soutěžními úřady bylo přijetí směrnice Evropského

⁶¹ ORTIZ BLANCO, Luis, JÖRGENS, Konstantin. The Role of National Competition Authorities. *In*: EU Competition Procedure. Edited by Luis Ortiz Blanco. 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, marg. 3.14.

⁶² Srov. informace o ECN na internetových stránkách Komise: https://ec.europa.eu/competition-policy/european-competition-network_cs [cit. 2022-04-30].

⁶³ CSERES, Katalin J. Rule of Law Values in the Decentralized Public Enforcement of EU Competition Law. *In*: The Enforcement of EU Law and Values: Ensuring Member States' Compliance. Edited by András Jakab a Dimitry Kochenov. Oxford: Oxford University Press, 2017, str. 199.

⁶⁴ ECN Model Leniency Programme. Dostupný z: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-07/model_leniency_en.pdf [cit. 2022-04-30].

⁶⁵ ECN Model Leniency Programme (As revised in November 2012). Dostupný z: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-07/mlp_revised_2012_en.pdf [cit. 2022-04-30].

⁶⁶ Evropská komise – Competition: the European Competition Network launches a Model Leniency Programme – frequently asked questions. 29. 9. 2006. MEMO/06/356. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_356 [cit. 2022-04-30].

⁶⁷ Evropská komise – Competition: European Competition Network refines its Model Leniency Programme. 22. 11. 2019. MEMO/12/887. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_12_887 [cit. 2022-04-30].

parlamentu a Rady (EU) 2019/1 ze dne 11. prosince 2018 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu (dále jen „Směrnice ECN+“). Ta si klade za cíl mimo jiné odstranit rozdíly mezi leniency programy v jednotlivých členských státech, které vedou u potenciálních žadatelů o leniency k právní nejistotě.⁶⁸

V čl. 17-23 Směrnice ECN+ stanovuje jednotné podmínky pro prominutí a snížení pokuty, formu leniency prohlášení, rezervaci pořadí, souhrnné žádosti a rovněž požadavky na ochranu fyzických osob, které na straně podniků aktivně spolupracují se soutěžní autoritou v rámci účasti podniku v leniency programu, před individuálními správněprávními a trestněprávními sankcemi. Nadále však není možné podat jedinou žádost o leniency, která by měla účinky v celé ECN.

V současnosti mají leniency program všechny členské státy EU. Posledním členským státem EU, který leniency program přijal, byla Malta v červnu 2021.⁶⁹

Problematice uplatňování leniency programu v rámci ECN je dále věnována podkapitola 2.3.7 této diplomové práce.

⁶⁸ Směrnice ECN+, preambule, bod (11).

⁶⁹ Viz GCR Enforcer Hub – Malta: Competition and Consumer Affairs Authority. On-line: <https://globalcompetitionreview.com/insight/enforcer-hub/2021/organization-profile/malta-competition-and-consumer-affairs-authority> [cit. 2022-04-30]; a Immunity from Penalties and Reduction of Penalties in Cartel Investigations Regulations, 2021 - COMPETITION ACT (CAP. 379). EUR-Lex – Document 72019L0001MLT_202104335.

2. UPLATŇOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH ZÁSAD PŘI APLIKACI LENIENCY PROGRAMU

2.1. Vymezení analýzy

Na úvod této kapitoly je třeba uvést, že v literatuře je zmiňována celá řada potenciálních problémů souladu evropského soutěžního práva, resp. zejména systému jeho vymáhání, se základními právy a zásadami plynoucími z Listiny základních práv Evropské unie (2012/C 326/02) (dále jen „Listina“) nebo z EÚLP. Pouze některé z nich však mají dopad rovněž nebo výhradně do leniency programu.

S ohledem na to, že diplomová práce neposkytuje prostor pro podrobný rozbor všech potenciálních rozporů systému vymáhání evropského soutěžního práva se základními právy a zásadami a ani to není jejím cílem, zaměřím se v této kapitole pouze na ty potenciální nedostatky, které jsou dle mého názoru úzce spjaty přímo se specifiky leniency programu, nikoliv se systémem vymáhání evropského soutěžního práva jako celku. Proto řadu základních práv a zásad, které jinak v řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže hrají roli, analyzovat nebudu.

V této souvislosti mi nepřijde ani účelné vytvářet uzavřený výčet základních práv a zásad, jež musí být při vymáhání pravidel hospodářské soutěže unijními orgány respektovány. Řada základních práva zásad je navíc komplexní povahy a skládá se z několika dílčích práv a zásad, tudíž je otázkou, zdali lze vůbec takový ucelený seznam vytvořit. Příkladem je právo na spravedlivý proces, pod nějž lze podřadit například zásadu presumpce nevinny, zásadu *ne bis in idem*, právo na projednání věci v přiměřené lhůtě nebo právo na obhajobu, pod které lze dále podřadit řadu dalších práv, jako právo na slyšení, právo na výslech svědků, právo na tlumočnicka atd.

2.2. Zásada proporcionality a její specifický charakter

Při uplatňování veřejné moci dochází k rozporům mezi veřejným zájmem a zájmy jednotlivců, jejichž ochranu zajišťují právě základní práva a zásady. Jelikož nelze obecně stanovit „pořadí“ základních práv a zásad a veřejných zájmů, v každém konkrétním případě je třeba je vyvažovat s ohledem na konkrétní okolnosti. Nejinak tomu je i při nastavení a aplikaci leniency programu.

Toto vyvažování se provádí pomocí zásady proporcionality. Jak stanoví čl. 52 odst. 1 Listiny, každé omezení práv a svobod uznaných Listinou musí být stanoveno právem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. „Při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.“

Zásada proporcionality, navzdory svému označení, není „běžnou“ zásadou. Lze ji definovat jako požadavek, aby přijaté opatření bylo přiměřené svým cílům.⁷⁰ Zatímco jiné zásady, ať už zakotvené v Listině nebo EÚLP, mají svůj konkrétní obsah a lze z nich dovodit konkrétní práva jednotlivců, zásada proporcionality má spíše povahu „optimalizačního principu“⁷¹ a reálného obsahu nabývá až ve spojení s jinou zásadou. V evropském právu má přitom ještě jeden zásadní význam, a to jako hledisko rovnováhy mezi pravomocemi EU a členských států ve smyslu čl. 5 Smlouvy o Evropské unii (2012/C 326/13).⁷²

Zásada proporcionality je prostředkem k vyřešení rozporů mezi jinými „principy“⁷³ a zájmy. Jako taková vymezuje prostor, ve kterém je přípustné se při omezování základních práv a zásad pohybovat,⁷⁴ a měla by tak zajišťovat balanc mezi zájmy soukromými a veřejnými.⁷⁵ Vyžaduje hledání rovnováhy mezi použitými prostředky a důležitostí jejich zamýšleného cíle a rovněž, aby jednotlivci nebyli pro dosažení zamýšleného cíle zatěžováni více, než je rozumně nutné.⁷⁶

⁷⁰ TRIDIMAS, Takis. *The General Principles of EU Law*. 2nd Edition. New York: Oxford University Press, 2016, str. 136 (Citace z: BURDA, Jan. *The Principle of Proportionality in EU Law*. Diplomová práce. Masarykova univerzita – Právnická fakulta. Vedoucí práce: David Sehnálek. 2019, str. 21).

⁷¹ ALEXY, Robert. *On the Structure of Legal Principles*. *Ratio Juris* [on-line]. 2000, Vol. 13, No. 3, str. 297-298. Rovněž srov. PORTUESE, Aurelien. *Principle of Proportionality as Principle of Economic Efficiency: Proportionality as Efficiency*. *European Law Journal* [on-line]. 2013, Vol. 19, No. 5, str. 619.

⁷² K tomu srov. např. SAUTER, Wolf. *Proportionality in EU Law: A Balancing Act?* *TILEC Discussion Paper No. 2013-003* [on-line]. 25. 1. 2013, str. 8.

⁷³ Robert Alexy rozlišuje normy na „pravidla“ a „principy“. Dle něj v případě rozporu pravidel dochází k tomu, že uplatněním jednoho pravidla dojde ke zrušení pravidla druhého (pomocí interpretačních zásad), zatímco v případě rozporu principů nemůže s ohledem na jejich důležitost dojít k tomu, že by jeden z nich byl zrušen, a tudíž musí dojít k tomu, že v konkrétním případě jeden z principů „pouze“ převáží nad druhým (srov. ALEXY (2000), op. cit. sub. 71, str. 295-297). Zásada proporcionality pak není dle tohoto hlediska ani právem ani principem, neboť by se měla aplikovat vždy (srov. PORTUESE (2013), op. cit. sub. 71, str. 619).

⁷⁴ PORTUESE (2013), op. cit. sub. 71, str. 619.

⁷⁵ TRIDIMAS (2016), op. cit. sub. 70, str. 138.

⁷⁶ Srov. CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 195. Dále srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 2. 1983, C-66/82 *Fromançais v. FORMA*, ECLI:EU:C:1983:42, bod 8.

Sestává tak ze tří dílčích zásad – zásady vhodnosti, zásady potřebnosti a zásady přiměřenosti v užším smyslu.⁷⁷ Rovněž znemožňuje, aby bylo zasaženo do samé podstaty základních práv.⁷⁸

Cílem této práce je vymezit, zdali je leniency program Komise spravedlivým nástrojem soutěžního práva EU, tedy jinak řečeno, zdali je proporcionální, tj. zda je požadovaného efektu (zvýšení míry odhalení kartelů) dosahováno přiměřenými prostředky, jež mohou spočívat i v omezení základních zásad.

Specifikem leniency programu je fakt, že je založen na dobrovolnosti. Jeho efektivita tedy závisí na tom, že o účast v něm mají podniky zájem. Vyhodnotí-li si podnik (ať už na základě faktů nebo pouhých domněnek), že leniency program pro něj představuje přílišná rizika, která dostatečně nevyvažují jeho přínosy (tedy že jej ze svého pohledu nevnímá jako přiměřený), raději se mu vyhne. Tento aspekt je dle mého názoru při hodnocení proporcionality leniency programu nezbytné brát v potaz. Byť omezení některých základních práv a zásad, které z leniency programu plynou pro jeho účastníky, jsou vždy zdůvodnitelné tím, že podnik získává odměnu v podobě snížení pokuty, přičemž navíc do leniency programu vstupuje zcela dobrovolně, je třeba si klást otázku, zda tato omezení, která by měla podporovat efektivitu leniency programu z pohledu soutěžní autority, skutečně vedou k efektivitě leniency programu, a to právě vzhledem k aspektu dobrovolné účasti. Rovněž je třeba vnímat, že leniency program může zasahovat i do práv dalších osob, které nejsou účastníky leniency programu, zejména podniků, které se leniency programu neúčastní ze svého vlastního rozhodnutí nebo proto, že je Komise odmítla, a osob kartelem poškozených.

Při hodnocení proporcionality omezení práv účastníků leniency programu, jakožto i dalších osob, je pak třeba bezpochyby zohlednit, že účastníkem leniency programu je podnik, který se doznává k závažnému porušení pravidel hospodářské soutěže. Je tedy zcela legitimní klást si otázku, jakou míru ochrany je mu legitimní přiznat. Jsem přesvědčen, že tuto otázku nelze zodpovědět paušálně a odpověď na ní se může lišit v závislosti na konkrétním právu nebo zásadě, které jsou omezovány.

Je rovněž třeba mít na paměti, že obsah a podmínky leniency programu uplatňovaného Komisí nejsou zakotveny legislativním aktem, ale pouze sdělením Komise, a jde tak spíše o systém

⁷⁷ ALEXY (2000), op. cit. sub. 71, str. 297.

⁷⁸ Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 4. 2000, C-292/97 *Karlsson a další*, ECLI:EU:C:2000:202, bod 45.

vytvořený úředníky Komise, nežli o výsledek širokého společenského konsenzu⁷⁹ (byť přijetím zejména Směrnice ECN+ byly jeho základní principy nepřímo potvrzeny i legislativním aktem). S ohledem na to, jaký dopad na podniky může leniency program mít, je zcela na místě podrobovat jeho nastavení a způsob aplikace kritickému rozboru, a to i z pohledu jeho „spravedlivosti“ a legitimacy.

2.3. Zásada právní jistoty a legitimního očekávání

Jako první se budu věnovat trojici zásad, které dle mého názoru spolu úzce souvisí – právní jistoty, legitimního očekávání a zákonnosti (legality).

Cílem zásady právní jistoty je „zajistit předvídatelnost právních situací a vztahů v rámci práva Společenství“.⁸⁰ Smyslem je, aby právní úprava byla jasná a přesná tak, aby procesní subjekty mohly jednoznačně rozpoznat svá práva a povinnosti a postupovat podle toho. Tento požadavek se pak uplatní „se zvláštní přísností“ vůči právní úpravě, která může mít finanční důsledky (tj. např. uložení pokuty).⁸¹ Zásada tak vyžaduje zejména přesnost a jasnost všech předpisů, zejména pokud ukládají či umožňují uložit sankci, aby mohly dotčené osoby jednoznačně rozeznat práva a povinnosti, které pro ně z těchto předpisů vyplývají, a následně mohly přijmout tomu odpovídající opatření.⁸²

Zásada právní jistoty vychází ze zásady zákonnosti, která obecně vyžaduje, aby veškerý postup orgánů veřejné moci byl v souladu s právem, tj. aby se pohybovaly v rozsahu vymezené pravomoci stanoveným způsobem.

Zásada legitimního očekávání obecně spočívá v tom, že adresát právních norem může očekávat, že orgán veřejné moci bude postupovat v souladu s očekáváními, které vyvolal svým předchozím jednáním.⁸³ Judikatura Soudního dvora obecně legitimní očekávání dovozuje v případě, kdy orgán veřejné moci dal vzniknout „podloženým nadějím“⁸⁴, konkrétněji pak

⁷⁹ CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 183.

⁸⁰ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 17. 12. 2009, T-57/01 *Solvay v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:519, bod 106.

⁸¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 10. 2006, C-248/04 *Koninklijke Coöperatie Cosun*, ECLI:EU:C:2006:666, bod 79.

⁸² Rozsudek Tribunálu ze dne 28. 4. 2010, T-446/05 *Amann & Söhne and Cousin Filterie v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:165, bod 125.

⁸³ Srov. ORTIZ BLANCO, JÖRGENS. *The Institutional Framework* (2013), op. cit. 6, marg. 1.39.

⁸⁴ Srov. rozsudek Tribunálu ze dne 28. 2. 2018, T-292/15 *Vakakis kai Synergates v. Komise*, ECLI:EU:T:2018:103, bod 89, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 16. 6. 2011, T-186/06 *Solvay v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:276, bod 376.

legitimní očekávání vztahuje ke „specifickému ujištění“ ze strany orgánu EU,⁸⁵ přičemž nikdo se nemůže dovolávat porušení této zásady v případě, že mu „*správa neposkytla přesná, nepodmíněná a shodující se ujištění*“.⁸⁶ Legitimní očekávání pak dle Tribunálu nelze například vyvozovat z obecných vyjádření úředníků Komise, ať už veřejných nebo ve vzájemné korespondenci.⁸⁷

Ve vztahu k těmto zásadám vyvstává v souvislosti s leniency programem několik otázek. Předně, jak již bylo zmíněno výše, je otázkou samotné zakotvení leniency programu v evropském právu. Zásada právní jistoty a legitimního očekávání je pak významná pro hypotetickou žádost a žádost o marker, jejichž účelem je právní jistotu posílit, zároveň však mohou vyvolávat očekávání ohledně dalšího postupu Komise. Zásadní relevanci pak mají tyto zásady v těch „prvcích“ leniency programu, kde má Komise pro relativní neurčitost v Leniency Notice používaných pojmů poměrně široký prostor pro správní uvážení – jednak jde o konečnou míru snížení pokuty v případě leniency typu II, jednak o hodnocení, zda předložené důkazy umožní provedení kontroly nebo zjištění protiprávního jednání v případě leniency typu I nebo zda předložené důkazy představují „významnou přidanou hodnotu“ v případě leniency typu II, a konečně o posouzení, zda podnik splnil podmínky spolupráce, jimiž je konečné upuštění od uložení pokuty nebo její snížení podmíněno.

2.3.1. Závaznost Leniency Notice a legitimní očekávání z ní plynoucí

Výše v podkapitole 1.1 bylo rozebíráno zakotvení leniency programu v evropském právu. Bylo zmíněno, že leniency program a jeho základní principy jsou zakotveny v Prováděcím nařízení, které má povahu nařízení Komise a je tedy nelegislativním aktem. Podrobné podmínky leniency programu jsou pak obsaženy v Leniency Notice, mající povahu oznámení Komise. Pravomoc Komise zavést leniency program je na úrovni legislativních aktů dovozována z čl. 23 nařízení č. 1/2003, který vymezuje pravomoc Komise při ukládání pokut za porušení čl. 101 a 102 SFEU. V této souvislosti bylo zmíněno, že tento způsob zakotvení leniency programu byl

⁸⁵ Srov. rozsudek Tribunálu ze dne 19. 5. 1994, T-465/93 *Consortio gruppo di azione locale "Murgia Messapica" v. Komise*, ECLI:EU:T:1994:56, bod 67.

⁸⁶ Rozsudek Tribunálu ze dne 8. 10. 2008, T-73/04 *Carbone-Lorraine v. Komise*, ECLI:EU:T:2008:416, bod 146.

⁸⁷ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 22. 10. 1997 ve spojených věcech T-213/95 a T-18/96, *SCK a FNK v. Komise*, ECLI:EU:T:1997:157, bod 83, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 13. 12. 1999 ve spojených věcech T-190/95 a T-45/96, *Sodima v. Komise*, ECLI:EU:T:1999:318, bod 25.

některými kritizován pro možný rozpor s čl. 290 odst. 1 SFEU, když žádný legislativní akt nevymezuje pravomoc Komise přijmout leniency program.

Tento způsob zakotvení leniency programu byl každopádně Soudním dvorem aprobován, když bylo konstatováno, že Komise může přijmout pravidla, kterými se omezí při výkonu posuzovací pravomoci, jež je jí přiznána nařízením č. 1/2003, a Komise může rovněž ve výjimečných případech konstatovat porušení čl. 101 SFEU, aniž by uložila pokutu.⁸⁸ Formální zakotvení leniency programu v Leniency Notice se přitom ani v odborné literatuře nejeví jako hojně diskutovanou otázkou a je víceméně přijímáno.

Podstatnou otázkou je proto zejména, nakolik lze z Leniency Notice dovozovat legitimní očekávání, resp. kolik poskytuje právní jistoty.

Problematika snížení pokuty na základě leniency programu úzce souvisí s pravomocí Komise ukládat pokuty za porušení čl. 101 a 102 SFEU, zejména co se týče stanovení její výše. Za účelem zvýšení transparentnosti přijala Komise Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (2006/C 210/02). Dle judikatury pak pravidla, která z tohoto *soft-law* vyplývají, jsou pro Komisi závazná a může se od nich odchýlit pouze z důvodů, které jsou slučitelné se zásadou rovného zacházení.⁸⁹ Přitom z výše pokut, které Komise uložila v minulosti, nelze dovozovat legitimní očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokuty uloženou dříve.⁹⁰

Přímo ve vztahu k Leniency Notice pak judikatura shodně dovodila, že omezení posuzovací pravomoci Komise plynoucí z Leniency Notice sice nepředstavují právní pravidla, kterými by byl správní orgán v každém případě vázán, vyjadřují ale „orientační pravidlo chování“, podle něhož má být v praxi postupováno a od něhož se Komise může odchýlit v konkrétním případě pouze tehdy, uvede-li důvody, které jsou v souladu se zásadou rovného zacházení.⁹¹

⁸⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 1. 2017, C-619/13 P *Mamoli Robinetteria v. Komise*, ECLI:EU:C:2017:50, body 51-53; nebo ve vztahu k předchozím oznámením Komise zakotvujícím leniency program rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 11. 2000, C-298/98 P *Metsä-Serla Sales v. Komise*, ECLI:EU:C:2000:634, bod 56, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-138/07 *Schindler v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:362, body 173-177.

⁸⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 7. 2019, C-39/18 P *Komise v. Icap a další*, ECLI:EU:C:2019:584, bod 29.

⁹⁰ Rozsudek Tribunálu ze dne 8. 9. 2010, T-29/05 *Deltafina v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:355, bod 426, nebo rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 6. 2005 ve spojených věcech C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2005:408, body 169-173.

⁹¹ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-132/07 *Fuji Electric v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:344, bod 235.

Leniency Notice se dle mého názoru jeví jako dostatečně konkrétní, aby vyvolala „podložené naděje“ a ve svých základních prvcích poskytuje takové „specifické ujištění“, že z ní lze dovozovat legitimní očekávání, což ostatně potvrzuje i Komise, když explicitně uvádí, že Leniency Notice vyvolá legitimní očekávání, na které se podniky mohou spolehnout.⁹² To potvrzuje i Tribunál, který uvedl, že tam, kde Komise pravidla uvedená v Leniency Notice nedodrží, poruší zásadu ochrany legitimního očekávání.⁹³

Na druhou stranu by se z výše uvedené judikatury dalo dovozovat, že sice legitimní očekávání z Leniency Notice plyne, avšak v případě, že bude zachováno rovné zacházení, lze se od pravidel uvedených v Leniency Notice odchýlit. Z toho lze dovodit, že Soudní dvůr považuje zásadu rovného zacházení za podstatnější než legitimní očekávání. Pro podnik, zvažující účast v leniency programu, by to tak mělo znamenat, že se nemůže spokojit pouze s informacemi uvedenými v Leniency Notice, ale měl by se i seznámit s rozhodovací praxí Komise při aplikaci Leniency Notice, neboť až ta mu poskytne relativní právní jistotu, jak k němu bude Komise přistupovat, neboť v případě sporu se s ohledem na výše uvedenou judikaturu spíše dovolá porušení zásady rovného zacházení, nežli porušení zásady legitimního očekávání. S ohledem na pravomoc Komise zvažovat konkrétní okolnosti každého případu však, jak vyplývá i níže, míra jeho „právní jistoty“ nebude vysoká, což ale nutně neznamená, že nebude s ohledem na jeho postavení dostatečná nebo bude nižší než u těch podniků, kteří se leniency programu neúčastní.

2.3.2. Hypotetická žádost a rezervace pořadí (marker)

Před podáním žádosti o upuštění od uložení pokuty může podnik podat tzv. hypotetickou žádost nebo žádost o marker (o rezervaci pořadí). Hypotetická žádost má umožnit podniku se ujistit, zda důkazy, kterými disponuje, jsou způsobilé zajistit mu imunitu, aniž by odhalil svou totožnost nebo konkrétní protisoutěžní jednání. Oproti tomu marker slouží k zajištění místa „ve frontě“ a má podniku umožnit shromáždění všech důkazů a informací, jejichž poskytnutí Komisi mu umožní získání imunity.

Účelem obou těchto institutů je zvýšit právní jistotu potenciálního žadatele o leniency. V případě hypotetické žádosti tím, že si může předem ověřit, zda důkazy, kterými disponuje,

⁹² Leniency Notice, bod 38.

⁹³ Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 2. 2016, T-267/12 *Deutsche Bahn a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2016:110, bod 303.

postačí pro získání imunity. V případě žádosti o marker tím, že mu umožní získat dodatečný čas pro dokončení žádosti a eliminovat tak riziko, že rychle vyhotovená žádost nebude splňovat podmínky pro získání imunity.

Oba instituty však právní jistotu přináší pouze do určité míry. V případě hypotetické žádosti jde zejména o to, aby podnik v první fázi dostatečně přesně popsal důkazy, které hodlá Komisi předložit, aby se mu nestalo, že až je skutečně předloží, Komise mu sdělí, že nekorespondují s hypotetickou žádostí, resp. nebyly tam popsány dostatečně přesně. Podnik si rovněž nemůže být jist, že v mezích od potvrzení přijetí hypotetické žádosti ze strany Komise a podáním formální žádosti nedojde k podání jiné žádosti, která by přiznání imunity vyloučila. Podání hypotetické žádosti totiž, na rozdíl od markeru, pořadí nerezervuje. To všechno jsou však záležitosti, kterých si je podnik vědom. Hypotetická žádost proto možné problémy z pohledu zásady právní jistoty a legitimního očekávání nepředstavuje a z pohledu podniku jde o vhodný prostředek, chce-li si ověřit, zda podání žádosti má vůbec smysl, a to ke všemu anonymně, byť s tím rizikem, že jej jiný podnik „předběhne“.

V případě markeru je to už složitější. Jednou z problematických skutečností je, že Komise marker udělit „může“ (tj. ponechává si značný prostor pro správní uvážení) a vyžaduje po podniku zdůvodnění, proč by marker měl být udělen, resp. proč není možné podat žádost o leniency ihned, a to s ohledem na v Leniency Notice specifikovaný účel markeru. Komise uvádí, že žadatel o marker by měl vysvětlit, jaké interní vyšetřování hodlá provést, a zdůvodnit, kolik času k tomu potřebuje.⁹⁴ Podnik si proto nemůže být jist, že mu marker bude udělen (byť ostatní podmínky by byly naplněny), přitom již ve své žádosti musí sdělit značné množství detailů, což bývá také kritizováno.⁹⁵ Kupříkladu v USA k udělení markeru postačí, aby podnik sdělil obecnou povahu protisoutěžního jednání a identifikoval sám sebe a kartelem zasažené odvětví, produkty nebo služby. U.S. Department of Justice vyhodnotí, zda je marker stále k dispozici, a pokud ano, rezervuje pořadí, o čemž podnik informuje a poskytne mu součinnost při ověření, že splňuje podmínky leniency. Podnik tak nemusí nikterak vysvětlovat, proč o marker žádá.⁹⁶

⁹⁴ Manuál postupů, kapitola 9, odst. 27.

⁹⁵ SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 216.

⁹⁶ U.S. Department of Justice. Antitrust Division Leniency Policy and Procedures, 7.3440. Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/leniency-program> [cit. 2022-04-30].

Marker tedy přinese relativní právní jistotu, dojde-li k jeho udělení, avšak jak proces udělení dopadne, může podnik těžko předvídat. Je proto otázkou, zda takovéto nastavení je efektivní a podniky spíše neodrazuje a nebylo by lepší postupovat spíše obdobně americkému režimu. Přitom z pohledu efektivity leniency programu se nejeví „bezpodmínečné“ udělení markeru jako problematické, ledaže by se v praxi ukázalo, že podniky, kterým by byl marker takto poskytnut, nejsou následně schopny v přiměřeném čase podat kompletní žádost o upuštění od uložení pokuty a využívají systém markerů například jako prostředek k vydírání nespolupracujících členů kartelu.

2.3.3. Důkazy potřebné k získání imunity

Hlavní podmínkou pro získání imunity v leniency programu je předložit jako první informace a důkazy, které Komisi umožní provést cílenou kontrolu nebo zjistit porušení čl. 101 SFEU. Jaké informace a důkazy jsou však pro tento účel dostačující?

Leniency Notice upřesňuje, že aby žádost o leniency mohla vést k cílené kontrole (bod 8 písm. a) Leniency Notice), požaduje Komise zejména prohlášení podniku, ve kterém je kartel podrobně popsán, a další důkazy, zejména ty z doby trvání kartelu. Aby žádost mohla vést ke „zjištění“ porušení čl. 101 SFEU (bod 8 písm. b) Leniency Notice), vyžaduje se, aby podnik předložil „usvědčující důkazy“ o kartelu pocházející z doby trvání protisoutěžního jednání a rovněž prohlášení podniku jako v předchozím případě.

V této souvislosti je předně třeba uvést, že primární nejistota, která je však esenciálním funkčním aspektem leniency programu, tkví v tom, že podnik neví, zda již Komise nedisponuje důkazy, které by jí umožnily kartel prokázat nebo provést dawn-raid. To nelze z pohledu proporcionality považovat za nedostatek, stěží si lze leniency program přestavit bez této nejistoty. Existence leniency typu II navíc podniku umožňuje benefitů dosáhnout i v případě, že neuspěje se svou žádostí o upuštění od uložení pokuty.

Problém z pohledu právní jistoty však nastává v okamžiku, kdy dojde na posuzování „kvality“ podnikem předložených důkazů o údajném protisoutěžním jednání. Lze předpokládat, že problém nastane zejména v případě, že podnik žádá o imunitu na základě bodu 8 písm. b) Leniency Notice a je tedy na něm, aby jako první předložil „usvědčující důkaz“.⁹⁷ V případě, že žádá o imunitu dle bodu 8 písm. a) Leniency Notice, tak jde (zpravidla) o kartelovou dohodu,

⁹⁷ Leniency Notice, bod 11.

o níž Komise dosud neví, a požadavky na „kvalitu“ předloženého důkazu jsou tak pochopitelně nižší. Navíc pokud by Komise vyhodnotila, že předložené důkazy neodůvodňují provedení místního šetření, pak by zde nebylo žádné navazující šetření ani řízení, a tedy ani žádný spor o to, že případně imunita nebyla poskytnuta, ledaže by šlo o akt svévole Komise, kdy by sice poskytnutí imunity odmítla, ale následně přesto provedla místní šetření a tvrdila by, že tak učinila na základě jiných informací než těch poskytnutých od žadatele o leniency. Takové jednání by bezpochyby mohlo být předmětem soudního přezkumu, navíc by velmi rychle mohlo vést k faktickému zničení politiky leniency pro nedůvěru podniků ve férovost jednání Komise. Tribunál k tomu uvedl, že Komise je při hodnocení, zda předložené informace a důkazy umožní provést cílenou kontrolu, povinna zohlednit materiál, který nashromáždila k okamžiku podání žádosti, a pokud již Komise disponuje dostatkem důkazů k přijetí rozhodnutí o provedení šetření v obchodních prostorách, imunita přiznána nebude.⁹⁸

Jak je to tedy s usvědčujícím důkazem potřebným pro imunitu na základě bodu 8 písm. b) Leniency Notice? Předně je nasnadě otázka, jak ve fázi šetření dospět k závěru, jaký důkaz je usvědčující. Jednoznačně říct, který důkaz byl usvědčující, totiž nelze do vydání konečného rozhodnutí. Žádost o upuštění od uložení pokuty však zpravidla bude podána ve fázi šetření, často v její úvodní fázi, tedy v okamžiku, kdy ještě zdaleka nebudou shromážděny veškeré důkazy a ostatní účastníci kartelu ještě neměli možnost je jakkoliv zpochybnit.

Byť judikatura k této problematice existuje, je třeba brát v potaz, že požadavky se mezi jednotlivými leniency programy od roku 1996 vyvíjely. Oznámení Komise zavádějící první leniency program vyžadovalo po podnicích předložení „rozhodujícího (určujícího) důkazu“ (*decisive evidence*).⁹⁹ Oznámení Komise z roku 2002 zavádějící „druhý“ leniency program již hovořilo o důkazu, který Komisi umožní „zjistit“ porušení čl. 81, a podmínkou bylo, že Komise v té době ještě nemá „dostatečný důkaz“ (nebo dostatek důkazů) (*sufficient evidence*) pro zjištění takového porušení.¹⁰⁰ Leniency Notice tyto požadavky přebírá, upřesňuje však, že důkazem umožňujícím zjistit porušení čl. 101 SFEU je „usvědčující důkaz pocházející z doby trvání protisoutěžního jednání“ (*contemporaneous, incriminating evidence*).¹⁰¹

⁹⁸ Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 2. 2016, T-267/12 *Deutsche Bahn a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2016:110, bod 354.

⁹⁹ Commission Notice on the non-imposition or reduction of fines in cartel cases (96/C 207/04), odst. B, písm. b).

¹⁰⁰ Commission Notice on immunity from fines and reduction of fines in cartel cases (2002/C 45/03), bod 8 písm. b), bod 9.

¹⁰¹ Leniency Notice, bod 8 písm. b), bod 11.

Komise sama neupřesňuje, co se „usvědčujícím důkazem“ pro potřeby získání imunity rozumí. Uvádí pouze, že důkaz musí mít vyšší hodnotu než ten, který postačuje k získání imunity na základě bodu 8 písm. a) Leniency Notice.¹⁰² Rovněž, jak vyplývá z níže uvedeného, důkaz by měl mít vyšší hodnotu, než která dostačuje pro důkaz s „významnou přidanou hodnotou“, potřebný pro získání snížení pokuty v rámci leniency typu II.

K „rozhodujícímu důkazu“ ve smyslu leniency programu z roku 1996 Soudní dvůr dovodil, že se nevyžaduje, aby podnik poskytl všechny informace prokazující všechny podrobnosti fungování kartelu, a ani to, aby poskytnuté informace samy o sobě postačovaly k vypracování prohlášení o námitkách nebo přijetí konečného rozhodnutí. Zároveň však nemůže jít pouze o zdroj umožňující směřovat další vyšetřování, nýbrž musí jít o důkazy, které mohou být přímo použity jako „hlavní důkazní podklad“ pro rozhodnutí konstatující protiprávní jednání.¹⁰³ Tribunál dále uvedl, že upuštění od uložení pokuty přichází v úvahu v případě, kdy Komise ví, že kartelová dohoda existuje, ale chybí jí důkazy prokazující trvání protisoutěžního jednání. To se liší od situace, kdy Komise již důkazy má a snaží se je pouze dále doplnit.¹⁰⁴

Z judikatury bezpochyby aplikovatelné i za platnosti Leniency Notice pak lze dovodit, že dostačujícím, resp. usvědčujícím důkazem splňujícím podmínky pro získání imunity dle bodu 8 písm. b) Leniency Notice nemůže být vyjádření podniku vypracované vedoucími pracovníky,¹⁰⁵ a to již jen proto, že nepůjde o důkaz pocházející z doby trvání protisoutěžního jednání, jak požaduje bod 11 Leniency Notice. Prohlášení podniku není usvědčujícím důkazem, ani když rozhodnutí Komise na něj nakonec obsahuje řadu odkazů a je potvrzeno informacemi poskytnutými jinými účastníky kartelu nebo dalšími v rámci šetření získanými důkazy.¹⁰⁶

Judikatura, zabývající se podmínkami imunity dle bodu 8 b) ve spojení s bodem 11 Leniency Notice, zdá se dosud není. To může být dáno tím, že podniku, kterému nebude přiznána imunita na základě bodu 8 písm. b) Leniency Notice, bude zpravidla alespoň přiznáno snížení pokuty za to, že předložil důkaz s významnou přidanou hodnotou, a ten tak raději nebude napadat

¹⁰² Srov. Evropská komise. Competition: revised Leniency Notice – frequently asked questions. 7. 12. 2006. MEMO/06/469. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_469 [cit. 2022-04-30].

¹⁰³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 7. 2009, C-511/06 P *Archer Daniels Midland v. Komise*, ECLI:EU:C:2009:433, bod 150.

¹⁰⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 6. 5. 2009, T-127/04 *KME Germany a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:142, bod 131.

¹⁰⁵ Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-151/07 *Kone a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:365, body 90-103.

¹⁰⁶ *Ibid.*, bod 104.

rozhodnutí Komise o nepřiznání plné imunity u soudu. Z empirické studie kartelových případů řešených Komisí za roky 2004-2014 přitom plyne, že přibližně 20 % žadatelů o úplnou imunitu není úplná imunita přiznána.¹⁰⁷

V této souvislosti se nabízí otázka, nakolik se překrývá kategorie „usvědčujícího důkazu“ ve smyslu bodu 8 písm. b) a bodu 11 Leniency Notice a „důkazu s významnou přidanou hodnotou“ ve smyslu bodu 24 Leniency Notice, jakožto podmínky pro získání snížení pokuty. Lze vyvodit, že „usvědčující důkaz“, který však nesplní podmínky pro upuštění od uložení pokuty, zejména proto, že podnik nepřijde ke Komisi jako první, zpravidla bude moci být vnímán jako „důkaz s významnou přidanou hodnotou“. Opačně to však již platit nebude, neboť, jak bude ukázáno níže, od důkazu s významnou přidanou hodnotou se nevyžaduje, aby umožnil Komisi zjistit, resp. prokázat porušení čl. 101 SFEU.

S ohledem na zásadu právní jistoty se tak jeví vymezení důkazu, který umožní podniku získat imunitu, v Leniency Notice jako nedostačující. Podnik je každopádně i při této nejistotě stále motivován k podání žádosti o imunitu s tím, že jeho žádost může být případně posouzena jako žádost o snížení pokuty,¹⁰⁸ kde na pořadí rovněž záleží. Z pohledu efektivity leniency programu se to tak nejvíce jeví jako zásadní problém.

2.3.4. Důkaz s významnou přidanou hodnotou

Na rozdíl od „usvědčujícího důkazu“, jehož předložení je vyžadováno k získání imunity dle bodu 8 písm. b) a bodu 11 Leniency Notice, k získání snížení pokuty (tj. leniency typu II) se vyžaduje poskytnutí důkazu, jež představuje významnou přidanou hodnotu k důkazům, které již má Komise k dispozici (*evidence with significant added value*).¹⁰⁹ Leniency Notice sama přináší vysvětlení, co se „významnou přidanou hodnotou“ rozumí – má se vztahovat k rozsahu, v němž poskytnutý důkaz posiluje svou povahou nebo podrobnostmi schopnost Komise kartel prokázat. Uvádí se, že větší hodnota je předkládána písemným důkazům, které pocházejí z doby protisoutěžního jednání. Usvědčující důkazy mají větší hodnotu než důkazy nepřímé. Hodnota důkazu je ovlivněna i mírou jejich potvrzení z jiných zdrojů. Takovým „přesvědčivým důkazům“ (*compelling evidence*) pak bude přikládána větší hodnota než například prohlášení

¹⁰⁷ BROOS, Sébastien, GAUTHIER, Axel, RAMOS, Jorge Marcos, PETIT, Nicolas. Analyse statistique des affaires d'ententes dans l'UE (2004-2014). *Revue économique* [on-line]. 2016, Vol. 67, str. 85.

¹⁰⁸ Leniency Notice, bod 20.

¹⁰⁹ Leniency Notice, bod 24. K tomu srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 6. 2016, C-617/13 P *Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2016:416, bod 70.

podniku, které je nezbytné potvrdit z dalších zdrojů.^{110, 111} Míra přidané hodnoty pak bude podmiňovat, o kolik bude pokuta snížena v pásmu stanoveném pro pořadí, ve kterém se podnik na Komisi obrátil.¹¹² Teoreticky by tak podnik, který se na Komisi obrátí jako první, neměl nikdy obdržet nižší snížení pokuty, než podnik další v pořadí, byť míra přidané hodnoty důkazů předložených druhým v pořadí by byla podstatně vyšší.¹¹³

K tomu je třeba uvést, že míru přidané hodnoty lze spolehlivě vyhodnotit až s ohledem na všechny v rámci šetření získané důkazy, a tudíž v okamžiku podání žádosti o leniency nelze říci, jaká míra významné přidané hodnoty bude nakonec důkazu přiznána. Žádosti o leniency předložené dalšími podniky tak mohou snížit přidanou hodnotu důkazu předloženého prvním ze podniků.¹¹⁴ Tyto následné žádosti by však neměly vést k závěru, že důkaz předložený prvním žadatelem významnou přidanou hodnotu vůbec nepředstavuje, když Leniency Notice vztahuje významnou přidanou hodnotu k důkazům, které již má Komise k dispozici v době podání žádosti.¹¹⁵ Míra přidané hodnoty může být dále navýšena tím, že podnik v průběhu řízení předloží další důkazy,¹¹⁶ nikoliv však rozsahem další spolupráce s Komisí¹¹⁷ (ke spolupráci jako další podmínce viz níže podkapitolu 2.3.5). Rovněž se může do vydání prohlášení o námitkách stát, že důkaz, který se zpočátku jevil, že nemá významnou přidanou hodnotu, podnik dále doplní, načež jej již Komise jako důkaz s významnou přidanou hodnotou vyhodnotí. V takovém případě Komise snížení pokuty žadateli přizná, avšak již nezaručuje, že zohlední pořadí, pouze deklaruje, že snížení pokuty bude přiznáno „alespoň v nejnižším pásmu“¹¹⁸ (kde však není minimální limit). Je zde tedy patrná nejistota podniku ohledně toho, zda a v jakém pásmu se ke snížení pokuty kvalifikoval.

¹¹⁰ Leniency Notice, bod 25.

¹¹¹ To však neznamená, že pouhé prohlášení podniku by nikdy nemohlo poskytnout významnou přidanou hodnotu (srov. Evropská komise. Competition: revised Leniency Notice – frequently asked questions. 7. 12. 2006. MEMO/06/469. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_469 [cit. 2022-04-30]).

¹¹² Snížení pokuty o 30-50 % pro první podnik, který předloží důkaz s významnou přidanou hodnotou, 20-30 % pro druhý, až 20 % pro další v pořadí (srov. Leniency Notice, bod 26).

¹¹³ Leniency Notice, bod 26.

¹¹⁴ Srov. Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 9. 2012, T-370/06 *Kuwait Petroleum a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:493, bod 65.

¹¹⁵ Leniency Notice, bod 24. Srov. rovněž rozsudek Tribunálu ze dne 15. 7. 2015, T-423/10 *Redaelli Tecna v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:511, bod 87.

¹¹⁶ Manuál postupů, kapitola 9, bod 114.

¹¹⁷ Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 9. 2012, T-347/06 *Nynäs Petroleum a Nynas Belgium v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:480, bod 66.

¹¹⁸ Manuál postupů, kapitola 9, bod 115.

K řešení této nejistoty se v odborné literatuře¹¹⁹ objevují návrhy, aby došlo k rozšíření systému markerů i na žádosti o snížení pokuty, jak je tomu u některých národních soutěžních autorit v rámci ECN, a tedy aby podniku bylo umožněno si rezervovat své pořadí, ve kterém předloží důkaz s významnou přidanou hodnotou. To by dle mého názoru mohlo přispět k tomu, že podniky budou ochotnější předstoupit před Komisi a využít marker k přípravě kvalitnějšího důkazu. Komise však toto zřejmě nepovažuje za nezbytné, když uvádí, že v praxi po provedení šetření v obchodních prostorách dochází k podání několika žádostí o snížení pokuty ve velmi krátkém čase a v praxi by bylo problematické efektivně zpracovat a vyhodnotit několik současných žádostí o marker.¹²⁰ Pokud tedy Komise nemá nouzi o žadatele leniency typu II, pak se domnívám, že rozšíření systému markerů i na žadatele o snížení pokuty není z pohledu proporcionality nezbytné.

Je třeba ocenit, že Komise přímo do Leniency Notice zakomponovala vodítka, díky kterým může podnik vyhodnotit, jakou přidanou hodnotu důkaz, který hodlá předložit, asi může mít. Každopádně podnik ani tak pochopitelně nemůže mít jistotu, že důkaz, který hodlá předložit, již Komise nemá k dispozici, a tedy jeho přidaná hodnota je minimální (například podnik předloží usvědčující e-mailovou komunikaci s dalším účastníkem kartelu, kterou však již Komise získala při šetření u tohoto účastníka kartelu nebo v rámci jiné žádosti o snížení pokuty). Tento prvek nejistoty je však opět do značné míry nezbytným atributem leniency programu, který nutí podniky obrátit se na Komisi co nejdříve.

Bližší vodítka, jaké důkazy mohou mít významnou přidanou hodnotu, lze nalézt v judikatuře. Ta předně uvádí, že Komise má při posouzení, zda důkazy poskytnuté podnikem představují významnou přidanou hodnotu, široký prostor pro uvážení.¹²¹ Závěr o kvalitě a užitečnosti spolupráce by pak měl být učiněn na základě komplexního posouzení skutečností a důkazů, které má v době podání žádosti Komise k dispozici.¹²² Komise by měla v rozhodnutí uvést

¹¹⁹ SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 206.

¹²⁰ Evropská komise. Competition: revised Leniency Notice – frequently asked questions. 7. 12. 2006. MEMO/06/469. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_469 [cit. 2022-04-30].

¹²¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 5. 2007, C-328/05 P *SGL Carbon v. Komise*, ECLI:EU:C:2007:277, bod 88, nebo např. rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011 ve spojených věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07, *General Technic-Otis a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:363, bod 263.

¹²² Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 5. 2007, C-328/05 P *SGL Carbon v. Komise*, ECLI:EU:C:2007:277, bod 81; nebo rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011 ve spojených věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07, *General Technic-Otis a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:363, bod 275.

důvody, pro které dospěla k závěru, že předložené informace a důkazy představují nebo nepředstavují významnou přidanou hodnotu.¹²³

Co se týče možnosti soudního přezkumu, pokud by chtěl podnik závěry Komise zpochybnit, je na něm, aby prokázal, že v případě, kdy by důkazy a informace neposkytl, nebyla by Komise schopna prokázat existenci protiprávního jednání (naplnění skutkové podstaty) a přijmout rozhodnutí o uložení pokuty.¹²⁴ To však ne tak zcela odpovídá tomu, co má důkaz s významnou hodnotou přinést, když, jak bylo uvedeno výše, se od něj nevyžaduje, aby sám o sobě umožnil Komisi protiprávní jednání prokázat, nýbrž postačí, aby svou povahou nebo podrobnostmi schopnost Komise kartel prokázat posílil. Požadavek, aby důkaz umožnil Komisi protiprávní jednání prokázat, je spojen s důkazem nezbytným k získání imunity na základě bodu 8 písm. b) Leniency Notice. Požadavky, které judikatura klade na podnik, který chce zpochybnit, že Komise neklasifikovala jím předložený důkaz jako důkaz s významnou přidanou hodnotou, tak považují za excesivní a neodpovídající tomu, co má důkaz s významnou hodnotou přidanou přinést.

To, zda má důkaz významnou přidanou hodnotu, by mělo být hodnoceno na základě rozsahu, v jakém posiluje svou povahou a mírou přesnosti schopnost Komise prokázat skutečnosti zakládající protiprávní jednání, a to ve spojení s dalšími důkazy, kterými již disponuje. Není přitom rozhodující, zda podnik „usnadnil úkol Komise“.¹²⁵ Významnou přidanou hodnotu mají informace o skutečnostech souvisejících s kartelem, které sice již byly Komisi známy, ale bez spolupráce by je nemohla prokázat.¹²⁶ Významnou přidanou hodnotu pak nemá pouhé nezpochybnění závěrů Komise podnikem.¹²⁷ Naopak významnou přidanou hodnotu může mít i důkaz předložený po vydání prohlášení o námitkách, směřuje-li ke skutečnostem, které dle názoru podniku nebyly dostatečně prokázány.¹²⁸ Významnou přidanou hodnotu pak teoreticky může mít i pouhé prohlášení podniku, pokud se shoduje s prohlášeními předloženými dalšími účastníky kartelu. Avšak prohlášení, které potvrzuje prohlášení, které již Komise měla

¹²³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 9. 2009, C-125/07 P *Erste Group Bank a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2009:576, bod 297.

¹²⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 17. 5. 2011, T-343/08 *Arkema France v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:218, bod 135.

¹²⁵ Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 9. 2012, T-347/06 *Nynäs Petroleum a Nynas Belgium v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:480, bod 65.

¹²⁶ Rozsudek Tribunálu ze dne 18. 10. 2013, T-380/10 *Wabco Europe a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:449, bod 171.

¹²⁷ Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 3. 2014 ve spojených věcech T-56/09 a T-73/09, *Saint-Gobain Glass France a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:160, body 421 a 422.

¹²⁸ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-132/07 *Fuji Electric v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:344, bod 239.

k dispozici, pouze do určité míry, dle Tribunálu neusnadňuje činnost Komise výrazným způsobem, a tedy způsobem dostatečným k odůvodnění snížení výše pokuty na základě leniency programu.¹²⁹ Obecně pak platí, že předložené důkazy musí být dostatečně přesné a podložené, aby je Komise mohla po ověření použít v konečném rozhodnutí.¹³⁰

Z toho plyne, že podnik podávající žádost o snížení pokuty prakticky nemůže vědět, zda důkaz, který Komisi předkládá, bude vyhodnocen jako důkaz s významnou přidanou hodnotou, což je posíleno i v judikatuře zdůrazněným širokým prostorem Komise pro uvážení. Jeho právní jistota je v tomto ohledu tedy minimální, byť díky vodítkům uvedeným v Leniency Notice může tušit, jaká je pravděpodobnost jeho úspěchu. Každopádně lze si stěží představit jiný model, kdy by podniku bylo předem jasné, zda jeho důkaz bude mít významnou přidanou hodnotu, když dokazování se obecně řídí zásadou volného hodnocení důkazů.¹³¹ Řešením by mohlo být umožnit podání hypotetické žádosti i v případě žádosti o snížení pokuty.¹³² Je však otázkou, zdali by to v praxi mělo význam. Žadatelem o snížení pokuty je totiž často podnik, který zkusil zažádat o imunitu, ale byl Komisí odmítnut a bylo mu nabídnuto, že jeho žádost může být posouzena jako žádost o snížení pokuty.¹³³ V takovém případě již žadatel odhalil svou identitu i důkazy, které hodlá předložit, tudíž podání hypotetické žádosti postrádá smysl.¹³⁴ Jako žádoucí se potom jeví, aby soudy nekladly na podnik, který chce zpochybnit závěry Komise stran významné přidané hodnoty důkazu, požadavek, aby prokázal, že bez onoho důkazu by Komise vůbec nebyla schopna protiprávní jednání prokázat, neboť to nedopovídá tomu, co má důkaz s významnou přidanou hodnotou Komisi přinést.

2.3.5. Podmínka spolupráce a okamžik oznámení splnění podmínek leniency programu

Předložení důkazů v požadované „kvalitě“ není jedinou podmínkou, kterou musí podnik splnit, chce-li dosáhnout na imunitu nebo snížení pokuty. Vedle toho nesmí pokračovat v účasti na kartelu a nesmí být zjištěno, že se snažil zatajovat nebo ničit důkazy nebo že před podáním

¹²⁹ Rozsudek Tribunálu ze dne 28. 4. 2010 ve spojených věcech T-456/05 a T-457/05 *Gütermann a Zwicky v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:168, bod 222.

¹³⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 6. 2012, C-494/11 P *Otis Luxembourg a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2012:365, bod 89.

¹³¹ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-112/07 *Hitachi a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:342, bod 69.

¹³² Srov. např. SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 205, 206.

¹³³ Leniency Notice, bod 20.

¹³⁴ Srov. HÖDLMAYR, Corneliu, ORTIZ BLANCO, Luis, JÖRGENS, Konstantin. Investigation of Cases (I): Leniency Policy. *In*: EU Competition Procedure. Edited by Luis Ortiz Blanco. 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, marg. 6.38.

žádosti o leniency o ní zveřejnil nějaké informace, zejména však musí od podání žádosti o leniency po celou dobu řízení s Komisí „skutečně, plně, průběžně a pohotově spolupracovat“.¹³⁵ Právě tato podmínka spolupráce nechává podnik do značné míry v nejistotě „na pospas“ Komise, zda nakonec imunitu nebo snížení pokuty získá.

V případě žádosti o imunitu Komise vyhodnotí, zda se podnik na Komisi obrátil jako první a zda předložené důkazy a informace splňují podmínky pro přiznání imunity. Pokud tomu tak je, ihned poté udělí podniku rozhodnutím tzv. podmíněčnou imunitu,¹³⁶ případně rozhodnutím přiznání imunity odmítne.¹³⁷ V případě žádosti o snížení pokuty by Komise měla podniku sdělit, zda předložené důkazy představují významnou přidanou hodnotu poté, co předložené důkazy předběžně vyhodnotí, nejpozději však s vydáním prohlášení o námitkách, a rovněž podnik informovat, v jakém pásmu by se snížení pokuty mělo pohybovat.¹³⁸ V obou případech však finální rozhodnutí, zda byly splněny podmínky pro upuštění od uložení pokuty nebo její snížení, Komise přijme na konci řízení v konečném rozhodnutí. To znamená, že žadatel o leniency je po celou dobu řízení v nejistotě, zda splní všechny podmínky. Judikaturou bylo potvrzeno, že před přijetím konečného rozhodnutí Komise nemusí či dokonce ani nemůže poskytnout podniku žádnou záruku ohledně toho, zda mu imunita nebo snížení pokuty budou přiznány,¹³⁹ a v tomto směru tak podnik nemůže odvozovat legitimní očekávání. Rovněž bylo dovozeno, že pokud Komise nemá v úmyslu vyhovět žádosti, nemá povinnost o tom žadatele před vydáním konečného rozhodnutí informovat.¹⁴⁰

Pokud jde o požadavky na spolupráci podniku s Komisí, Leniency Notice přibližuje, co se skutečnou, plnou, průběžnou a pohotovou spoluprací rozumí – podnik musí Komisi poskytovat veškeré důležité informace a důkazy, které získá nebo ke kterým má přístup, musí být Komisi k dispozici a reagovat na jakékoliv její požadavky, které by mohly přispět ke zjištění rozhodných skutečností, musí umožnit, aby jeho zaměstnanci (a to pokud možno i bývalí) byli

¹³⁵ Leniency Notice, bod 12 ve spojení s bodem 29.

¹³⁶ Udělení podmíněčné imunity je vnímáno jako získání procesního postavení, které se může na konci správního řízení přeměnit na ochranu před pokutami nebo snížení pokuty, jsou-li další podmínky splněny (srov. rozsudek Tribunálu ze dne 18. 6. 2013, T-404/08 *Fluorsid a Minmet v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:321, bod 134).

¹³⁷ Leniency Notice, body 18, 19; Manuál postupů, kapitola 9, body 87, 88.

¹³⁸ Leniency Notice, bod 29; Manuál postupů, kapitola 9, body 125–127.

¹³⁹ Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 7. 2009, C-511/06 P *Archer Daniels Midland v. Komise*, ECLI:EU:C:2009:433, bod 118; nebo rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 10. 2013, C-510/11 P *Kone a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2013:696, bod 78.

¹⁴⁰ Rozsudek Tribunálu ze dne 18. 6. 2013, T-404/08 *Fluorsid a Minmet v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:321, bod 135.

Komisi k dispozici, a rovněž nesmí zničit, padělat nebo zamlčovat důkazy související s kartelem a nesmí uveřejnit žádnou část obsahu své žádosti před vydáním prohlášení o námitkách.¹⁴¹

Soudní dvůr judikoval, že k přiznání benefitů plynoucích z leniency programu může dojít pouze tehdy, pokud chování podniku prokazuje „skutečnou spolupráci“ (*genuine cooperation*) z jeho strany.¹⁴² Spolupráce podniku s Komisí musí být úplná, absolutní a bezvýhradná a musí trvat po celé správní řízení a být v zásadě okamžitá.¹⁴³ Podnik musí předat Komisi všechny informace a dostupné důkazy, jež se vztahují ke kartelu a jež má k dispozici, bez ohledu na přesný rozsah probíhajícího šetření.¹⁴⁴ Podnik nemůže opomenout Komisi informovat o rozhodných skutečnostech, které mohou, byť jen potenciálně, ovlivnit průběh správního řízení a účinnost vyšetřování. Opravdová a plná spolupráce tak předpokládá, že po celou dobu trvání řízení podnik včas informuje Komisi o veškerých rozhodných skutečnostech, které mohou mít negativní vliv na zdárný průběh vyšetřování a na odhalení kartelu. Tato informační povinnost je o to větší, týká-li se okolností vztahů mezi podnikem a ostatními účastníky kartelu.¹⁴⁵ Podnik nemůže přizpůsobovat rozsah své spolupráce konkrétnímu zaměření šetření Komise. Pokud by tak činil, znamenalo by to, že se snaží vyhnout předložení důkazů a informací, o jejichž existenci Komise neví, což vylučuje, že by jeho spolupráce byla „skutečná“.¹⁴⁶ To mimo jiné znamená, že za dostačující spolupráci nelze považovat, pokud podnik v žádosti o leniency předloží informace a důkazy, o něž předtím Komise požádala v rámci žádosti o informace,¹⁴⁷ neboť to by podnik vybízelo v rozporu se smyslem leniency programu ke zdrženlivosti.¹⁴⁸ Za nedostatečnou spolupráci lze v této souvislosti považovat i případ, kdy podnik odpoví na dotaz Komise položený v žádosti o informace neúplně.¹⁴⁹

¹⁴¹ Leniency Notice, bod 12.

¹⁴² Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2015, T-84/13 *Samsung SDI a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:611, bod 169.

¹⁴³ Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2011, T-12/06 *Deltafina v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:441, bod 126.

¹⁴⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 12. 2012, T-410/09 *Almamet v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:676, bod 61.

¹⁴⁵ Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2011, T-12/06 *Deltafina v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:441, bod 132.

¹⁴⁶ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 12. 2012, T-410/09 *Almamet v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:676, bod 61.

¹⁴⁷ Rozsudek Tribunálu ze dne 14. 12. 2006 ve spojených věcech T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, *Raiffeisen Zentralbank Österreich*, ECLI:EU:T:2006:296, bod 544.

¹⁴⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 6. 2015, spojené věci C-293/13 P a C-294/13 P *Fresh Del Monte Produce v. Komise*, ECLI:EU:C:2015:416, bod 185.

¹⁴⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. 6. 2006, C-301/04 P *Komise v. SGL Carbon AG*, ECLI:EU:C:2006:432, bod 69

Rovněž jako v otázce posouzení významné přidané hodnoty judikatura i tady stojí na tom, že Komise má široký prostor pro uvážení při hodnocení kvality a použitelnosti spolupráce ze strany podniku, a to zejména ve srovnání s mírou spolupráce poskytnutou dalšími podniky.¹⁵⁰ Soudní přezkum se omezuje pouze na hodnocení, zda vyhodnocení ze strany Komise nebylo zjevně nesprávné.¹⁵¹ Tribunál v minulosti jako nesprávné vyhodnocení například označil situaci, kdy hodnocení spolupráce záviselo na náhodných skutečnostech, jako například v jakém pořadí se Komise podniků dotázala na určité okolnosti případu.¹⁵²

Z výše uvedeného plyne, že požadavky na spolupráci jsou poměrně nekompromisní a jakékoliv „zaškobrtnutí“ podniku může Komise čistě teoreticky využít jako záminku k neposkytnutí výhod v rámci leniency programu. Byť statistiky úspěšnosti v leniency programu neukazují, že by se tak dělo systematicky,¹⁵³ jde o riziko, které zkrátka podnik před podáním žádosti o leniency musí zvážit. S ohledem na omezení soudního přezkumu jen na zjevná pochybení pak Komise bude zpravidla schopna své rozhodnutí výhody nepřiznat schopna obhájit i před evropskými soudy. Podnik je tak odkázán do značné míry na milost Komise a nachází se tak v nejistotě, a to navíc až do doby vydání konečného rozhodnutí. S ohledem na délku řízení to znamená, že podnik je v nejistotě i několik let. To je třeba z pohledu právní jistoty třeba označit za problematické. Je to však s ohledem na účel leniency programu proporcionální, resp. bylo by možné proces nastavit jinak? Požadavek na upřímnou spolupráci s Komisí po celou dobu trvání řízení je s ohledem na účel leniency programu bezpochyby legitimní. Vzhledem k tomu, že účastníkem procesu je podnik doznávající se ke kartelu, je pak i legitimní klást na něj značné požadavky stran míry a charakteru spolupráce. Je však otázkou, zda ve spojení s dalšími prvky, které do leniency programu přináší nejistotu a jež jsou diskutovány v této kapitole, nevedou k takové míře právní nejistoty, která potenciální zájemce od účasti v leniency programu odrazuje. Nežli se vydat Komisi na milost s nejistým výsledkem, mohou podniky preferovat cestu „plně“ procesní obrany a boje s Komisí.

¹⁵⁰ Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2015, T-84/13 *Samsung SDI a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:611, bod 170.

¹⁵¹ *Ibid.*, bod 176.

¹⁵² Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 12. 2001, T-48/98 *Acerinox v. Komise*, ECLI:EU:T:2001:289, bod 139.

¹⁵³ Z analýzy rozhodnutí Komise ve věci kartelů z let 2004–2014 plyne, že 82 % podniků, které požádaly o nějakou formu leniency, dosáhlo na alespoň určité snížení pokuty (BROOS, GAUTHIER, RAMOS, PETIT (2016), op. cit. sub. 107, str. 85).

2.3.6. Míra snížení pokuty

Podnik žádající o snížení pokuty krom toho, že do konce řízení neví, zdali důkaz, který předložil, má významnou přidanou hodnotu, až do vydání prohlášení o námitkách rovněž nemusí vědět, jako kolikátý v pořadí důkaz s významnou hodnotou Komisi předložil, a tedy k jakému snížení pokuty se může při splnění všech ostatních podmínek kvalifikovat. Již bylo uvedeno, že snížení pokuty probíhá ve třech pásmech (30-50 %, 20-30 %, až 20 %) v závislosti na pořadí, ve kterém se podniky na Komisi obrátily.

I pokud se podnik kvalifikuje ke snížení pokuty a je jasné, kolikátý v pořadí důkaz předložil, je zcela na uvážení Komise, o kolik nakonec ve stanoveném pásmu pokutu sníží. Soudní přezkum je omezen pouze na zjevný exces Komise,¹⁵⁴ přesto není neobvyklé, že Tribunál k úpravě míry snížení pokuty na základě leniency programu přistoupí.¹⁵⁵ V této souvislosti se nabízí podotknout, že rozhodnutí o kartelech jsou u Tribunálu obecně napadána velmi často a ve většině případů podniky před Tribunálem dosáhnou alespoň snížení pokuty (bez ohledu na účast v leniency programu).¹⁵⁶

Komise musí v rozhodnutí konkrétně odůvodnit, proč pokutu snížila právě o určitou částku, a nemůže se přitom omezit na obecná konstatování.¹⁵⁷ Tribunál judikuje, že snížení pokuty by mělo být přiměřené přidané hodnotě důkazů.¹⁵⁸ Při určení pásma, v jakém může být pokuta snížena, je skutečně třeba respektovat, kolikátý v pořadí se podnik na Komisi obrátil. Přitom je rozhodné, kdy podnik Komisi předložil důkaz, nikoliv kdy ji za tímto účelem poprvé kontaktoval, přičemž zvolí-li si podnik „pomalejší“ cestu předání důkazů (např. ústně), musí si

¹⁵⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011 ve spojených věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07, *General Technic-Otis and Others v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:363, bod 265.

¹⁵⁵ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 8. 4. 2011, T-37/05 *World Wide Tobacco España v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:76, bod 198; rozsudek Tribunálu ze dne 26. 4. 2007 ve spojených věcech T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02, *Bolloré v. Komise*, ECLI:EU:T:2007:115, bod 705; nebo rozsudek Tribunálu ze dne 9. 7. 2003, T-230/00 *Daesang Corporation a Sewon Europe v. Komise*, ECLI:EU:T:2003:196, bod 85.

¹⁵⁶ Například z rozhodnutí Komise o kartelech z let 1998-2006 nebylo u Tribunálu napadeno pouze přibližně 10 % z nich. V 77 % případů se pak podnikům povedlo u Tribunálu dosáhnout snížení pokuty, a to průměrně o 24 % (srov. SCORDAMAGLIA-TOUSIS, Andreas. *EU Cartel Enforcement: Reconciling Effective Public Enforcement with Fundamental Rights*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2013, str. 47, 48).

¹⁵⁷ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 17. 5. 2013, T-154/09 *MRI v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:260, bod 340, kde bylo shledáno snížení pokuty o 30 % nedostatečně odůvodněné, když Komise v rozhodnutí uvedla pouze: „[S] přihlédnutím k hodnotě [přínosu společnosti MRI] v této věci, rané fázi, ve které došlo k tomuto přínosu a rozsahu její spolupráce po jejích prohlášeních, je třeba společnosti MRI přiznat 30 % snížení pokuty, která by jí jinak byla uložena.“

¹⁵⁸ *Ibid.*, bod 121.

být vědom rizika, že jiný podnik důkazy předloží dříve než on.¹⁵⁹ Pokud podnik, který předložil důkaz s významnou přidanou hodnotou jako první, nesplní další podmínky leniency programu a ke snížení pokuty se nakonec nekvalifikuje, neznamená to, že by podnik, který důkazy s významnou přidanou hodnotou předložil jako druhý v pořadí, nastoupil na jeho místo.¹⁶⁰ Jelikož předložil důkaz až jako druhý, pak bez ohledu na selhání prvního žadatele může dosáhnout na snížení pokuty maximálně o 30 %.

Závěrem považuji za vhodné zmínit ještě fakt, že spolupráce s Komisí může vést nejen ke snížení pokuty v rámci leniency programu, ale i mimo tento proces, když účinná spolupráce s Komisí nad rámec leniency programu a povinností stanovených právními předpisy je polehčující okolností, jež by měla být zohledněna při stanovení pokuty za porušení čl. 101 a 102 SFEU.¹⁶¹ Účinná spolupráce je taková, která Komisi usnadní zjištění, stíhání nebo ukončení protisoutěžního jednání,¹⁶² přičemž její užitečnost je třeba vnímat i ve srovnání s mírou spolupráce ostatních podniků.¹⁶³ Teoreticky není vyloučeno, aby podnik získal „dvojí“ snížení pokuty – jedno na základě leniency programu a jedno v důsledku spolupráce s Komisí jako polehčující okolnosti. Každopádně toto dvojí snížení není možné na základě „té samé“ spolupráce.¹⁶⁴ S ohledem na rozsáhlé požadavky na spolupráci kladené na žadatele o leniency si lze těžko představit, že ten poskytne Komisi „další“ spolupráci, která by jej rovněž kvalifikovala ke snížení pokuty na základě polehčující okolnosti. Teoreticky by však Komise (s ohledem na svůj široký prostor pro uvážení) mohla tohoto využít například k dalšímu „odměnění“ podniku, který sice předložil skutečně velmi významný důkaz, avšak oslovil Komisi až jako několikátý v pořadí, a tudíž je v leniency programu způsobilý ke snížení pokuty maximálně o 20 %.

¹⁵⁹ Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 6. 2011, T-186/06 *Solvay v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:276, body 369-374.

¹⁶⁰ Rozsudek Tribunálu ze dne 23. 5. 2019, T-222/17 *Recylex a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2019:356, bod 150.

¹⁶¹ Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (2006/C 210/02), bod 29.

¹⁶² Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-132/07 *Fuji Electric v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:344, bod 255; nebo rozsudek Tribunálu ze dne 6. 12. 2005, T-48/02 *Brouwerij Haacht v. Komise*, ECLI:EU:T:2005:436, bod 104.

¹⁶³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 5. 2007, C-328/05 P *SGL Carbon v. Komise*, ECLI:EU:C:2007:277, bod 81.

¹⁶⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 2. 2014, T-128/11 *LG Display a LG Display Taiwan v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:88, bod 205.

2.3.7. Žádosti o leniency ve více jurisdikcích

Problematikou, jež byla v odborné literatuře¹⁶⁵ rovněž diskutována, je nedostatek koordinace mezi Komisí a národními soutěžními autoritami a národními soutěžními autoritami navzájem při vyřizování žádostí o leniency, jež se týkají kartelů zasahujících do působnosti Komise a členských států nebo více členských států. Zejména byla kritizována absence tzv. one-stop shop leniency, tedy režimu, kdy by podnik podal jedinou žádost o leniency a ta by měla účinky pro řízení před Komisí i všemi národními soutěžními autoritami v rámci ECN. Neexistence takové možnosti nutí podnik podat žádosti o leniency u více národních soutěžních autorit, zasahuje-li kartel území více členských států.¹⁶⁶

Absence jednoho místa pro podání žádosti o leniency mající účinky v celé ECN přináší několik potenciálních problémů, jež mohou podnik od účasti v leniency programu odrazovat. Existuje například podstatné riziko, že se o podané žádosti o leniency u jednoho soutěžního úřadu dozví jiný soutěžní úřad, a to i na základě v rámci ECN předvídaných postupů,¹⁶⁷ a zahájí jeho šetření. S ohledem na toto riziko Sdělení o spolupráci stanovuje pravidlo, že dozví-li se soutěžní úřad o kartelu na základě žádosti o leniency podané k jinému soutěžnímu úřadu, neměla by taková informace být použita za účelem zahájení šetření, a to ani pro podezření na porušení vnitrostátních pravidel hospodářské soutěže.¹⁶⁸ Informace dobrovolně poskytnuté žadatelem o leniency mohou být jiné soutěžní autoritě předány jen se souhlasem tohoto podniku. Z tohoto pravidla však existují výjimky.¹⁶⁹ Není vyloučeno, že se soutěžní autorita v důsledku zjištění, že došlo k podání žádosti o leniency u jiného soutěžního úřadu, zaměří na odvětví, kterého se měl oznámený kartel dotýkat, a získá na základě toho indicie, které jí následně umožní zahájit šetření, aniž by jednala v rozporu se Sdělením o spolupráci.¹⁷⁰

¹⁶⁵ Srov. zejména CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 209-215 a zde citovaná literatura, nebo SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 217-220, nebo YSEWYN, KAHMANN (2018), op. cit. sub. 4, str. 52.

¹⁶⁶ SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 218.

¹⁶⁷ Výměna informací mezi Komisí a národními soutěžními úřady je předvídána v čl. 11 a 12 nařízení č. 1/2003 a dále rozvinuta zejména v bodech 16-28 Sdělení o spolupráci.

¹⁶⁸ Sdělení o spolupráci, bod 39.

¹⁶⁹ Sdělení o spolupráci, bod 40, 41.

¹⁷⁰ CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 212, a Sdělení o spolupráci, bod 39, které výslovně zmiňuje možnost soutěžní autority zahájit šetření týkající se kartelu, jež je vyšetřován jinou soutěžní autoritou na základě žádosti o leniency.

Jako další riziko je zmiňována alokace případů uvnitř ECN.¹⁷¹ Je kritizována nepředvídatelnost tohoto procesu, jež se navíc opírá pouze o Sdělení o spolupráci a závisí do značné míry na těžko předvídatelných faktorech, jako jsou priority jednotlivých soutěžních autorit nebo jejich zdroje.¹⁷² Přesunutí případu se rovněž neděje na základě soudem přezkoumatelného rozhodnutí, pouze by měl být podnik *ex post* informován, že k tomu došlo.¹⁷³ Podnik tak nemá možnost se přesunutí jeho případu bránit.

To všechno potenciálně odrazuje podnik od podání žádosti o leniency. Tyto projevy nedostatku harmonizace leniency programů uvnitř ECN pak nebyly odstraněny ani po přijetí Směrnice ECN+. Nelze samozřejmě pomíjet pozitiva, jež tato směrnice přinesla, zejména sjednocení podmínek pro upuštění od uložení pokuty a její snížení.¹⁷⁴ Směrnicí došlo rovněž na legislativní úrovni k zakotvení tzv. zjednodušené žádosti (*summary application*), díky čemuž může podnik, který podal žádost o leniency u Komise, podat zjednodušenou žádost o leniency u národních soutěžních autorit, dotýká-li se kartel více než tří členských států.¹⁷⁵ Ostatní výše zmíněné problémy však nikterak ve Směrnici ECN+ adresovány nebyly.

Nevyřešena zůstala například i jazyková bariéra. Podnik je nadále povinen žádost o leniency nebo o marker podávat v úředním jazyce konkrétního členského státu, přičemž žádost v jiném úředním jazyce EU může podat pouze po dohodě s konkrétní národní soutěžní autoritou.¹⁷⁶ To v zásadě není v kontextu evropského práva nic překvapivého, možnost podat žádost v jediném jazyce napříč všemi členskými státy by ale teoreticky mohla přispět k ochotě podniků žádosti podávat ve více členských státech. Otázkou je, zdali by to bylo koncepční, praktické a vůbec smysluplné, když by řízení bylo stejně vedeno v úředním jazyce členského státu. Je zcela na místě si pak položit otázku, zdali by to měli být právě účastníci kartelu, kteří by měli získat v evropském kontextu raritní výhodu obracet se na orgány členských států v jiném než jejich úředním jazyce.

¹⁷¹ Sdělení o spolupráci, bod 16, stanovuje, že případy by měly být řešeny „dobře umístěnou/situovanou“ soutěžní autoritou, přičemž za účelem naplnění tohoto požadavku je možné přesunutí případů k jiné soutěžní autoritě.

¹⁷² CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 214.

¹⁷³ Sdělení o spolupráci, bod 34.

¹⁷⁴ Směrnice ECN+, čl. 17-21.

¹⁷⁵ Pokud Komise rozhodne, že se případem nebude zabývat, národní soutěžní autority by měly podniku poskytnout příležitost, aby u nich podal „úplnou“ žádost s účinky ke dni podání zjednodušené žádosti (srov. Směrnice ECN+, čl. 22).

¹⁷⁶ Směrnice ECN+, čl. 20 odst. 3, čl. 21 odst. 4.

Vše výše uvedené přispívá k další nejistotě na straně podniku. Nemožnost bránit se proti přesunu případu uvnitř ECN je pak v možném rozporu s právem na obhajobu a vznáší potenciální otázky i stran zásady rovného zacházení. Kdyby v těchto dílčích aspektech bylo přidáno na právní jistotě a legitimním očekávání podniku, zejména kdyby došlo k realizaci jednotného místa k podání žádosti o leniency mající účinky v rámci celé ECN (one-stop shop leniency), velmi pravděpodobně by to mělo pozitivní dopad na ochotu podniků o leniency žádat. Případné úpravy by rovněž neměly nikterak negativně ovlivnit efektivitu leniency programu, muselo by však být zajištěno, aby břemeno řešit všechny žádosti, jež by nejspíše připadlo na Komisi, nevedlo k zahlcení a neefektivitě.¹⁷⁷ Obecně problematiku působnosti jednotlivých soutěžních úřadů a Komise uvnitř ECN považuji za jednu z největších výzev evropského soutěžního práva a domnívám se, že je na místě v této oblasti přistoupit k vyšší míře harmonizace. Byť současný režim lze vnímat z pohledu Komise a nejspíše i národních soutěžních úřadů jako efektivní, je to na úkor procesních práv podniků v míře, kterou nevnímám jako proporcionální (což se netýká nutně jen žadatelů o leniency, ale zejména i vyšetřovaných podniků, kteří se k žádnému protisoutěžnímu jednání nepřiznali). Jde však o složitou problematiku, jež si bezpochyby zaslouží komplexní posouzení, které však není předmětem této diplomové práce.

2.3.8. Dílčí závěr

Leniency program Komise se jeví do určité míry jako nepředvídatelný, když právní jistota a legitimní očekávání podniků nejsou vysoké. V řadě aspektů jde však o nezbytný prvek leniency programu, který je na nejistotě, která by měla motivovat podniky k účasti v něm, do značné míry postaven.

Tak kupříkladu podnik neví, jako kolikátý v pořadí se na Komisi obrací. Tento prvek nejistoty však nutí podnik obrátit se na Komisi co nejdříve, což představuje základní stavební prvek leniency programu. Jistým řešením, jež by do efektivity leniency programu nejspíše nemělo dopad, je zakotvit „bezpodmínečné“ udělování markerů a rozšířit je i na žádosti o snížení pokuty, což by mohlo podnikům poskytnout právní jistotu a čas k přípravě kvalitnějších důkazů. Minimálně rozšíření markerů i na žádosti o snížení pokuty však Komise nejspíše

¹⁷⁷ LACHNIT, Eva. Apply at Your Own Risk: The Difficulties with Multi-Jurisdictional Leniency Applications. *Maastricht Journal of European and Comparative Law* [on-line]. 2016, Vol. 23, No. 4, str. 733.

nepovažuje za podstatné, když zpravidla nemá o žadatele o snížení pokuty poté, co provede dawn-raid, nouzi.

Nejistota podniku dále pramení z neurčitosti pojmů „usvědčující důkaz“ a „důkaz s významnou přidanou hodnotou“, jejichž předložení je základní podmínkou pro získání imunity, respektive snížení pokuty. Je třeba ocenit, že Komise v Leniency Notice nabízí některá vodítka k určení, zdali důkaz, jež podnik hodlá předložit, spíše bude či nebude představovat významnou přidanou hodnotu. Jelikož by však posouzení významné přidané hodnoty mělo být vztaženo k důkazům, jež má v okamžiku podání žádosti již Komise k dispozici, podnik nikdy nemůže vědět, zda nepředkládá Komisi důkaz, který ta již má k dispozici odjinud. I tato nejistota je však z pohledu smyslu leniency programu prakticky nezbytná. Řešením by mohlo být rozšíření hypotetické žádosti i na žádosti o snížení pokuty, je však otázkou, zdali by to v praxi mělo význam, když žadatelem o snížení pokuty je údajně často neúspěšný žadatel o imunitu, který již Komisi odhalil svou identitu i důkazy, které hodlá předložit.¹⁷⁸

Nejistota podniku je dále posílena tím, že zejména v případě žádosti o snížení pokuty jej může Komise až do vydání prohlášení o námitkách nechat v nejistotě, zda jím předložené důkazy mají významnou přidanou hodnotu. To se přitom nejeví jako nutné, když významná přidaná hodnota by stejně měla být hodnocena ve vztahu k důkazům, jež má Komise k dispozici v okamžiku podání žádostí. K tomu se přidávají i další podmínky, které podnik musí po celou dobu trvání řízení plnit, chce-li na konci na imunitu nebo snížení pokuty dosáhnout. Podnik doufaje ve snížení pokuty je nucen spolupracovat s Komisí způsobem, který omezuje možnosti jeho budoucí obhajoby, a Komise mu až s prohlášením o námitkách může sdělit, že jím předložený důkaz nepředstavuje významnou přidanou hodnotu, a tudíž není kvalifikován k získání výhod z leniency programu.

Vedle toho všeho má Komise při hodnocení splnění podmínek leniency programu široký prostor pro uvážení a soudní přezkum se omezuje jen na zjevná pochybení. Nejistotě dále přispívá rovněž judikatura, která dovodila, že od Leniency Notice se lze odchýlit z důvodů, které jsou slučitelné se zásadou rovného zacházení. To znamená, že podnik se nemůže spoléhat jen na Leniency Notice, ale měl by znát i rozhodovací praxi Komise.

Z pohledu právní jistoty a potažmo i práva na obhajobu a zásady rovnosti je pak do značné míry problematické i fungování ECN. Výměna informací mezi soutěžními autoritami může vést

¹⁷⁸ HÖDLMAYR, ORTIZ BLANCO, JÖRGENS (2013), op. cit. sub. 134, marg. 6.38.

k tomu, že vůči podniku bude v důsledku podání žádosti o leniency zaměřeno šetření ze strany soutěžní autority, u níž tuto žádost nepodal. Rovněž není možné podat jedinou žádost o leniency, jež by měla účinky v celé ECN. Zakotvení možnosti podání zjednodušené žádosti je v této souvislosti třeba vnímat pozitivně, je však diskutabilní, zda jde o dostačující opatření. Dále se podnik nemůže nijak bránit realokaci jeho případu k jiné soutěžní autoritě.

Je bezpochyby pravdou, že jisté limity stran právní jistoty a legitimního očekávání podniků jsou v případě leniency programu na místě. Domnívám se však, že zvýšení právní jistoty v dílčích výše zmíněných prvcích by mohlo zvýšit zájem podniků o leniency program, aniž by to bylo v rozporu s principy jeho fungování. Nejistý výsledek a značná míra volnosti, kterou je Komise při hodnocení splnění podmínek leniency nadána, dle mého názoru může podniky od účasti v leniency programu odrazovat.

2.4. Zásada rovného zacházení

Zásada rovného zacházení, někdy označována také jako zásada nediskriminace, je jedním ze základních principů evropského práva. Obecně je zakotvena v čl. 20 a 21 Listiny,¹⁷⁹ jež fungují jako jakýsi deštník, pod nějž se schová většina projevů této zásady.¹⁸⁰ Vyžaduje, aby v obdobných situacích bylo postupováno srovnatelně, ledaže by odlišný postup byl objektivně ospravedlnitelný.¹⁸¹ Na základě zásady rovného zacházení se však nikdo nemůže ve svůj prospěch dovolávat protiprávnosti, k níž došlo ve prospěch jiné osoby.¹⁸² Pokud tedy v některém případě dojde v rozporu s právem ke zvýhodnění některého subjektu, nelze se obdobného protiprávního jednání domáhat s odkazem na zásadu rovného zacházení.¹⁸³

¹⁷⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 9. 2010, C-550/07 P *Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals v. Komise*, ECLI:EU:C:2010:512, bod 54.

¹⁸⁰ MUIR, Elise. The Essence of the Fundamental Right to Equal Treatment: Back to the Origins. *German Law Journal* [on-line]. 2019, Vol. 20, No. 6, str. 821.

¹⁸¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 10. 1977 ve spojených věcech 117/76 a 16/77, *Ruckdeschel a další v. Hauptzollamt Hamburg-St. Annen*, ECLI:EU:C:1977:160, bod 7; nebo rozsudek Tribunálu ze dne 30. 9. 2009, T-161/05 *Hoechst v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:366, bod 79.

¹⁸² Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 11. 2011 ve spojených věcech C-259/10 a C-260/10, *The Rank Group*, ECLI:EU:C:2011:719, bod 62.

¹⁸³ Obdobně rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 6. 2016, C-155/14 P *Evonik Degussa and AlzChem v. Komise*, ECLI:EU:C:2016:446, bod 59.

V souvislosti s leniency programem vyvstává otázka souladu se zásadou rovného zacházení v několika prvcích – omezení leniency programu jen na podniky a na případy zakázaných horizontálních dohod, rozdílné množství získaných výhod a upřednostnění dřívějších žadatelů.

Ke vztahu leniency programu a zásady rovného zacházení pak bylo obecně judikováno, že odměna poskytnutá v leniency programu není udělena za účelem spravedlnosti, ale výměnou za spolupráci, která Komisi usnadnila její činnost, při respektování zásady rovného zacházení se společnostmi v podobných situacích.¹⁸⁴

2.4.1. Věcná působnost leniency programu

První výtky vztahující se k zásadě rovného zacházení, která byla v odborné literatuře diskutována, směřuje k věcné působnosti leniency programu Komise. Ten se vztahuje jen na „tajné kartely mající dopad na Společenství“, které Leniency Notice definuje jako horizontální zakázané dohody.¹⁸⁵ Bylo diskutováno, zda by se leniency program neměl vztahovat například i na vertikální dohody nebo na horizontální dohody, u nichž není narušení hospodářské soutěže cílem, ale pouze důsledkem.¹⁸⁶

Leniency program je nástrojem, který má přimět podniky odhalit kartel, jehož se účastní. Fungovat může zejména v případě, kdy se podniky obávají „zrady“ ze strany ostatních účastníků kartelu. Tato obava je dle mého názoru v případě vertikálních dohod i „měkkých“ horizontálních dohod do značné míry nižší. Leniency program vztahující se i na vertikální dohody dle mého názoru významně nezvýší motivaci účastníků vertikální dohody kartel reportovat. Nereportuje-li vertikální dohodu ten její účastník, jehož omezuje, nyní, pak mu „tradiční“ leniency program stěží nabídne incentivy, které by jej k tomu přiměly. V této souvislosti by teoreticky mohlo fungovat spíše zavedení nějakých specifických odměn za

¹⁸⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 2. 2016, T-251/12 *EGL a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2016:114, bod 184; rozsudek Tribunálu ze dne 27. 3. 2014 ve spojených věcech T-56/09 a T-73/09, *Saint-Gobain Glass France a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:160, bod 411, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 8. 9. 2010, T-29/05 *Deltafiana v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:355, bod 399.

¹⁸⁵ Srov. Leniency Notice, bod 1: „*Toto oznámení Komise stanoví rámec pro odměňování podniků, které jsou či byly součástí tajných kartelů majících dopad na Společenství, za spolupráci při vyšetřování Komise. Kartely jsou dohody a/nebo jednání ve vzájemné shodě mezi dvěma či více podniky s cílem koordinovat jejich soutěžní chování na trhu a/nebo ovlivňovat příslušné parametry hospodářské soutěže, a to prostřednictvím praktik, jako je stanovování kupních nebo prodejních cen či jiných obchodních podmínek, přidělování produkčních nebo prodejních kvót, sdílení trhů včetně rozdělování trhů, omezování dovozů a vývozu a/nebo protisoutěžní chování vůči dalším konkurentům. Taková jednání představují nejzávažnější porušení článku 81 Smlouvy o ES.*“

¹⁸⁶ Srov. např. CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 196-199, nebo SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 194-196.

whistleblowing. V případě horizontálních dohod, které *a priori* nesměřují k omezení hospodářské soutěže, si potom podniky často nemusí být vůbec vědomi toho, že se dopouštějí porušení pravidel hospodářské soutěže (což může platit i pro některé vertikální dohody). Prokázání porušení čl. 101 SFEU, zejména co se týče skutečného negativního vlivu na hospodářskou soutěž, je navíc v případě těchto dohod složitější, než v případě „tvrdých“ horizontálních dohod, tudíž motivace účastníků takové dohody k sebereportování je dle mého názoru podstatně nižší, než u účastníků kartelu. Z toho vyvozují, že rozšíření leniency programu i na vertikální dohody, jež jsou obecně považovány za méně závažné,¹⁸⁷ nebo horizontální dohody, které nemají za cíl narušení hospodářské soutěže, by nepřineslo významnější zvýšení míry jejich detekce.¹⁸⁸

Leniency program je třeba vnímat jako prostředek k odhalení vědomě utajovaného kartelu jakožto nejzávažnějšího typu protisoutěžního jednání, nikoliv jako prostředek k odměnění účastníků kartelu. Proto jeho omezení jen na „tvrdé“ horizontální dohody – kartely nepovažují za rozporné se zásadou rovného zacházení, když účastník kartelu a účastník vertikální dohody nebo horizontální dohody, jež nemá za cíl narušení hospodářské soutěže, se s ohledem na rozdílnou závažnost těchto jednání nenacházejí ve srovnatelném postavení.

Každopádně Komise vědoma si pozitivních přínosů leniency programu, jakožto i procedury narovnání,¹⁸⁹ přistoupila k zavedení tzv. procedury spolupráce (*cooperation procedure*), která v sobě spojuje jak prvky leniency programu, tak procedury narovnání, a je použitelná zejména v případech vertikálních dohod a rovněž zneužití dominantního postavení. Prvně této procedury bylo využito v případě zneužití dominantního postavení v roce 2016¹⁹⁰ a v případech vertikálních dohod v roce 2018¹⁹¹. Procedura kooperace umožňuje Komisi odměnit podnik,

¹⁸⁷ Srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 4. 2013, C-32/11 *Allianz Hungária Biztosító a další*, ECLI:EU:C:2013:160, bod 43, kde bylo zmíněno, že vertikální dohody bývají ze své povahy méně škodlivé pro hospodářskou soutěž než dohody horizontální.

¹⁸⁸ K tomu dále srov. např. ECN Model Leniency Programme (As revised in November 2012). Explanatory Notes, bod 14, kde se uvádí: „*Jiné druhy omezení, jako jsou vertikální dohody a horizontální omezení jiné než kartely, se zpravidla snáze odhalují a vyšetřují, a proto není důvod, aby byly řešeny v rámci leniency programu. Navíc zahrnutí jiných dohod než kartelů do leniency programu by mohlo vést ke znovuzavedení de facto notifikačního systému, což by bylo nežádoucí. Není však vyloučeno, aby se leniency program vztahoval na kartel zahrnující i vertikální prvky.*“ (překlad autora).

¹⁸⁹ Čl. 10a Prováděcího nařízení.

¹⁹⁰ Rozhodnutí Komise ze dne 20. 9. 2016, AT.39759 *ARA Foreclosure*.

¹⁹¹ Ve věci stanovování pevných nebo minimálních cen pro další prodej internetovým prodejcům – viz rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40465 *Asus*, rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40469 *Denon & Marantz*, rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40181 *Philips*, a rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40182 *Pioneer*.

který s ní spolupracuje například tak, že uzná protisoutěžní jednání a navrhne nápravná opatření¹⁹² nebo poskytne dodatečný důkaz s významnou přidanou hodnotou¹⁹³, snížením pokuty,¹⁹⁴ které se pohybuje mezi 10–50 %.¹⁹⁵ Zahájení procedury spolupráce je možné jak před, tak i po vydání prohlášení o námitkách.¹⁹⁶

Problémem procedury spolupráce je, že je fakticky založena jen na „fact sheetu“ vydaném Komisí.¹⁹⁷ Ten poskytuje minimum právní jistoty a legitimního očekávání, když krom toho, že je velmi stručný a obecný, se v něm uvádí, že Komise vyhodnotí u každého případu individuálně, zda je vhodné využití procedury spolupráce, a společnosti nemají právo ani povinnost se této procedury účastnit. Rovněž není vyřešena problematika přístupu ke spisu a ochrany předložených důkazů, byť v případě procedury kooperace se zřejmě nepočítá s předkládáním prohlášení podniku jako v programu leniency.

2.4.2. Osobní působnost leniency programu

Adresáty leniency programu jsou dle Leniency Notice podniky, jakožto konstrukt bez právní subjektivity.¹⁹⁸ Rozhodnutí Komise jsou pak ale již adresována konkrétním (zpravidla právnickým) osobám.¹⁹⁹ Proto vyvstávají otázky, jaké konkrétní osoby jsou „kryty“ žádostí

¹⁹² Srov. např. rozhodnutí Komise ze dne 13. 5. 2019, AT.40134 *AB InBev beer trade restrictions*, bod 260.

¹⁹³ Srov. např. rozhodnutí Komise ze dne 17. 12. 2018, AT.40428 *Guess*, bod 200.

¹⁹⁴ Komise možnost snížit pokutu v těchto případech dovozuje z bodu 37 Pokynů pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (2006/C 210/02), jež stanovuje: „*Přestože je v těchto pokynech vysvětlena obecná metodika stanovování výše pokut, konkrétní okolnosti dané věci nebo nutnost dosáhnout v dané věci odrazujícího účinku, mohou být důvodem k tomu, aby se Komise odchýlila od této metodiky nebo od limitů stanovených v bodu 21.*“

¹⁹⁵ TER HEEGDE, Annemarie. The new cooperation procedure in EU competition law for non-cartel cases. Prezentace [on-line]. Bergen, 5. 6. 2019. Dostupné z: <https://konkurransetilsynet.no/wp-content/uploads/2019/06/Annemarie-Ter-Heegde.pdf> [cit. 2022-04-30].

¹⁹⁶ Podrobněji k průběhu procedury spolupráce např. KOPONEN, Jonas, SKARPA, Ariti. EU: Settling Antitrust Non-cartel Conduct Matters with the European Commission. In: The Settlements Guide – First Edition. *Global Competition Review* [on-line]. 2. 2. 2021. Dostupné z: <https://globalcompetitionreview.com/guide/the-settlements-guide/first-edition/article/eu-settling-antitrust-non-cartel-conduct-matters-the-european-commission> [cit. 2022-04-30].

¹⁹⁷ Evropská Komise: Fact Sheet – Cooperation – FAQ. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition/publications/data/factsheet_guess.pdf [cit. 2022-04-30].

¹⁹⁸ Podnik (undertaking) judikatura Soudního dvora definuje jako každou entitu zapojenou do ekonomické aktivity, bez ohledu na její právní statut a způsob, jakým je financována (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 4. 1991, C-41/90 *Höffner a Elser v. Macroton*, ECLI:EU:C:1991:161, bod 21). Podnik je ekonomickou jednotkou sestávající z jednotné organizace osobních, hmotných a nehmotných prvků, sledující dlouhodobě specifický ekonomický cíl (srov. rozsudek Tribunálu ze dne 10. 3. 1992, T-11/89 *Shell v. Komise*, ECLI:EU:T:1992:33, bod 311). Taková ekonomická jednotka se může skládat z několika fyzických nebo právnických osob (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 7. 1984, 170/83 *Hydrotherm*, ECLI:EU:C:1984:271, bod 11).

¹⁹⁹ Obdobně WILS (2020), op. cit. sub. 7, str. 4. Srov. rovněž např. rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 11. 2000, C-279/98 P *Cascades v. Komise*, ECLI:EU:C:2000:626, bod 78: „*It falls, in principle, to the legal or natural*

o leniency podané podnikem a kdo by měl žádost jménem podniku podat, aby z programu leniency benefitoval „celý“ podnik.²⁰⁰ Rovněž je diskutováno, zdali nedochází k diskriminaci sdružení podniků, která jsou rovněž adresátem pravidel uvedených v čl. 101 SFEU.²⁰¹

Tribunál dovodil, že pokud žádost o leniency podá mateřská společnost svým jménem a jménem svých dceřiných společností, pak touto žádostí jsou kryty všechny její dceřiné společnosti, jež s ní tvoří jeden podnik, a všechny tyto společnosti jsou povinny spolupracovat s Komisí.²⁰² Pokud by snížení pokuty bylo přiznáno jen jednomu ze subjektů podniku, nemělo by to význam, protože i společnost, jíž bylo snížení pokuty přiznáno, by musela fakticky nést břímě nesnížení pokuty ostatním subjektům, z nichž se podnik, jehož je součástí, skládá.²⁰³

Pokud žádost o leniency podá dceřiná společnost, pak pokud by odpovědnost její mateřské společnosti měla být odvozena pouze od odpovědnosti této dceřiné společnosti, jež se účastnila kartelu, zatímco mateřská společnost se na kartelu nepodílela, pak snížení pokuty poskytnuté dceřiné společnosti na základě její žádosti o leniency se musí vztahovat i na mateřskou společnost.²⁰⁴ Komise však nemusí benefity z leniency žádosti rozšířit i na sesterské společnosti této dceřiné společnosti, neboť jejich odpovědnost není odvozená, nýbrž je založena na jejich vlastní účasti na kartelu. Z výhod leniency by tak sesterská společnost měla benefitovat pouze v případě, byla-li žádost podána i jejím jménem a sama spolupracovala s Komisí.²⁰⁵

Další otázkou je, jaké „složení“ podniku je pro hodnocení, na které právnické osoby se žádost o leniency vztahuje, rozhodné – to v době protiprávního jednání, to v době podání žádosti o leniency, nebo to v okamžiku vydání rozhodnutí nebo prohlášení o námitkách? „Složení“ podniku, resp. to, jaké osoby jej tvoří, se totiž pochopitelně může v průběhu času proměňovat. Judikatura je v tomto směru poměrně jednoznačná a konstatuje, že rozhodující je složení

person managing the undertaking in question when the infringement was committed to answer for that infringement, even if, when the Decision finding the infringement was adopted, another person had assumed responsibility for operating the undertaking.

²⁰⁰ Srov. např. SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 196-201.

²⁰¹ Srov. např. CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 202.

²⁰² Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 9. 2013, T-411/10 *Laufen Austria v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:443, bod 229 (tento rozsudek byl z jiných důvodů zrušen rozsudkem Soudního dvora ze dne 26. 1. 2017, C-637/13 P *Laufen Austria v. Komise*, ECLI:EU:C:2017:51).

²⁰³ Rozsudek Tribunálu ze dne 23. 1. 2014, T-384/09 *SKW Stahl-Metallurgie a SKW Stahl-Matallurgie v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:27, bod 238.

²⁰⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 9. 2013, T-411/10 *Laufen Austria v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:443, bod 228.

²⁰⁵ Ibid., bod 229.

podniku k okamžiku podání žádosti o leniency.²⁰⁶ Odůvodňuje to zejména tím, že není důvod, aby účinky žádosti o leniency byly rozšířeny i na společnosti, které byly součástí podniku v době protisoutěžního jednání, avšak nikterak nepřispěly k jeho odhalení.²⁰⁷

Pokud jde o sdružení podniků, tak z textu Leniency Notice víceméně jednoznačně plyne, že se vztahuje jen na podniky a o sdružení podniků vůbec nehovoří. Přesto v minulosti Komise několikrát potrestala sdružení podniků, resp. obchodní asociace společně se samotnými podniky, kteří se účastnili kartelu.²⁰⁸ I to se může jevit jako rozporné se zásadou rovného zacházení.

Někteří autoři vůči tomu namítají, že takové jednání v rozporu se zásadou rovného zacházení není, neboť s ohledem na text čl. 101 odst. 1 SFEU podnik a sdružení podniků nejsou ve srovnatelném postavení, neboť sdružení podniků není trestáno za účast na kartelu, nýbrž za rozhodnutí takového sdružení,²⁰⁹ a tedy nejen že se na ně Leniency Notice nevztahuje ze strany osobní působnosti, ale nevztahuje se na ně ani ze strany působnosti věcné. S touto argumentací víceméně souhlasím, protože pokud přijmeme, že kartel a rozhodnutí sdružení podniků jsou odlišné typy protisoutěžního jednání, pak by za rozporné se zásadou rovného zacházení muselo být považováno i nezařazení jiných druhů protisoutěžních jednání do leniency programu, čemuž tak však, jak bylo dovozeno v předchozí podkapitole, není, neboť nejde o srovnatelné situace. Samozřejmě se takováto argumentace může jevit jako příliš formalistická, avšak s ohledem na účel leniency programu ji považuji za přijatelnou. Rozšíření leniency programu na rozhodnutí sdružení podniků by pravděpodobně ani významněji nepřispělo k míře detekce protisoutěžních jednání. Navíc by šlo uvažovat o tom, že sdružení podniků bude moci případně využít alespoň procedury kooperace, je však třeba jedním dechem dodat, že ta oplývá takovou mírou právní nejistoty, že jí lze stěží považovat za ekvivalent leniency programu.

²⁰⁶ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 11. 7. 2014, T-543/08 *RWE a RWE Dea v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:627, bod 145.

²⁰⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 4. 2014, C-238/12 P *FLSmith v. Komise*, ECLI:EU:C:2014:284, bod 85; nebo rozsudek Tribunálu ze dne 15. 7. 2015, T-406/10 *Emesa-Trefileria and Industrias Galycas v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:499, bod 157.

²⁰⁸ CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 202, a rozhodnutí Komise tam vyčtené v poznámce pod čarou.

²⁰⁹ Srov. SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 200, 201.

2.4.3. Odpuštění nebo redukce pokuty odměnou za spolupráci a zvýhodnění dřívějších žadatelů o leniency

Konečně ve vztahu k zásadě rovného zacházení považují za vhodné zmínit i dva aspekty, které jsou s leniency programem neoddělitelně spojeny, zároveň by však mohly by vnímány jako v rozporu se zásadou rovného zacházení. To by mohlo vést k tomu, že v rozporu se zásadou rovného zacházení bude vnímán celý leniency program.

Principem leniency programu je, že podnik, který Komisi usnadní odhalení kartelu, za to získá benefit v podobě upuštění od uložení pokuty nebo alespoň její snížení. Tím zjevně dochází ke zvýhodnění těch podniků, kteří se leniency programu účastní. Toto dle mého názoru nelze považovat za rozporné se zásadou rovného zacházení, neboť podnik, který předloží inkriminující důkazy a účastní se leniency programu, není v obdobné situaci, jako podnik, který jde cestou plné procesní obrany.²¹⁰

Leniency program je dále založen na vybudování prvku vzájemné nejistoty mezi členy kartelu, což je posíleno tím, že zvýhodňuje zejména prvního člena kartelu, který se na Komisi obrátí, a každý další podnik v pořadí odměňuje znatelně méně. Nejde jen o snížení pokuty, ale např. i vyšší míru právní jistoty žadatele o imunitu, když jemu je udělena podmíněčná imunita ihned poté, co Komise vyhodnotí předložené důkazy, přičemž žadatel o snížení pokuty se může dozvědět o tom, zda předložil důkaz, kterému Komise přikládá významnou přidanou hodnotu, teoreticky až s vydáním prohlášení o námitkách.²¹¹

Již výše bylo zmíněno, že upřednostnění žadatelů o imunitu je ospravedlněno rozdílným smyslem obou typů leniency programu – v prvním případě je podnik odměněn za to, že kartel odhalil nebo umožnil jeho prokázání, v druhém případě pouze posílil schopnost Komise prokázat skutkový stav.²¹² Zvýhodnění dřívějších žadatelů pak podnik motivuje obrátit se na Komisi co nejdříve, a tedy „netaktizovat“, případně nediskutovat účast v leniency programu

²¹⁰ Obdobně např. rozsudek Soudního dvora ze dne 18. 7. 2013, C-501/11 P *Schindler Holding a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2013:522, bod 159.

²¹¹ K tomu srov. podkapitulu 2.3.5.

²¹² Rozsudek Tribunálu ze dne 6. 5. 2009, T-127/04 *KME Germany a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:142, bod 132.

s ostatními účastníky kartelu, neboť tím by se vystavil značnému riziku, že jej některý z nich „předběhne“.²¹³

Zvýhodnění dřívějších žadatelů o leniency před těmi pozdějšími proto nevnímám jako rozporné se zásadou rovného zacházení. To v minulosti potvrdil i Tribunál, když uvedl, že obdrželi Komise od žadatelů o leniency různé informace nebo informace v různých fázích správního řízení nebo za okolností, jež nejsou podobné, nedochází k porušení zásady rovného zacházení.²¹⁴

2.4.4. Dílčí závěr

Fungování leniency programu Komise může v určitých aspektech vzbuzovat otázku, zda není v rozporu se zásadou rovného zacházení. Už samotný princip leniency programu, jež je založen na zvýhodnění těch účastníků kartelu, kteří kartel odhalí a spolupracují s Komisí, může být považován za nerovné zacházení, stejně jako zvýhodnění těch účastníků kartelu, kteří se na Komisi obrátí dříve než ostatní. Je však třeba akcentovat, že bez těchto prvků by leniency program mohl stěží fungovat a požadavkům zásady rovného zacházení v tomto směru vyhovuje, přičemž to dovodila i judikatura. Příznivější zacházení s účastníky leniency programu a zvýhodňování těch, kteří se na Komisi obrátí dříve, pak osobně vnímám jako proporcionální, neboť bez těchto prvků by leniency program značně ztratil na své efektivitě.

Pochybnosti stran souladu se zásadou rovného zacházení pak může vzbuzovat i omezení leniency programu jen na podniky, kteří se účastní kartelu. Leniency program tak není otevřen např. sdružení podniků nebo podnikům účastnícím se protisoutěžních vertikálních dohod nebo horizontálních dohod, jejichž cílem není narušení hospodářské soutěže, ale nastává až v jejich důsledku. Ani v tomto směru však nelze rozpor se zásadou rovného zacházení dovodit a tato zúžení věcné a osobní působnosti leniency programu lze považovat rovněž za proporcionální, neboť primárním cílem leniency je zvýšit schopnost odhalení těch nejzávažnějších vědomě utajovaných protisoutěžních jednání – kartelů, nikoliv odměňovat podniky, které se dopustí protisoutěžního jednání. Působnost leniency programu Komise je zaměřena tam, kde může s ohledem na prostředí utajení a hrozbu vysokých sankcí nejvíce fungovat. Po zavedení

²¹³ Obdobně např. rozsudek Tribunálu ze dne 5. 10. 2011, T-39/06 *Transcatab v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:562, body 379, 380, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2011, T-12/06 *Deltafina v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:441, bod 110.

²¹⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 9. 2012, T-370/06 *Kuwait Petroleum a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:493, bod 72. Srov. rovněž rozsudek Tribunálu ze dne 30. 9. 2009, T-161/05 *Hoechst v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:366, bod 79.

procedury spolupráce je navíc možno získat výhody obdobné těm v leniency programu i u jiných případů protisoutěžního jednání a teoreticky na ně mohou dosáhnout i sdružení podniků. Podstatnou nevýhodou procedury spolupráce je však víceméně absentující právní jistota a legitimní očekávání, proto jí lze stěží označit za srovnatelnou s leniency programem.

2.5. Právo na spravedlivý proces

Pod pojmem právo na spravedlivý proces se skrývá celá řada dílčích práv, která vyplývají zejména z čl. 47–50 a rovněž čl. 41 Listiny a čl. 6, čl. 7 a čl. 13 EÚLP a čl. 4 protokolu č. 7 k EÚLP. Pod právo na spravedlivý proces lze zařadit například právo na účinnou právní ochranu, zásadu presumpce nevinu, právo na obhajobu, zásadu zákazu trestu bez zákona nebo zásadu *ne bis in idem*.

Jednotlivá ustanovení zakotvující právo na spravedlivý proces jsou do značné míry provázána. Ukázat to lze například na právu na řádnou správu zakotveném v čl. 41 Listiny. Dle tohoto ustanovení má každý právo, aby jeho záležitosti byly orgány, institucemi a jinými subjekty EU řešeny nestranně, spravedlivě a v přiměřené lhůtě. Explicitně je zakotveno právo být vyslechnut před přijetím individuálního opatření, právo na přístup do spisu při respektování profesního a obchodního tajemství a povinnost odůvodňovat rozhodnutí. Tato jednotlivá práva tvoří součást práva na obhajobu, jež je pak explicitně zakotveno i v čl. 48 odst. 2 Listiny, jakožto i v čl. 6 odst. 3 EÚLP.

O aplikaci jednotlivých práv a zásad konstituujících právo na spravedlivý proces při vymáhání pravidel hospodářské soutěže Komisí by šlo popsat desítky stran, já se každopádně na následujících stránkách zaměřím pouze na ty konkrétní práva a zásady, které mohou být při aplikaci leniency programu pro jeho specifika zvláště dotčeny.

Souladem leniency programu s právem na spravedlivý proces se tak budu zabývat jednak z pohledu podniku, který žádost o leniency nepodal, avšak byl obviněn z protisoutěžního jednání i na základě informací získaných díky žádosti o leniency jiným podnikem, a rovněž i z pohledu podniku, který žádost o leniency sám podal. V prvním případě je otázkou, zdali nedochází k rozporu se zásadou práva na obhajobu a zásadou presumpce nevinu. V druhém případě lze diskutovat, zda leniency program nestojí v rozporu se zásadou zákazu nucení k sebeobviňování. Konečně se budu zabývat soudním přezkumem splnění podmínek leniency.

Na tomto místě považuji za vhodné podotknout, že „řízení“ o přiznání výhody v leniency programu vnímám jako součást „běžného“ řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže, nikoliv jako řízení samostatné. Obě řízení od sebe totiž nejsou formálně oddělena, důkazy předložené v rámci žádosti o leniency mohou být proti podniku použity, i když podmínky leniency programu nesplní, a je vydáváno jediné rozhodnutí, ve kterém je jednak konstatováno porušení čl. 101 SFEU a rovněž případně přiznání výhod v rámci leniency programu. „Řízení“ o přiznání výhod v rámci leniency programu proto dle mého názoru nelze vnímat jako „alternativu“ k běžnému řízení, nýbrž jako jeho specifickou součást, a proto jsem názoru, že právo na spravedlivý proces je třeba i při hodnocení splnění podmínek leniency programu respektovat ve stejném rozsahu, jako ve zbytku řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže.

2.5.1. Právo na obhajobu a presumpce nevinny

Právo na obhajobu a zásadu presumpce nevinny zakotvuje čl. 48 Listiny, jenž by měl mít identický obsah jako čl. 6 odst. 2 a 3 EÚLP.²¹⁵ To opakovaně potvrzuje i Soudní dvůr,²¹⁶ který rovněž uvedl, že dodržování práva na obhajobu je nezbytné v jakémkoliv řízení, které může vést k uložení sankcí, i když se jedná o řízení správní,²¹⁷ a zásada presumpce nevinny se použije zejména v řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže, která mohou vést k uložení pokuty nebo penále.²¹⁸

Zásada presumpce nevinny vyžaduje, aby každý, kdo je obviněn z protiprávního jednání, byl považován za nevinného, dokud jeho vina není prokázána v souladu s právem.²¹⁹ Konkrétně se vyžaduje, aby rozhodující orgán při výkonu svých pravomocí nevycházel z předem dané představy, že obviněný se provinění, jež je mu kladeno za vinu, dopustil. Důkazní břemeno leží na straně „obžaloby“ a jakákoliv pochybnost by měla být vykládána ve prospěch obviněného. Z této zásady rovněž vyplývá povinnost „obžaloby“, aby obviněného informovala, z čeho je

²¹⁵ Vysvětlení k Listině základních práv (2007/C 303/02): Vysvětlení k čl. 48 – Presumpce nevinny a právo na obhajobu.

²¹⁶ Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 7. 1999, C-235/92 P *Montecatini v. Komise*, ECLI:EU:C:1999:362, bod 175, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-138/07 *Schindler Holding a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:362, bod 160.

²¹⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 7. 2009, C-511/06 P *Archer Daniels Midland v. Komise*, ECLI:EU:C:2009:433, bod 84

²¹⁸ Rozsudek Tribunálu ze dne 6. 7. 2000, T-62/98 *Volkswagen v. Komise*, ECLI:EU:T:2000:180, bod 281.

²¹⁹ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 10. 2007, T-474/04 *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse v. Komise*, ECLI:EU:T:2007:306, bod 76.

obviněn, aby si mohl odpovídajícím způsobem připravit a předložit svou obhajobu.²²⁰ Zásada presumpce nevinny bude porušena, pokud rozhodnutí vyjádří názor, že obviněný je vinen, aniž by mu předtím vina byla prokázána v souladu se zákonem, zejména aniž by měl možnost uplatnit své právo na obhajobu.²²¹

Z toho plyne, že zásada presumpce nevinny je jakýmsi základním východiskem pro možnost uplatnit právo na obhajobu, jež je pak konstituováno z jednotlivých dílčích práv, zakotvených v čl. 6 odst. 3 EÚLP – zejména jde o právo na přiměřený čas a možnost k přípravě obhajoby, právo vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky nebo právo na bezplatnou pomoc tlumočníka. Právo na obhajobu v tomto kontextu může být vnímáno i jako hlavní obranný prostředek podniků proti vzrůstajícím pravomocem soutěžních orgánů.²²²

Komise je v případě sporu povinna prokázat existenci protiprávního jednání a předložit důkazy, které mohou právně dostačujícím způsobem prokázat skutečnosti zakládající protiprávní jednání.²²³ Za tímto účelem je Komise povinna shromáždit dostatečně přesné a shodující se důkazy.²²⁴ Pokud podnik výslovně neuzná relevantní skutečnosti daného případu, může ve vhodnou dobu uplatnit na svou obhajobu důvody, které považuje za vhodné.²²⁵ Jakákoliv pochybnost pak musí být vykládána v jeho prospěch.²²⁶

Soulad leniency programu se zásadou presumpce nevinny a práva na obhajobu je diskutován především ve vztahu k relevanci důkazů předložených ze strany podniku jakožto žadatele o leniency, zejména pak k jeho prohlášení. Není totiž složité si představit, že žadatel o leniency některá fakta „přikráší“ tak, aby spíše svědčila v jeho prospěch, a může žádost o leniency využít i jako prostředek k poškození dalších účastníků kartelu.

²²⁰ Rozsudek ESLP ze dne 6. 12. 1988, *Barberá, Messegué a Jabardo proti Španělsku*, stížnost č. 10590/83, bod 77.

²²¹ Rozsudek ESLP ze dne 23. 3. 1983, *Minelli proti Švýcarsku*, stížnost č. 8660/79, bod 37.

²²² NEVES, Ines; STEFFENS, Kim. Right(s) of Defence, Access to the File and Fairness in Competition Procedures: A Reflection on the Judgment of the Court of Justice in Case C-607/18 P. *European Competition and Regulatory Law Review* [on-line]. 2020, Vol. 4, No. 4, str. 260.

²²³ Srov. čl. 2 nařízení č. 1/2003: „*Ve všech vnitrostátních postupech nebo postupech Společenství pro použití článků 81 a 82 Smlouvy spočívá důkazní břemeno, pokud jde o porušení čl. 81 odst. 1 nebo článku 82 Smlouvy, na té straně nebo orgánu, který vznesl obvinění. [...]*“

²²⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 15. 12. 2010, T-141/08 *E.ON Energie v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:516, bod 48.

²²⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 11. 2000, C-297/98 P *SCA Holding v. Komise*, ECLI:EU:C:2000:633, bod 37.

²²⁶ Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2015, T-82/13 *Panasonic Corp. a MT Picture Display Co. Ltd v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:612, bod 70.

Tribunál v minulosti uvedl, že přijetí rozhodnutí o porušení čl. 101 SFEU může mít nevýhody i pro podnik, který získal výhody v rámci leniency programu – například žaloby na náhradu škody a ztrátu dobré pověsti v obchodních vztazích. Leniency Notice tak dle Tribunálu nutně nevytváří incentivy pro předložení zkreslených důkazů ohledně zapojení ostatních členů kartelu. Navíc jakýkoliv pokus o uvedení Komise v omyl by mohl zpochybnit upřímnou spolupráci s Komisí, a tím ohrozit sankce na získání výhody na základě leniency programu.²²⁷ Ačkoliv s těmito argumenty lze souhlasit, nejeví se mi jako dostatečné pro vyloučení rizika zneužití leniency programu.

Za podstatně relevantnější považuji judikaturní závěr, že Leniency Notice není v rozporu se zásadou presumpce nevinny, neboť i v případě zapojení leniency programu nese Komise stále důkazní břemeno, tedy povinnost předložit důkazy způsobitelné právně dostačujícím způsobem prokázat existenci protiprávního jednání.²²⁸

Dokazování je přitom ovládáno zásadou volného hodnocení důkazů, když jediným kritériem pro hodnocení předložených důkazů je jejich hodnověrnost.²²⁹ To znamená, že za účelem prokázání existence protiprávního jednání je Komise oprávněna vycházet z jakéhokoliv užitečného poznatku, který má k dispozici, tedy i z důkazů, jež jí podnik dobrovolně předložil,²³⁰ přičemž teoreticky není vyloučeno, aby Komise svůj závěr o existenci protiprávního jednání založila na jediném listinném důkazu, je-li jeho důkazní hodnota nepochybná.²³¹

Pokud jde o relevanci prohlášení podniku, tak klíčová je ustálená judikatura stojící na závěru, že v případě, kdy prohlášení podniku zpochybňují ostatní podniky, pak pokud prohlášení není podpořeno dalšími důkazy, nelze jej považovat za dostatečný důkaz k prokázání

²²⁷ Rozsudek Tribunálu ze dne 21. 5. 2014, T-519/09 *Toshiba v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:263, body 49, 50, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 25. 10. 2011, T-348/08 *Aragonesas Industrias y Energía v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:621, bod 105.

²²⁸ Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-138/07 *Schindler Holding a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:362, body 161-163.

²²⁹ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-112/07 *Hitachi a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:342, bod 69.

²³⁰ Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-138/07 *Schindler Holding a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:362, bod 163.

²³¹ Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 6. 2011, T-191/06 *FMC Foret v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:277, bod 122.

protisoutěžního jednání.²³² K relevanci prohlášení podniku je třeba přistupovat s opatrností,²³³ neboť účast podniku na kartelu totiž nelze vyvozovat ze spekulací založených na nepřesných důkazech.²³⁴

To však neznamená, že by prohlášení podniku nemohlo být využito jako důkaz. Tribunál dokonce uvedl, že pokud by Komise nemohla použít prohlášení podniku proti dalším účastníkům kartelu, její důkazní břemeno by bylo „neunesitelné a neslučitelné s její úlohou dohledu“ nad dodržováním čl. 101 a 102 SFEU.²³⁵ Prohlášení podniku hrají důležitou roli a mají „nezanedbatelnou důkazní hodnotu“, neboť implikují „značná právní a hospodářská rizika“.²³⁶

Důkazní hodnota prohlášení podniku se odvíjí zejména od významu nepřímých důkazů podporujících jeho relevanci a rovněž od neexistence nepřímých důkazů, ze kterých by plynulo, že podnik měl sklon zmenšovat význam svého příspěví k protisoutěžnímu jednání a naopak zvětšovat význam příspěví ostatních podniků.²³⁷

V případě, že soubor nepřímých shodujících se důkazů umožňuje podpořit existenci a některé specifické aspekty protisoutěžního jednání, jež jsou uvedeny v prohlášení podniku, může takové prohlášení samo o sobě k potvrzení některých takovýchto aspektů postačovat.²³⁸ Na druhou stranu prohlášení podniku předložené s odstupem času od protisoutěžního jednání nemůže zpochybnit důkazní hodnotu nepřímých důkazů plynoucích z dokumentů sepsaných v době protiprávního jednání.²³⁹ Na prohlášeních, která nejsou podpořena přesnými a

²³² Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 8. 7. 2004 ve spojených věcech T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, *JFE Engineering v. Komise*, ECLI:EU:T:2004:221, nebo např. rozsudek Tribunálu ze dne 15. 7. 2015, T-423/10 *Redaelli Tecna v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:511, bod 94.

²³³ Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 6. 2011, T-191/06 *FMC Foret v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:277, bod 119.

²³⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2015, T-82/13 *Panasonic Corp. a MT Picture Display Co. Ltd v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:612, bod 70.

²³⁵ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-112/07 *Hitachi a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:342, bod 67.

²³⁶ Rozsudek Tribunálu ze dne 24. 3. 2011, T-385/06 *Aalberts Industries a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:114, bod 47.

²³⁷ Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 6. 2011, T-191/06 *FMC Foret v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:277, bod 121.

²³⁸ *Ibid.*, bod 125.

²³⁹ Rozsudek Tribunálu ze dne 26. 4. 2007 ve spojených věcech T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02, *Balloré v. Komise*, ECLI:EU:T:2007:115, bod 192.

konzistentními listinnými důkazy o protisoutěžním jednání, nelze založit závěr o závažnosti nebo trvání protiprávního jednání.²⁴⁰

Z výše uvedeného by se mohlo zdát, že právo na obhajobu ani zásada presumpce nevinny nejsou leniency programem narušeny, když k prohlášením podniků by Komise měla přistupovat se značnou rezervou. Někteří autoři však namítají, že systém funguje tak, že důkazy ve skutečnosti nepředkládá Komise, nýbrž podniky, což z něj činí spíše systém akuzачní, nežli inkviziční, a to je v rozporu se zásadou presumpce nevinny a zasahuje do práva na obhajobu.²⁴¹ Jiní autoři však záruky považují za dostačující.²⁴²

Dle mého názoru využívání prohlášení podniku a obecně jím předložených důkazů v rámci žádosti o leniency v odůvodnění rozhodnutí konstatujícího protiprávní jednání v obecné rovině není v rozporu se zásadou presumpce nevinny a právem na obhajobu, když judikatura Soudního dvora jasně stanovuje, že, zjednodušeně řečeno, se Komise nemůže opírat pouze o prohlášení podniku. Stěží lze přitom popřít, že získá-li Komise prohlášení od několika účastníků kartelu, jež se shodují, může jít o významný důkaz. Ani v tomto případě však samozřejmě nelze vyloučit, že se kupříkladu dva účastníci kartelu dohodnou a sladí svá prohlášení, jimiž zvětší účast dalších podniků v kartelu. Proto se domnívám, že Komise by měla k prohlášením podniků přistupovat se značnou mírou opatrnosti a snažit se za všech okolností získat i jiné důkazy nezávisle na obsahu žádostí o leniency.

Vedle využití důkazů a prohlášení poskytnutých účastníkem leniency programu k prokázání protisoutěžního jednání je diskutabilní rovněž využití informace o kartelu od žadatele o imunitu jako podkladu pro provedení šetření v obchodních prostorách. Z judikatury obecně plyne, že Komise je povinna mít před provedením šetření dostatečně závažné nepřímé důkazy odůvodňující jeho provedení²⁴³ a v odůvodnění rozhodnutí o provedení kontroly by měla uvést tak podrobně, jak jen je to možné, co hledá a v souvislosti s jakým šetřením tak činí.²⁴⁴ Podkladem pro místní šetření je přitom povětšinou právě žádost o leniency, stížnost

²⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 6. 2012, C-494/11 P *Otis Luxembourg a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2012:365, bod 89, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-151/07 *Kone a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:365, bod 99.

²⁴¹ CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 231, 235.

²⁴² SALEMME (2019), op. cit. sub. 9, str. 242, 243.

²⁴³ Rozsudek Tribunálu ze dne 14. 11. 2012, T-135/09 *Nexans France SAS a Nexans SA v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:596, bod 67.

²⁴⁴ Rozsudek Tribunálu ze dne 11. 12. 2003, T-66/99 *Minoan Lines v. Komise*, ECLI:EU:T:2003:337, bod 54.

potenciálního poškozeného nebo anonymní tip.²⁴⁵ Diskutabilní je přitom zejména konkrétnost vymezení předmětu dawn-raidu. Nejde však o problematiku spojenou pouze s leniency programem, nýbrž s celým systémem šetření protisoutěžního jednání, proto jí na tomto místě pouze takto okrajově zmíním a nebudu ji dále rozebírat.

2.5.2. Zákaz nucení k sebeobviňování

Právo nevypovídat a zásada zákazu nucení k sebeobviňování nejsou výslovně zakotveny v čl. 6 EÚLP, judikatura ESLP však dovodila, že jsou nedílnou součástí práva na spravedlivý proces.²⁴⁶ Obecně zakazují nutit obviněného k tomu, aby sám poskytl důkazy o provinění, jehož se měl dopustit,²⁴⁷ a tím brání tomu, aby obžaloba usilovala o prokázání svých tvrzení metodami nátlaku nebo útlaku vůči obviněného proti jeho vůli.²⁴⁸ Uplatní se přitom ve všech „trestních řízeních“ bez ohledu na jejich komplexitu,²⁴⁹ a tedy i v řízeních o porušení pravidel hospodářské soutěže.²⁵⁰

Ve vztahu k vymáhání pravidel hospodářské soutěže je zásada zákazu nucení k sebeobviňování zmiňována zejména v souvislosti s žádostmi Komise o informace,²⁵¹ v jejichž rámci Komise může po podniku vyžadovat i ty informace, jejichž předložení by jej fakticky usvědčilo z protisoutěžního jednání. Judikatura dovodila, že k porušení zásady zákazu nucení k sebeobviňování nedojde, pokud Komise požaduje odpověď na čistě skutkové otázky a vyžaduje předložení dokumentů. Nesmí však po podniku požadovat odpovědi, jež by ho dovedly k připuštění existence protisoutěžního jednání.²⁵² Rovněž byl dovozen rozdíl mezi

²⁴⁵ MAREK, Maciej. Focus on antitrust dawn raids in Europe. *Dentons.com*. 19. 9. 2019. Dostupné z: <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2019/september/19/focus-on-antitrust-dawn-raids-in-europe> [cit. 2022-05-31].

²⁴⁶ Rozsudek ESLP ze dne 8. 2. 1996, *John Murray proti Spojenému království*, stížnost č. 18731/91, bod 45.

²⁴⁷ Rozsudek ESLP ze dne 29. 6. 2007, *O'Holloran a Francis proti Spojenému království*, stížnosti č. 15809/02 a 25624/02, bod 45.

²⁴⁸ Rozsudek ESLP ze dne 11. 7. 2006, *Jalloh proti Německu*, stížnost č. 54810/00, bod 100.

²⁴⁹ Rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 1996, *Saunders proti Spojenému království*, stížnost č. 19187/91, bod 74.

²⁵⁰ K „trestní povaze“ pravidel hospodářské soutěže srov. např. rozsudek ESLP ze dne 27. 12. 2011, *A. Menarini Diagnostics S.R.L. proti Itálii*, stížnost č. 43509/08, body 39-44, nebo rozsudek ESLP ze dne 28. 10. 2018, *Produkcija Plus storitveno podjetje d.o.o. proti Slovinsku*, stížnost č. 47072/15. Srov. rovněž např. SLATER, Donald, THOMAS, Sébastien, WAELBROECK, Denis. Competition law proceedings before the European Commission and the right to a fair trial: no need for reform? *The Global Competition Law Centre Working Paper Series* [on-line]. GCLC Working Paper 04/08, str. 26; nebo WHELAN, Peter. *The Criminalization of European Cartel Enforcement: Theoretical, Legal, and Practical Challenges*. Oxford: Oxford University Press, 2014, str. 120.

²⁵¹ Srov. čl. 18 nařízení č. 1/2003.

²⁵² Rozsudek Tribunálu ze dne 20. 2. 2001, *T-112/98 Mannesmannröhren-Werke v. Komise*, ECLI:EU:T:2001:61, bod 67, 78.

„neformální“²⁵³ a „formální“ žádostí o informace²⁵⁴, když v prvním případě podnik není povinen na žádost reagovat a je postižitelný pouze za poskytnutí nepravdivých informací, kdežto v druhém případě je povinen poskytnout úplné informace v požadované lhůtě.²⁵⁵ Odpoví-li podnik na „neformální“ žádost, nemůže dojít k porušení zásady zákazu nucení k sebeobviňování, neboť taková žádost mu nestanoví povinnost odpovědět.²⁵⁶ Naopak v případě žádosti na základě rozhodnutí má podnik povinnost požadované dokumenty poskytnout, a to i kdyby mohly být Komisí použity k prokázání protisoutěžního jednání,²⁵⁷ a tedy nemá absolutní právo nevypovídat.²⁵⁸ Dle soudu totiž podniku nic nebrání v tom, aby v rámci správního řízení nebo řízení před soudem prokázal, že skutkové okolnosti uvedené v jeho odpovědích nebo předložených dokumentech mají jiný význam než ten, jež jim připisuje Komise.²⁵⁹

Ve vztahu k leniency programu je otázkou, zdali jeho nastavení fakticky nenutí podniky k tomu, aby se přiznaly a předložily Komisi usvědčující důkazy o svém protisoutěžním jednání.

Předně je třeba uvést, že Leniency Notice uvádí, že prohlášení podniku je „dobrovolné oznámení Komisi“ o úloze podniku v kartelu.²⁶⁰ Vzhledem k výše uvedené judikatuře Soudního dvora, která prvkem „dobrovolnosti“ argumentuje jakožto skutečností vylučující porušení zákazu nucení k sebeobviňování, by tak šlo říci, že nastavení leniency programu zásadu zákazu nucení k sebeobviňování nenarušuje, když vše, co podnik v leniency programu činí, činí dobrovolně. To judikatura unijních soudů v minulosti několikrát potvrdila s tím, že pokud podnik podá žádost o leniency z vlastní vůle, aniž by k tomu byl povinen, a rozhodl se k takové míře spolupráce svobodně, nemůže se dovolávat zásady zákazu nucení k sebeobviňování.²⁶¹

²⁵³ Čl. 18 odst. 2 nařízení č. 1/2003.

²⁵⁴ Čl. 18 odst. 3 nařízení č. 1/2003.

²⁵⁵ Čl. 23 odst. 1 písm. a), b) nařízení č. 1/2003.

²⁵⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 10. 2002 ve spojených věcech C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2002:582, bod 279.

²⁵⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. 6. 2006, C-301/04 P *Komise v. SGL Carbon*, ECLI:EU:C:2006:432, bod 44.

²⁵⁸ Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 4. 2019, T-371/17 *Qualcomm a Qualcomm Europe v. Komise*, ECLI:EU:T:2019:232, bod 181.

²⁵⁹ Rozsudek Tribunálu ze dne 28. 4. 2010, T-446/05 *Amann & Söhne and Cousin Filterie v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:165, bod 328.

²⁶⁰ Leniency Notice, bod 31.

²⁶¹ Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 12. 2012, T-352/09 *Novácke chemické závody v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:673, bod 112, nebo rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-138/07 *Schindler Holding a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:362, bod 153.

Naopak podnik, který se rozhodne nejít cestou leniency, není nucen vypovídat pod pohrůžkou sankce nebo není trestán z důvodu prostého výkonu svého práva na obhajobu.²⁶²

Nelze však pominout, že podnik je vystaven hrozbě, že pokud „dobrovolně“ důkazy a prohlášení Komisi nepředloží, bude mu uložena podstatně vyšší sankce. Někteří autoři proto argumentují, že tím *de facto* k sebeobvinění nucen je.²⁶³ Ačkoliv s tím lze do určité míry souhlasit, je faktem, že „odměna“ za přiznání není specifikem leniency programu, ale je naprosto běžná i v trestním právu, zejména jako možná polehčující okolnost. Jsem proto názoru, že ve světle judikatury citované výše v této podkapitole leniency program Komise zásadu zákazu nucení k sebeobviňování nenarušuje. Opět přitom platí, že opačný závěr by vedl fakticky k nemožnosti použití leniency programu v dnešní podobě.

V této souvislosti pak považuji za vhodné dodat, že v tomto kontextu se jako vhodná jeví praxe Komise potvrzená i judikaturou, že za spolupráci podniku s Komisí relevantní pro snížení pokuty nelze považovat předložení dokumentů a informací, o něž předtím Komise požádala v rámci žádosti o informace.²⁶⁴ Pokud by totiž Komise činila opačně, šlo by bezpochyby o další argument pro to, že Komise fakticky tlačí podniky k využití leniency programu.

Poslední otázkou v této souvislosti zůstává, co se stane ve chvíli, kdy si podnik účast v leniency programu „rozmyslí“ a rozhodne se vzít svou žádost zpět nebo je Komisí odmítnut. Postup se liší, jde-li o žádost o upuštění od uložení pokuty, nebo o žádost o snížení pokuty. V prvním případě může podnik vzít zpět důkazy, které předložil, nebo požádat Komisi, aby posoudila, zda nepředstavují významnou přidanou hodnotu odůvodňující snížení pokuty.²⁶⁵ V případě, že se podnik rozhodne pro stažení důkazů, měla by Komise přistoupit k vrácení dokumentů, jež jí podnik v rámci své žádosti o leniency předložil, a vymazat jejich kopie, stejně jako nahrávky z ústních jednání a jejich přepisy.²⁶⁶ Zároveň si však Komise vymínuje získat informace, které podnik vzal zpět, s využitím svých běžných vyšetřovacích pravomocí.²⁶⁷ V případě žádosti

²⁶² Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 6. 2005 ve spojených věcech C-189/02 P, C-202/02 P, C-205-208/02 P, C-213/02 P *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2005:408, bod 416-419.

²⁶³ CARMELIET (2014), op. cit. sub. 8, str. 234.

²⁶⁴ Srov. podkapitulu 2.3.5 a zejména tam odkazovaný rozsudek Tribunálu ze dne 14. 12. 2006 ve spojených věcech T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, *Raiffeisen Zentralbank Österreich*, ECLI:EU:T:2006:296, bod 544.

²⁶⁵ Leniency Notice, bod 20.

²⁶⁶ Manuál postupů, kapitola 9, body 92, 93.

²⁶⁷ Leniency Notice, bod 20 *in fine*.

o snížení pokuty Leniency Notice ani žádné jiné dokumenty právo podniku na zpětvzetí dokumentů nezakotvují.

To znamená, že v okamžiku, kdy podnik podá formální žádost o leniency, ať už jednoho nebo druhého typu, je pravděpodobné, že důkazy, které Komisi takto poskytne, budou použity i proti němu, bez ohledu na to, jak jeho žádost o leniency dopadne. To není zásadní problém, získá-li výhody plynoucí z leniency programu, podstatně horší však je, nesplní-li podmínky a pokuta mu odpouštěna nebo snížena nebude. S ohledem na výše uvedenou judikatury lze i v tomto případě konstatovat, že nedochází k porušení zákazu nucení k sebeobviňování, protože podnik původně důkazy předložil dobrovolně. K rozporu pak nejspíše nedochází ani v případě, že podnik důkazy vezme zpět a Komise si je následně vyžádá prostřednictvím žádosti o informace. Každopádně pokud by Komise takto získané důkazy následně využila v odůvodnění rozhodnutí, mohl by se podnik dle mého názoru domáhat u soudu toho, že Komise odmítla jeho žádost o leniency protiprávně, což je patrné z toho, že důkazy v ní předložené následně využila ve svém rozhodnutí, a tedy měly pro Komisi očividně určitou hodnotu, která by snížení pokuty v leniency programu odůvodňovala.

V tomto ohledu pak v nejhorsím postavení bude neúspěšný žadatel o upuštění od uložení pokuty dle bodu 8 písm. b) Leniency Notice, který se rozhodne nevyužít možnost „převést“ svou žádost do režimu žádosti o snížení pokuty a vezme ji zpět. Tento podnik se vystavuje riziku, že Komise o důkaz, který vzal s žádostí zpět, požádá v rámci žádosti o informace a následně jej využije na podporu svých tvrzení v odůvodnění rozhodnutí proti podniku. Pokud ale důkaz skutečně nesplňoval podmínky bodu 8 písm. b) Leniency Notice, pak se podnik stěží úspěšně domůže u soudu závěru o nesprávném vyhodnocení jeho žádosti o leniency, neboť Komise bude tvrdit, že nešlo o „usvědčující“ důkaz, avšak šlo o důkaz, který představuje pouze „významnou přidanou hodnotu“, na který jsou kladeny podstatně nižší požadavky, u tudíž jej může využít na podporu svých závěrů, ačkoliv na jeho základě podniku nepřiznala imunitu. Tím je tak fakticky neúspěšný žadatel o upuštění od uložení pokuty nucen požádat alespoň o snížení pokuty.

Ačkoliv ani toto není velmi pravděpodobně v rozporu se zákazem nucení k sebeobviňování, jsem přesvědčen, že právě nemožnost „rozmyslet si“ žádost o leniency po jejím podání je jedním z hlavních aspektů, který podnik odrazuje od jejího podání. Dovoluji si tak tvrdit i na základě mé praxe v advokátní kanceláři, kterou jsem absolvoval v průběhu studia. Právě riziko, že soutěžní autorita proti podniku využije jím v rámci žádosti o leniency poskytnuté informace

i v případě neposkytnutí výhod leniency programu, bylo ze strany podniků velmi často vnímáno jako jedno z nejzásadnějších a od rozhodnutí podat žádost o leniency je přirozeně odrazovalo.

Vhodným prostředkem k ověření, zda důkazy, kterými podnik disponuje, splní podmínky leniency programu, je hypotetická žádost, která byla diskutovaná v podkapitole 2.3.2. Ta je však v současnosti omezena pouze na žádost o upuštění od uložení pokuty. Nabízí se tedy její rozšíření i na žádosti o snížení pokuty.

Problematické je však zavedení nějaké „výhodnější“ možnosti zpětvzetí žádosti o leniency. Nelze kupříkladu zavést režim, ve kterém by Komise nemohla po podniku požadovat poskytnutí informací, které předložil v žádosti o leniency a tu vzal následně zpět. To by velmi pravděpodobně vedlo k tomu, že by podniky podávaly účelové žádosti s maximem možných informací a důkazů a následně by je braly zpět, aby tyto informace a důkazy proti nim Komise již nikdy nemohla použít. To by bezpochyby ke zvýšení efektivity leniency programu nepřispělo.

2.5.3. Právo na soudní ochranu

Nezbytným aspektem práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 EÚLP a čl. 47 Listiny je i požadavek na projednání věci nezávislým a nestranným soudem – zásada soudní ochrany.

Pokud jde konkrétně o soudní přezkum aplikace Leniency Notice, je opakovaně judikováno, že Komise disponuje širokým prostorem pro uvážení a Tribunálem může být postihnuto pouze zjevné překročení tohoto prostoru.²⁶⁸

Z judikatury odkazované napříč celou touto kapitolou plyne, že žadatelům o leniency se vůči jejich námitkám ohledně nesprávného posouzení jejich žádosti Komisí dostává ze strany zejména Tribunálu pozornosti a jsou nezdárka schopni u soudu dosáhnout zejména dalšího snížení pokuty. Jak však ukázala například jedna empirická studie, podstatně vyšší úspěšnost u Tribunálu ve vztahu ke snížení pokuty mají ty podniky, které o leniency nepožádaly (44%

²⁶⁸ Srov. např. rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011 ve spojených věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07, *General Technic-Otis a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:363, bod 265. Ve vztahu k širokému prostoru pro uvážení při posouzení, zda předložené důkazy představují významnou přidanou hodnotu, srov. rovněž např. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 5. 2007, C-328/05 P *SGL Carbon v. Komise*, ECLI:EU:C:2007:277, bod 88.

úspěšnost), než ty, které o ni požádaly (26% úspěšnost), což může být způsobeno právě tím, že se samy neusvědčily.²⁶⁹

K tomu Tribunál například odmítá „sám“ hodnotit, zda důkazy předložené podnikem představovaly významnou přidanou hodnotu, a vyžaduje po žalobci, aby prokázal, že kdyby důkazy a informace neposkytl, nebyla by Komise schopna prokázat existenci protisoutěžního jednání, což přitom ani nemá být „schopností“ důkazu s významnou přidanou hodnotou.²⁷⁰ V některých ohledech lze tak bezpochyby o dostatečnosti rozsahu soudního přezkumu ve věci posouzení žádosti o leniency pochybovat.

Je tedy patrné, že Soudní dvůr přiznává Komisi široký prostor pro uvážení a klade na podnik, který chce uvážení Komise zpochybnit, poměrně vysoké požadavky. Na druhou stranu nezřídka přistupuje ke snížení pokuty, když shledá, že dílčí otázka v rámci aplikace leniency programu nebyla Komisí vyhodnocena správně, avšak vyšší pravděpodobnost úspěchu před Tribunálem mají ty podniky, které o leniency nepožádaly. Jsem proto názoru, že podnik nemůže očekávat, že u unijních soudů dosáhne zásadního přehodnocení pohledu na jeho žádost o leniency (ačkoliv ani to není vyloučeno). Má relativně poměrně dobrou šanci přesvědčit Tribunál, že míra jeho spolupráce měla pro Komisi „vyšší hodnotu“, než Komise uvádí (přibližně 25 %), a dosáhnout tak u soudu (další) redukce pokuty. Námitkou, s níž by podnik mohl zejména uspět, je přitom porušení zásady rovnosti,²⁷¹ to má však váhu zejména ve vztahu k postupu vůči ostatním podnikům v daném konkrétním případě. Argumentovat postupem Komise v jiných případech je problematické, neboť každý případ je jiný a Komise tak má velkou šanci u soudu obhájit, že zásadu rovného zacházení neporušila, neboť situace v případě, kterým argumentuje žalobce, byla odlišná.

Podnik, který zvažuje podání žádosti o leniency, tedy musí vedle dalších skutečností zvažovat i to, že pokud k němu Komise z nějakého důvodu nebude vstřícná, nebude snadné přesvědčit Tribunál o nesprávném hodnocení Komise ohledně splnění podmínek leniency programu. To jej bezpochyby může od podání žádosti o leniency odrazovat.

Šlo by uvažovat o tom, že ve všech soutěžních případech bude o uložení pokuty, včetně její redukce na základě splnění podmínek leniency programu, rozhodovat soud, například nový

²⁶⁹ BROOS, GAUTHIER, RAMOS, PETIT (2016), op. cit. sub. 107, str. 91.

²⁷⁰ K tomu srov. podkapitulu 2.3.4 a zejména rozsudek Tribunálu ze dne 17. 5. 2011, T-343/08 *Arkema France v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:218, bod 135.

²⁷¹ K tomu srov. rovněž podkapitulu 2.3.1 *in fine*.

„soutěžní tribunál“ jakožto specializovaný soud připojený k Tribunálu zřízený postupem dle čl. 257 SFEU.²⁷² To by však byla zásadní koncepční změna ve vymáhání evropského soutěžního práva, tudíž její realizace je, minimálně v nejbližších letech, vysoce nepravděpodobná. Za nekoncepční řešení pak považují návrhy, že by sice o pokutách rozhodovala nadále Komise, ale hodnocení žádostí o leniency by bylo přenecháno pouze soudu.

2.5.4. Dílčí závěr

Právo na spravedlivý proces v sobě zahrnuje celou řadu dílčích práv a zásad, které mají zajistit, že každá záležitost bude řešena nestranně, spravedlivě a v přiměřené lhůtě. Zakotveno je zejména v čl. 41 a 47-50 Listiny, které by měly obsahově odpovídat čl. 6 EÚLP.

Pokud jde o presumpci neviny a právo na obhajobu, judikatura poměrně pevně stojí na závěru, že prohlášení podniku nelze považovat za dostatečné k prokázání protisoutěžního jednání, je-li zpochybňováno ostatními údajnými účastníky kartelu. Z povahy věci se jeví jako nezbytné, aby k těmto prohlášením Komise přistupovala s rezervou, neboť se v něm podnik pochopitelně může snažit bagatelizovat míru své účasti v kartelu a naopak v co nejhorším světle vykreslovat ostatní kartelisty.

Co se týče zákazu nucení k sebeobviňování, leniency program s ní rovněž není v rozporu, neboť podnik podává žádost o leniency dobrovolně. Je sice pravdou, že podnik je k podání žádosti o leniency „motivován“ vyhlídkami na nižší sankci, to ale k dovození porušení práva na spravedlivý proces nepostačuje. V rozporu se zásadou zákazu nucení k sebeobviňování by mohly být vnímány i rozsáhlé požadavky na spolupráci s Komisí jakožto podmínka pro získání výhod z leniency programu, kdy je po podniku mimo jiné vyžadováno, aby pohotově Komisi předkládal veškeré důležité důkazy a informace související s kartelem, ke kterým získá přístup (viz podkapitoly 2.3.5 a 2.3.8). I v tomto případě však tak podnik činí dobrovolně.

S tím souvisí i otázka využití důkazů, které podnik dobrovolně předložil, v případě, že Komise dospěje k závěru, že nejsou dostačující k získání výhod v rámci leniency programu. V současnosti Komise umožňuje „zpětvzetí“ žádosti a všech předložených důkazů pouze v případě žádosti o upuštění od uložení pokuty. Zároveň si však vymínuje právo získat tyto důkazy následně běžnými prostředky, tj. například prostřednictvím žádosti o informace. Žadatelům o snížení pokuty Komise zpětvzetí žádosti vůbec neumožňuje. Byť toto rovněž

²⁷² Obdobně SLATER, THOMAS, WAELBROECK (2008), op. cit. sub. 250, str. 46.

nelze považovat za rozporné se zákazem nucení k sebeobviňování, jsem názoru, že nemožnost „rozmyslet si“ žádost o leniency po jejím podání je jedním z hlavních aspektů, který podnik odrazuje od účasti v leniency programu. Ve chvíli, kdy podnik takovou žádost podá, je velmi pravděpodobné, že Komise předložené důkazy použije proti němu. Nelze však reálně uvažovat o tom, že by Komise umožňovala zpětvzetí žádostí o leniency a zároveň se zavázala důkazy spojené s touto žádostí nezískat jiným způsobem nebo je nepoužít proti podniku. To by bezpochyby vedlo ke zneužití tohoto režimu, kdy by podniky podávaly účelové žádosti s maximem možných informací a důkazů a následně by je braly zpět, aby tyto informace a důkazy proti nim Komise již nikdy nemohla použít.

Vhodným prostředkem k ověření, zda důkazy splňují podmínky pro získání výhod v leniency programu, je hypotetická žádost. Ta je v současnosti přípustná pouze v případě žádosti o upuštění od uložení pokuty.

Pokud jde o právo na soudní ochranu, i to se zdá být při přezkumu aplikace leniency programu Komisí evropskými soudy naplňováno a podniky jsou nezdědka schopny u soudu dosáhnout dalšího snížení pokuty, avšak s menší pravděpodobností, než podniky, které se leniency programu neúčastní. Na druhou stranu je Komisi přiznáván široký prostor pro uvážení při aplikaci Leniency Notice a podnik nemůže příliš očekávat, že pokud Komise konstatuje, že podmínky leniency programu nesplnil, soud toto její rozhodnutí zcela zvrátí. Někdy pak soudy kladou na podniky i nepřiměřené požadavky, například když vyžadují, aby podnik, který se domnívá, že Komise neprávem odmítla jeho žádost o snížení pokuty, prokázal, že bez důkazu, který Komisi nabízel, by Komise protiprávní jednání nebyla schopna prokázat, ačkoliv to se jinak po důkazu s významnou přidanou hodnotou ani nepožaduje.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zjistit, jak si leniency program Komise stojí z pohledu základních práv a zásad a zdali je jej v tomto směru možné považovat za spravedlivý (proporcionální).

Byl analyzován soulad leniency programu Komise se zásadou právní jistoty a legitimního očekávání, se zásadou rovného zacházení a s právem na spravedlivý proces, jmenovitě s právem na obhajobu, zákazem nucení k sebeobviňování a právem na soudní ochranu.

Závěrem tohoto zkoumání je, že leniency program Komise respektuje základní práva a zásady. Lze však identifikovat řadu míst, kde existují rezervy, zejména ve vztahu k zásadě právní jistoty a legitimního očekávání, přičemž jejich náprava by zřejmě nesnížila efektivitu leniency programu nebo významněji nesnížila jeho praktičnost z pohledu Komise, zároveň by však mohla zvýšit zájem podniků o účast v něm.

Je tedy leniency program spravedlivý? Ve smyslu zásahů do základních práv a zásad lze konstatovat, že ano, když omezení základních práv a zásad, které přináší, nezasahuje do samotné podstaty těchto práv.²⁷³ Navíc platí, že účast v leniency programu je dobrovolná a jeho účastníky jsou podniky, které se dopustily závažného porušení pravidel hospodářské soutěže. Není však vyloučeno, že dílčí úpravy by leniency program učinily ještě „spravedlivějším“.

Pokud jde o zmíněné rezervy leniency programu Komise ve vztahu k zásadě právní jistoty a legitimního očekávání, domnívám se, že by měly být zváženy zejména následující úpravy:

1. **Bezpodmínečné udělení markeru.** V současnosti platí, že Komise „může“ udělit rezervaci pořadí pro podání žádosti o upuštění od uložení pokuty, přičemž po podniku vyžaduje zdůvodnění, proč nemůže rovnou podat formální žádost o leniency. Oproti tomu například v USA je marker přidělen, aniž by podnik musel vysvětlovat, proč o něj žádá. Pokud Komise nemá opodstatněné obavy, že by „bezpodmínečných“ markerů bylo zneužíváno například k zastrašování ostatních účastníků kartelu, pak se nabízí, aby rovněž přistoupila k udělování markerů bez toho, aby podnik musel odůvodňovat, proč formální žádost nemůže podat rovnou. Je totiž víceméně jasné, že každý potenciální

²⁷³ Ve vztahu k leniency programu Komise z roku 2002 soulad se zásadou proporcionality explicitně konstatoval i Tribunál – viz rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-138/07 *Schindler v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:362, body 165-172.

zájemce o leniency potřebuje pro přípravu formální žádosti určitý čas (k vyhledání důkazů, k přípravě prohlášení podniku) a rezervace pořadí mu může poskytnout klid pro přípravu kvalitní žádosti.

2. **Přesnější vymezení „usvědčujícího“ důkazu.** Jednou z možností, jak získat imunitu, je předložit Komisi usvědčující důkaz pocházející z doby trvání protisoutěžního jednání. Komise však nikde neupřesňuje, co se takovým důkazem rozumí, resp. jaký důkaz může být „usvědčující“. Jeví se jako vhodné, aby Komise stanovila nějaká vodítka, co bude za „usvědčující“ důkaz považovat, tak, jako učinila u důkazu s významnou přidanou hodnotou. Jeví se jako žádoucí, aby podnik mohl předem vyhodnotit, zda předkládá Komisi „usvědčující důkaz“ nebo pouze „důkaz s významnou přidanou hodnotou“, tedy zda má příležitost se kvalifikovat k upuštění od uložení pokuty, nebo pouze ke snížení pokuty. Podnik přitom samozřejmě nemůže vědět, zdali usvědčující důkaz Komisi již nepředložil jiný podnik.

3. **Dřívější informování o tom, zda podnik předložil důkaz s významnou přidanou hodnotou.** V případě žádosti o upuštění od uložení pokuty Komise po podání žádosti rozhodne o přiznání tzv. podmíněčné imunity, pokud předložené důkazy umožňují provést šetření v obchodních prostorách nebo jde o „usvědčující důkaz“. V případě žádosti o snížení pokuty však Komise může podniku sdělit, zda předložil „důkaz s významnou přidanou hodnotou“, teoreticky až s vydáním prohlášení o námitkách. Po celou dobu šetření tak teoreticky může Komise směřovat podnik k tomu, aby plnil rozsáhlé požadavky na spolupráci s Komisí jakožto další podmínku pro udělení snížení pokuty, aby mu s prohlášením o námitkách sdělila, že nepředložil důkaz s významnou přidanou hodnotou, nemá nárok na snížení pokuty a rozsáhlá spolupráce s Komisí, pravděpodobně zužující jeho prostor pro obhajobu, proto byla „zbytečná“ (pomineme-li spolupráci s Komisí jako možnou polehčující okolnost). Z pohledu právní jistoty by bylo podstatně vhodnější, aby Komise podniku sdělila, zda předložil důkaz s významnou přidanou hodnotou, rovněž obratem po podání jeho žádosti o snížení pokuty. Vyčkávat s potvrzením, zda předložený důkaz představuje významnou přidanou hodnotu, až do vydání prohlášení o námitkách, přitom nemá praktický význam, neboť hodnocení, zda předložený důkaz představuje významnou přidanou hodnotu, by mělo být stejně učiněno ve vztahu k důkazům, které má Komise k dispozici v době podání žádosti, nikoliv až ke dni vydání prohlášení o námitkách.

4. **Hypotetické žádosti a žádosti o rezervaci pořadí i u žádostí o snížení pokuty.** Podání hypotetické žádosti a žádosti o marker je možné jen před podáním žádosti o upuštění od uložení pokuty, nikoliv před podáním žádosti o snížení pokuty. Shodné důvody pro podání žádosti o marker a hypotetické žádosti přitom existují i v tomto případě. Podnik potřebuje prostor k přípravě kvalitní žádosti, zároveň pořadí, ve kterém se obrátí na Komisi, hraje zásadní roli. Rovněž může mít zájem na ověření, zda důkaz, který hodlá předložit, představuje významnou přidanou hodnotu. Hypotetická žádost i žádost o marker mohou podniku umožnit zbavit se nejistoty, zdali Komisi neposkytne sebeusvědčující důkazy, které sice k benefitům v rámci leniency programu nepovedou, ale mohou být proti němu použity v rozhodnutí Komise nebo i následně v soukromoprávních sporech. Komise je názoru, že taková úprava není třeba, když po provedení šetření v obchodních prostorách Komise nemá o žadatele o snížení pokuty zpravidla nouzi. Domnívám se, že pro hypotetické žádosti o snížení pokuty by nebyl důvod, pokud by Komise podnik o tom, zda v rámci své formální žádosti předložil důkaz s významnou přidanou hodnotou, informovala obratem (viz předchozí bod). Co se týče rozšíření systému markerů i na žádosti o snížení pokuty, to považuji za vhodné i v takovém případě, neboť může vést k předložení kvalitnějšího důkazu, byť je otázkou, zdali je to nezbytné v situaci, kdy je podniku dána možnost své důkazy i po podání žádosti dále doplňovat, aby významnou přidanou hodnotu nakonec ve svém spojení představovaly.
5. **One-stop shop leniency.** Podnik nemá možnost podat žádost o snížení pokuty, která by měla účinky v rámci celé ECN. V současném nastavení fungování ECN si podnik nemůže být jist, zda na základě žádosti o leniency podané u jednoho soutěžního úřadu proti němu nebude zahájeno šetření ze strany jiného soutěžního úřadu, ke kterému žádost o leniency nepodal. Podnik je nucen podávat žádosti o leniency u jednotlivých soutěžních úřadů, s čímž jsou spojeny výrazné náklady, minimálně na právní poradenství. Alokace případů v rámci ECN je navíc poměrně nepřehledná a podnik se vůči ní nemůže nikterak bránit. To vše podnik může od podání žádosti o leniency odrazovat. Zřízení jednotného místa k podání žádosti o leniency, která by měla účinky v celé ECN, by velmi pravděpodobně mělo pozitivní vliv na ochotu podniků se leniency programu účastnit.

Leniency program se musí v čase vyvíjet, má-li si udržet svůj význam pro vymáhání evropského soutěžního práva. Byť právní jistota je dle mého názoru jedním z klíčových prvků, které mohou podniky přimět k účasti v leniency programu, existuje řada dalších faktorů, které mohou zájem o leniency program, respektive efektivitu vymáhání soutěžního práva jako celku, ovlivňovat. Zmínit lze například v současnosti velmi vysokou závislost Komise na leniency programu při odhalování kartelů, která může v očích podniků snižovat míru strachu z odhalení, nebo vliv rozvoje soukromoprávního vymáhání soutěžního práva. Leniency program tak stojí před řadou výzev, se kterými se bude muset vypořádat, aby si zachoval svou efektivitu.

SEZNAM ZKRATEK

ECN	European Competition Network
ESLP	Evropský soud pro lidský práva
EU	Evropská unie
EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práva a základních svobod
Komise	Evropská komise
Leniency Notice	Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případě kartelů (2006/C 298/11)
Listina	Listina základních práv Evropské unie (2012/C 326/02)
Manuál postupů	Evropská Komise: Antitrust Manual of Procedures. Internal DG Competition working documents on procedures for the application of Articles 101 and 102 TFEU
nařízení č. 1/2003	Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy
Prováděcí nařízení	Nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy ES
Sdělení o spolupráci	Commission Notice on cooperation within the Network of Competition Authorities (2004/C 101/03)
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
Směrnice ECN+	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1 ze dne 11. prosince 2018 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu

Směrnice o náhradě škody Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografie

BAILEY, David; JOHN, Laura Elizabeth. *Bellamy & Child: European Union Law of Competition*. 8th Edition. Oxford. Oxford University Press, 2018, 1604 s. ISBN: 978-0-19-879475-2

BAILEY, David; ROSE, Vivien. *Bellamy & Child European Union Law of Competition*. 7th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, 3680 s. ISBN: 978-0-19-966787-1

CSERES, Katalin J. *Rule of Law Values in the Decentralized Public Enforcement of EU Competition Law*. In: *The Enforcement of EU Law and Values: Ensuring Member States' Compliance*. Edited by András Jakab a Dimitry Kochenov. Oxford: Oxford University Press, 2017, str. 182-199. ISBN: 978-0-19-874656-0

ORTIZ BLANCO, Luis. *EU Competition Procedure*. 3rd Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, 1129 s. ISBN: 978-0-19-964183-3.

SALEMME, Emma. *Enforcing European Competition Law through Leniency Programmes in the Light of Fundamental Rights: With an Overview of the US Leniency Programme*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 2019, 438 s. ISBN: 978-3-8487-5634-6

SCORDAMAGLIA-TOUSIS, Andreas. *EU Cartel Enforcement: Reconciling Effective Public Enforcement with Fundamental Rights*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2013, 556 s. ISBN 978-90-4114758-5. Dostupné z: <https://www.kluwercompetitionlaw.com/book-toc?title=EU%20Cartel%20Enforcement:%20Reconciling%20Effective%20Public%20Enforcement%20with%20Fundamental%20Rights> [cit. 2021-12-07]

SMITH, Adam. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Books I-V [on-line]. MetaLibry, 2007, 743 s. Dostupné z: https://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf [cit. 2022-04-10]

TRIDIMAS, Takis. *The General Principles of EU Law*. 2nd Edition. New York: Oxford University Press, 2016, 591 s. ISBN: 0-19-925806-6

WHELAN, Peter. *The Criminalization of European Cartel Enforcement: Theoretical, Legal, and Practical Challenges*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 369 s. ISBN: 978-0-19-967006-2

Odborné články

ALEXY, Robert. *On the Structure of Legal Principles*. *Ratio Juris* [on-line]. 2000, Vol. 13, No. 3, str. 294-304. ISSN: 1467-9337. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=heinjournals/raju13&i=294> [cit. 2022-04-30]

BROOS, Sébastien, GAUTHIER, Axel, RAMOS, Jorge Marcos, PETIT, Nicolas. Analyse statistique des affaires d'ententes dans l'UE (2004-2014). *Revue économique* [on-line]. 2016, Vol. 67, str. 79-94. ISSN: 0035-2764. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-economique-2016-HS1-page-79.htm> [cit. 2022-04-30]

CARMELIET, Tine. A critical analysis of the procedural fairness of the leniency instrument: finding the right balance between efficiency and justice in EU competition law. *Jura Falconis* [on-line]. 2014, Vol. 50, No. 2, str. 181-260. ISSN: 0775-2709. Dostupné z: <https://www.law.kuleuven.be/apps/jura/public/art/50n2/carmeliet.pdf>

KOPONEN, Jonas, SKARPA, Ariti. EU: Settling Antitrust Non-cartel Conduct Matters with the European Commission. In: The Settlements Guide – First Edition. *Global Competition Review* [on-line]. 2. 2. 2021. Dostupné z: <https://globalcompetitionreview.com/guide/the-settlements-guide/first-edition/article/eu-settling-antitrust-non-cartel-conduct-matters-the-european-commission> [cit. 2022-04-30].

LACHNIT, Eva. Apply at Your Own Risk: The Difficulties with Multi-Jurisdictional Leniency Applications. *Maastricht Journal of European and Comparative Law* [on-line]. 2016, Vol. 23, No. 4, str. str. 725-734. eISSN: 2399-5548. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/maastje23&i=729> [cit. 2022-04-30]

MUIR, Elise. The Essence of the Fundamental Right to Equal Treatment: Back to the Origins. *German Law Journal* [on-line]. 2019, Vol. 20, No. 6, str. 817-839. ISSN: 2071-8322. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/essence-of-the-fundamental-right-to-equal-treatment-back-to-the-origins/A16AC8041343D0233E5E11445A771441> [cit. 2022-04-30]

NEVES, Ines; STEFFENS, Kim. Right(s) of Defence, Access to the File and Fairness in Competition Procedures: A Reflection on the Judgment of the Court of Justice in Case C-607/18 P. *European Competition and Regulatory Law Review* [on-line]. 2020, Vol. 4, No. 4, str. 260-272. ISSN: 2510-3148. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/core4&i=329> [cit. 2022-04-30]

PORTUESE, Aurelien. Principle of Proportionality as Principle of Economic Efficiency: Proportionality as Efficiency. *European Law Journal* [on-line]. 2013, Vol. 19, No. 5, str. 612-635. eISSN: 1468-0386. Dostupné z: <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/eurlj19&i=612> [cit. 2022-04-30]

SAUTER, Wolf. Proportionality in EU Law: A Balancing Act? *TILEC Discussion Paper No. 2013-003* [on-line]. 25. 1. 2013. 32 s. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2208467 [cit. 2022-04-30]

SLATER, Donald, THOMAS, Sébastien, WAELBROECK, Denis. Competition law proceedings before the European Commission and the right to a fair trial: no need for reform? *The Global Competition Law Centre Working Paper Series* [on-line]. GCLC Working Paper 04/08. Dostupné z: https://www.coleurope.eu/sites/default/files/research-paper/gclc_wp_04-08.pdf [cit. 2022-04-30]

WEISS, Wolfgang. After Lisbon, can the European Commission Continue to Rely on ‘Soft Legislation’ in its Enforcement Practice? *Journal of European Competition Law & Practice* [on-line]. 2011, Vol. 2, No. 5, str. 441-451. eISSN: 2041-7772. Dostupné z: <https://web-p-ebshost-com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=3c4ebe37-f096-4923-9ce1-158e74a45d53%40redis> [cit. 2022-04-30]

WILS, Wouter P. J. Fundamental Procedural Rights and Effective Enforcement of Articles 101 and 102 TFEU in the European Competition Network. *World Competition* [on-line]. 2020, Vol. 43, No. 1, str. 5-34. eISSN: 1875-8436. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3526018 [cit. 2022-04-30]

YSEWYN, Johan, KAHMANN, Siobhan. The decline and fall of the leniency programme in Europe. *Concurrences* [on-line]. 2018, Vol. 1, str. 44-59. ISSN: 2116-0090. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3126172 [cit. 2021-12-07]

Právní předpisy EU

Smlouvy

Smlouva o Evropské unii (2012/C 326/13)

Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění) (2016/C 202/01)

Listina základních práv Evropské unie (2012/C 326/02)

Nařízení

Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy

Nařízení (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise

Směrnice

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1 ze dne 11. prosince 2018 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu

Nařízení Komise a rozhodnutí předsedy Komise

Nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků 81 a 82 Smlouvy ES

Nařízení Komise (EU) 2015/1348 ze dne 3. srpna 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 773/2004 o vedení řízení Komise podle článku 81 a 82 Smlouvy ES

Soft-law (mimo soft-law Komise)

Vysvětlení k Listině základních práv (2007/C 303/02)

Ostatní právní předpisy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Rozhodnutí SDEU

Rozhodnutí Tribunálu

Rozsudek Tribunálu ze dne 10. 3. 1992, T-11/89 *Shell v. Komise*, ECLI:EU:T:1992:33

Rozsudek Tribunálu ze dne 19. 5. 1994, T-465/93 *Conorzio gruppo di azione locale "Murgia Messapica" v. Komise*, ECLI:EU:T:1994:56

Rozsudek Tribunálu ze dne 22. 10. 1997 ve spojených věcech T-213/95 a T-18/96, *SCK a FNK v. Komise*, ECLI:EU:T:1997:157

Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 12. 1999 ve spojených věcech T-190/95 a T-45/96, *Sodima v. Komise*, ECLI:EU:T:1999:318

Rozsudek Tribunálu ze dne 6. 7. 2000, T-62/98 *Volkswagen v. Komise*, ECLI:EU:T:2000:180

Rozsudek Tribunálu ze dne 20. 2. 2001, T-112/98 *Mannesmannröhren-Werke v. Komise*, ECLI:EU:T:2001:61

Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 12. 2001, T-48/98 *Acerinox v. Komise*, ECLI:EU:T:2001:289

Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 7. 2003, T-230/00 *Daesang Corporation a Sewon Europe v. Komise*, ECLI:EU:T:2003:196

Rozsudek Tribunálu ze dne 11. 12. 2003, T-66/99 *Minoan Lines v. Komise*, ECLI:EU:T:2003:337

Rozsudek Tribunálu ze dne 8. 7. 2004 ve spojených věcech T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, *JFE Engineering v. Komise*, ECLI:EU:T:2004:221

Rozsudek Tribunálu ze dne 6. 12. 2005, T-48/02 *Brouwerij Haacht v. Komise*, ECLI:EU:T:2005:436

Rozsudek Tribunálu ze dne 14. 12. 2006 ve spojených věcech T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, *Raiffeisen Zentralbank Österreich v. Komise*, ECLI:EU:T:2006:396

Rozsudek Tribunálu ze dne 26. 4. 2007 ve spojených věcech T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02, *Balloré v. Komise*, ECLI:EU:T:2007:115

Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 10. 2007, T-474/04 *Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse v. Komise*, ECLI:EU:T:2007:306

Rozsudek Tribunálu ze dne 8. 10. 2008, T-73/04 *Carbone-Lorraine v. Komise*, ECLI:EU:T:2008:416

Rozsudek Tribunálu ze dne 6. 5. 2009, T-127/04 *KME Germany a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:142

Rozsudek Tribunálu ze dne 30. 9. 2009, T-161/05 *Hoechst v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:366

Rozsudek Tribunálu ze dne 17. 12. 2009, T-57/01 *Solvay v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:519

Rozsudek Tribunálu ze dne 28. 4. 2010, T-446/05 *Amann & Söhne and Cousin Filterie v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:165

Rozsudek Tribunálu ze dne 28. 4. 2010 ve spojených věcech T-456/05 a T-457/05, *Gütermann a Zwicky v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:168

Rozsudek Tribunálu ze dne 8. 9. 2010, T-29/05 *Deltafina v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:355

Rozsudek Tribunálu ze dne 15. 12. 2010, T-141/08 *E.ON Energie v. Komise*, ECLI:EU:T:2010:516

Rozsudek Tribunálu ze dne 24. 3. 2011, T-385/06 *Aalberts Industries a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:114

Rozsudek Tribunálu ze dne 8. 4. 2011, T-37/05 *World Wide Tobacco España v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:76

Rozsudek Tribunálu ze dne 17. 5. 2011, T-343/08 *Arkema France v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:218

Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 6. 2011, T-186/06 *Solvay v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:276

Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 6. 2011, T-191/06 *FMC Foret v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:277

Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-132/07 *Fuji Electric v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:344

Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 7. 2011, T-112/07 *Hitachi a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:342

Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011 ve spojených věcech T-141/07, T-142/07, T-145/07 a T-146/07, *General Technic-Otis and Others v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:363

Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-151/07 *Kone a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:365

Rozsudek Tribunálu ze dne 13. 7. 2011, T-138/07 *Schindler Holding a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:362

Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2011, T-12/06 *Deltafina v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:441

Rozsudek Tribunálu ze dne 5. 10. 2011, T-39/06 *Transcatab v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:562

Rozsudek Tribunálu ze dne 25. 10. 2011, T-348/08 *Aragonesas Industrias y Energía v. Komise*, ECLI:EU:T:2011:621

Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 9. 2012, T-370/06 *Kuwait Petroleum a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:493

Rozsudek Tribunálu ze dne 14. 11. 2012, T-135/09 *Nexans France SAS a Nexans SA v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:596

Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 12. 2012, T-410/09 *Almamet v. Komise*, ECLI:EU:T:2009:676

Rozsudek Tribunálu ze dne 12. 12. 2012, T-352/09 *Novácke chemické závody v. Komise*, ECLI:EU:T:2012:673

Rozsudek Tribunálu ze dne 17. 5. 2013, T-154/09 *MRI v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:260

Rozsudek Tribunálu ze dne 18. 6. 2013, T-404/08 *Fluorsid a Minmet v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:321

Rozsudek Tribunálu ze dne 16. 9. 2013, T-411/10 *Laufen Austria v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:443

Rozsudek Tribunálu ze dne 18. 10. 2013, T-380/10 *Wabco Europe a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2013:449

Rozsudek Tribunálu ze dne 23. 1. 2014, T-384/09 *SKW Stahl-Metallurgie a SKW Stahl-Metallurgie v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:27

Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 2. 2014, T-128/11 *LG Display a LG Display Taiwan v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:88

Rozsudek Tribunálu ze dne 27. 3. 2014 ve spojených věcech T-56/09 a T-73/09, *Saint-Gobain Glass France a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:160

Rozsudek Tribunálu ze dne 21. 5. 2014, T-519/09 *Toshiba v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:263

Rozsudek Tribunálu ze dne 11. 7. 2014, T-543/08 *RWE a RWE Dea v. Komise*, ECLI:EU:T:2014:627

Rozsudek Tribunálu ze dne 15. 7. 2015, T-406/10 *Emesa-Trefilería and Industrias Galycas v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:499

Rozsudek Tribunálu ze dne 15. 7. 2015, T-423/10 *Redaelli Tecna v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:511

Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2015, T-84/13 *Samsung SDI a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:611

Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 9. 2015, T-82/13 *Panasonic Corp. a MT Picture Display Co. Ltd v. Komise*, ECLI:EU:T:2015:612

Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 2. 2016, T-267/12 *Deutsche Bahn a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2016:110

Rozsudek Tribunálu ze dne 29. 2. 2016, T-251/12 *EGL a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2016:114

Rozsudek Tribunálu ze dne 28. 2. 2018, T-292/15 *Vakakis kai Synergates v. Komise*, ECLI:EU:T:2018:103

Rozsudek Tribunálu ze dne 9. 4. 2019, T-371/17 *Qualcomm a Qualcomm Europe v. Komise*, ECLI:EU:T:2019:232

Rozsudek Tribunálu ze dne 23. 5. 2019, T-222/17 *Recylex a další v. Komise*, ECLI:EU:T:2019:356

Rozhodnutí Soudního dvora

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 10. 1977 ve spojených věcech 117/76 a 16/77, *Ruckdeschel a další v. Hauptzollamt Hamburg-St. Annen*, ECLI:EU:C:1977:160

Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 2. 1983, C-66/82 *Fromançais v. FORMA*, ECLI:EU:C:1983:42

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 7. 1984, 170/83 *Hydrotherm*, ECLI:EU:C:1984:271

Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. 4. 1991, C-41/90 *Höffner a Elser v. Macroton*, ECLI:EU:C:1991:161

Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 7. 1999, C-235/92 P *Montecatini v. Komise*, ECLI:EU:C:1999:362

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 4. 2000, C-292/97 *Karlsson a další*, ECLI:EU:C:2000:202

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 11. 2000, C-298/98 P *Metsä-Serla Sales v. Komise*, ECLI:EU:C:2000:634

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 11. 2000, C-279/98 P *Cascades v. Komise*, ECLI:EU:C:2000:626

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 11. 2000, C-297/98 P *SCA Holding v. Komise*, ECLI:EU:C:2000:633

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 10. 2002 ve spojených věcech C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2002:582

Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. 6. 2005 ve spojených věcech C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, *Dansk Rørindustri a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2005:408

Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. 6. 2006, C-301/04 P *Komise v. SGL Carbon AG*, ECLI:EU:C:2006:432

Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 10. 2006, C-248/04 *Koninklijke Coöperatie Cosun*, ECLI:EU:C:2006:666

Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 5. 2007, C-328/05 P *SGL Carbon v. Komise*, ECLI:EU:C:2007:277

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 7. 2009, C-511/06 P *Archer Daniels Midland v. Komise*, ECLI:EU:C:2009:433

Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 9. 2009, C-125/07 P *Erste Group Bank a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2009:576

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 9. 2010, C-550/07 P *Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals v. Komise*, ECLI:EU:C:2010:512

Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 11. 2011 ve spojených věcech C-259/10 a C-260/10, *The Rank Group*, ECLI:EU:C:2011:719

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 6. 2012, C-494/11 P *Otis Luxembourg a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2012:365

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 4. 2013, C-32/11 *Allianz Hungária Biztosító a další*, ECLI:EU:C:2013:160

Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. 7. 2013, C-501/11 P *Schindler Holding a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2013:522

Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 10. 2013, C-510/11 P *Kone a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2013:696

Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 4. 2014, C-238/12 P *FLSmidth v. Komise*, ECLI:EU:C:2014:284

Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 6. 2015, spojené věci C-293/13 P a C-294/13 P *Fresh Del Monte Produce v. Komise*, ECLI:EU:C:2015:416

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 6. 2016, C-617/13 P *Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise*, ECLI:EU:C:2016:416

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 6. 2016, C-155/14 P *Evonik Degussa and AlzChem v. Komise*, ECLI:EU:C:2016:446

Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 1. 2017, C-619/13 P *Mamoli Robinetteria v. Komise*, ECLI:EU:C:2017:50

Rozsudek Soudního dvora ze dne 26. 1. 2017, C-637/13 P *Laufen Austria v. Komise*, ECLI:EU:C:2017:51

Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 7. 2019, C-39/18 P *Komise v. Icap a další*, ECLI:EU:C:2019:584

Rozhodnutí Komise

Rozhodnutí Komise ze dne 20. 9. 2016, AT.39759 *ARA Foreclosure*

Rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40465 *Asus*

Rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40469 *Denon & Marantz*

Rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40181 *Philips*

Rozhodnutí Komise ze dne 24. 7. 2018, AT.40182 *Pioneer*

Rozhodnutí Komise ze dne 17. 12. 2018, AT.40428 *Guess*

Rozhodnutí Komise ze dne 13. 5. 2019, AT.40134 *AB InBev beer trade restrictions*

Rozhodnutí ESLP

Rozsudek ESLP ze dne 23. 3. 1983, *Minelli proti Švýcarsku*, stížnost č. 8660/79

Rozsudek ESLP ze dne 6. 12. 1988, *Barberá, Messegué a Jabardo proti Španělsku*, stížnost č. 10590/83

Rozsudek ESLP ze dne 8. 2. 1996, *John Murray proti Spojenému království*, stížnost č. 18731/91

Rozsudek ESLP ze dne 17. 12. 1996, *Saunders proti Spojenému království*, stížnost č. 19187/91

Rozsudek ESLP ze dne 11. 7. 2006, *Jalloh proti Německu*, stížnost č. 54810/00

Rozsudek ESLP ze dne 29. 6. 2007, *O'Holloran a Francis proti Spojenému království*, stížnosti č. 15809/02 a 25624/02

Rozsudek ESLP ze dne 27. 12. 2011, *A. Menarini Diagnostics S.R.L. proti Itálii*, stížnost č. 43509/08

Rozsudek ESLP ze dne 28. 10. 2018, *Produkcija Plus storitveno podjetje d.o.o. proti Slovinsku*, stížnost č. 47072/15

Dokumenty Komise

Soft-law Komise

Commission Notice on cooperation within the Network of Competition Authorities (2004/C 101/03)

Commission Notice on immunity from fines and reduction of fines in cartel cases (2002/C 45/03)

Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případě kartelů (2006/C 298/11)

Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (2006/C 210/02)

Sdělení Komise – Změny v oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případě kartelů (2015/C 256/01)

Ostatní

Evropská komise – Competition: European Competition Network refines its Model Leniency Programme. 22. 11. 2019. MEMO/12/887. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_12_887 [cit. 2022-04-30].

Evropská komise – Competition: the European Competition Network launches a Model Leniency Programme – frequently asked questions. 29. 9. 2006. MEMO/06/356. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_356 [cit. 2022-04-30]

Evropská komise. Competition: revised Leniency Notice – frequently asked questions. 7. 12. 2006. MEMO/06/469. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_06_469 [cit. 2022-04-30]

Evropská Komise: Antitrust Manual of Procedures. Internal DG Competition working documents on procedures for the application of Articles 101 and 102 TFEU. Dostupné z: <https://op.europa.eu/s/v4C9> [cit. 2022-04-30]

Evropská komise: Fact Sheet – Cooperation – FAQ. On-line: https://ec.europa.eu/competition/publications/data/factsheet_guess.pdf [cit. 2022-04-30].

Internetové stránky

eLeniency [on-line]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition-policy/cartels/leniency/eleniency_en [cit. 2022-04-30]

European Competition Network - https://ec.europa.eu/competition-policy/european-competition-network_en [cit. 2022-04-30]

GCR Enforcer Hub – Malta: Competition and Consumer Affairs Authority. On-line: <https://globalcompetitionreview.com/insight/enforcer-hub/2021/organization-profile/malta-competition-and-consumer-affairs-authority> [cit. 2022-04-30]

Leniency applications – How to make an application for Leniency [on-line]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/competition-policy/cartels/leniency/leniency-applications_en [cit. 2022-04-30].

Další zdroje

BURDA, Jan. The Principle of Proportionality in EU Law. Diplomová práce. Masarykova univerzita – Právnická fakulta. Vedoucí práce: David Sehnálek. 2019. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/inasg/The_Principle_of_Proportionality_in_EU_Law.pdf [cit. 2022-04-30]

ECN Model Leniency Programme (As revised in November 2012). Dostupný z: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-07/mlp_revised_2012_en.pdf [cit. 2022-04-30]

ECN Model Leniency Programme. Dostupný z: https://ec.europa.eu/competition-policy/system/files/2021-07/model_leniency_en.pdf [cit. 2022-04-30]

Immunity from Penalties and Reduction of Penalties in Cartel Investigations Regulations, 2021 - COMPETITION ACT (CAP. 379). EUR-Lex – Document 72019L0001MLT_202104335

MAREK, Maciej. Focus on antitrust dawn raids in Europe. *Dentons.com*. 19. 9. 2019. Dostupné z: <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2019/september/19/focus-on-antitrust-dawn-raids-in-europe> [cit. 2022-05-31]

TER HEEGDE, Annemarie. The new cooperation procedure in EU competition law for non-cartel cases. Presentace [on-line]. Bergen, 5. 6. 2019. Dostupné z: <https://konkurransetilsynet.no/wp-content/uploads/2019/06/Annemarie-Ter-Heegde.pdf> [cit. 2022-04-30]

U.S. Department of Justice. Antitrust Division Leniency Policy and Procedures, 7-3.400. Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/leniency-program> [cit. 2022-04-30]

Leniency program jako spravedlivý nástroj soutěžního práva EU

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá otázkou, zdali leniency program Komise respektuje základní práva a zásady chránící podniky před zneužitím moci ze strany Komise, tedy zdali je leniency program Komise spravedlivý a proporcionální.

Po obecném představení podmínek leniency programu Komise se diplomová práce zabývá analýzou vztahu leniency programu k jednotlivým základním právům a zásadám – jmenovitě zásadě právní jistoty a legitimního očekávání, zásadě rovného zacházení a právu na spravedlivý proces. Konkrétně tyto práva a zásady byly vybrány, neboť se jeví s ohledem na specifika leniency programu jako nejrelevantnější.

Ve vztahu k zásadě právní jistoty a legitimního očekávání je pozornost zaměřena na hypotetickou žádost a rezervaci pořadí, důkazy potřebné k získání imunity, důkaz s významnou přidanou hodnotou, podmínky spolupráce s Komisí, okamžik oznámení splnění podmínek leniency programu, míru snížení pokuty a problematiku podávání žádostí o leniency ve více jurisdikcích.

Ve vztahu k zásadě rovného zacházení je hodnocena zejména věcná a osobní působnost leniency programu (omezení na tvrdé horizontální dohody a na podniky).

Soulad s právem na spravedlivý proces je hodnocen ve vztahu k některým dílčím právům, jež zahrnuje – právo na obhajobu a presumpce nevinu, zákaz nucení k sebeobviňování a právo na soudní ochranu.

V závěru diplomová práce dospívá k závěru, že leniency program Komise je ve vztahu k zásahům do základních práv a zásad možné hodnotit jako proporcionální, lze však identifikovat limity zejména ve vztahu k zásadě právní jistoty a legitimního očekávání, které by mohly být z významné části odstraněny, aniž by to mělo významnější negativní vliv na praktičnost leniency programu z pohledu Komise. Leniency program Komise pak rovněž stojí před řadou dalších výzev, které nebyly předmětem této diplomové práce.

Klíčová slova: soutěžní právo, leniency program, základní práva

Leniency programme as a fair tool of EU competition law

Abstract

This diploma thesis addresses the question whether the Commission's leniency programme respects the fundamental rights and principles protecting undertakings from abuse of power by the Commission, in other words whether the Commission's leniency programme is fair and proportionate.

After a general introduction to the conditions of the Commission's leniency programme, the diploma thesis analyses the relationship of the leniency programme to the various fundamental rights and principles - namely the principle of legal certainty and legitimate expectations, the principle of equal treatment and the right to a fair trial. These particular rights and principles have been selected because they appear to be the most relevant with respect to the specifics of the leniency program.

In relation to the principle of legal certainty and legitimate expectation, the focus is on the hypothetical application and marker application, the evidence required to obtain immunity, evidence with significant added value, the conditions of cooperation with the Commission, the timing of notification of the fulfilment of the conditions of the leniency programme, the level of reduction of the fine and the issue of multijurisdictional leniency applications.

In relation to the principle of equal treatment, the substantive and personal scope of the leniency programme (limitation to hardcore horizontal agreements and to undertakings) is assessed.

Compliance with the right to a fair trial is assessed in relation to several sub-rights, which include the right to defence and the presumption of innocence, the prohibition of self-incrimination and the right to judicial protection.

Finally, the thesis concludes that the Commission's leniency programme can be assessed as proportionate in relation to the interference with fundamental rights and principles, however, limitations can be identified, in particular in relation to the principle of legal certainty and legitimate expectations, which could be substantially eliminated without having a significant negative impact on the practicality of the leniency programme from the Commission's

perspective. The Commission's leniency programme also faces a number of other challenges that were not the subject of this diploma thesis.

Key words: competition law, leniency programme, fundamental rights